

DIAGNOSI COMUNITÀRIA DE BALAGUER

Jordi Domingo Coll

Jordi Garreta Bochaca

Anna Mata Romeu

Departament de Geografia i Sociologia

Universitat de Lleida

 Generalitat de Catalunya
Departament de Governació
i Administracions Públiques

 Creu Roja
La Noguera

Universitat de Lleida
+1300-2000+
700
ANYS

Índex

1.- Introducció.	2
2.- La metodologia	5
3.- Balaguer, marc d'actuació	9
4.- Les impressions de les entitats i associacions	18
4.1.- Com es veu la situació de Balaguer	19
4.2.- La situació a nivell d'institucions	26
4.3.- Opinions sobre diferents àmbits públics	30
4.4.- La ciutadania	63
4.5.- Les aportacions	72
5.- Les impressions de la població	85
5.1.- La mostra	85
5.2.- Viure i conviure a Balaguer	95
5.3.- Les infraestructures, els equipaments i els serveis	106
5.4.- El temps lliure dels balaguerins	121
5.5.- La participació social dels balaguerins	126
5.6.- Balaguer i la immigració	133
6.- Conclusions i propostes	142
6.1.- Plantejaments previs	142
6.2.- Propostes	149

Diagnosi comunitària de Balaguer.

1.- Introducció.

La transformació que la societat catalana ha experimentat en les darreres dècades obeeix a un doble procés general. Per un costat, hi ha la transformació interna que té els seus eixos principals en l'evolució política i en la manera d'estructurar la relació de cada territori en el context general d'un estat en procés de canvi social i econòmic. Els canvis polítics que s'han produït en el país des de la segona meitat de la dècada dels anys setanta del segle XX han generat canvis socioeconòmics interns (reconversions industrials, alentiment o acabament de l'èxode rural, noves dinàmiques generades per l'estat de les autonomies, envelliment de la població, etc.) i han creat un nou paper per a la presència d'Espanya en el món. Per una altra banda, hi ha els processos de transformació que s'han anomenat "globals" que, amb un canvi en les relacions internacionals i en el paper de l'economia, han afavorit, des de la segona meitat de la dècada dels noranta, la presència cada vegada més significativa d'un col·lectiu arribat d'altres països i que aporta una situació econòmica fràgil i una càrrega cultural que, sovint, xoca amb les característiques de la cultura autòctona.

Avui, doncs, és fàcil afirmar que la societat catalana ha experimentat un procés de polarització social que, en les seves arrels, combina els processos històrics de la segona meitat del segle XX i els processos que s'han generat en els darrers anys. A aquest procés cal sumar-hi aspectes tan diversos com els canvis en l'estructura familiar, la millora en la capacitat de despesa i el nou domini d'uns valors socials que resulten de

l'accés a informacions provinents d'altres entitats culturals. I el conjunt d'aquests canvis ha incrementat el risc d'exclusió social i d'una divisió espacial en determinats sectors de la societat.

Per fer front a les noves demandes i a les noves necessitats, des del Departament de Benestar i Família de la Generalitat de Catalunya es van impulsar els Plans de Desenvolupament Comunitari (PDC) com a part d'una estratègia de prevenció i lluita contra els processos d'exclusió social. Els PDC són intervencions originàriament orientades a barris en situació de conflicte social i es poden fer extensius a tota la localitat. L'objectiu primer dels PDC és el desencadenament de processos de millora i transformació del territori amb la participació activa dels agents de la comunitat per impulsar una societat més cohesionada. És a dir, es tracta de generar els mecanismes perquè la major part possible de la comunitat, des del mateix espai on viu, participi en els processos de transformar unes dinàmiques prèvies que poden desembocar en una fractura social de difícil solució.

Els PDC busquen aconseguir una millora social del barri o indret on s'actua a partir de la integració social i laboral de les persones en risc social donant resposta a les necessitats i demandes de tota la comunitat. Per aconseguir-ho es necessita la participació de tota la societat, intentant que la resposta sigui participativa, global, integrada i integradora i de qualitat. Amb un procés d'actuació conjunta es pot aconseguir fer créixer l'autoestima de les persones i de la col·lectivitat, tot impulsant la integració dels col·lectius més desafavorits i crear una societat més solidària.

La realització dels PDC s'inicia amb una diagnosi comunitària i participativa que analitza la realitat social del territori i detecta les necessitats d'actuació. D'altra banda, s'estableix un entesa entre el sector públic i privat que busca facilitar la implicació i la participació dels ciutadans, potenciant la gestió dels programes per part de les mateixes entitats del territori on s'actua. D'aquesta manera es proposa oferir respostes globals als problemes que generen exclusió en una comunitat actuant de manera transversal en tots els sectors de la població i en els diferents àmbits de la societat.

Així, doncs, la diagnosi comunitària és l'eina bàsica per orientar les primeres accions per dur a terme un PDC. Ha de permetre identificar les dinàmiques i els problemes que

poden generar risc d'exclusió i fractura social i ha d'oferir orientacions i propostes sobre les actuacions que han d'encaminar el PDC. Per aquesta raó la diagnosi ha de ser participativa. Ha de tenir en compte les opinions i les realitats d'un ampli conjunt social i ha d'intentar detectar els riscos que poden afectar la societat. Només si es parteix de la mateixa societat, es pot implicar, posteriorment, aquesta societat en els processos de millora.

La diagnosi, però, també ha de tenir en compte aquelles realitats estadístiques que d'una o altra manera resulten indicadores dels processos socials que es viuen en una comunitat. Així, es pot contrastar la visió subjectiva de la comunitat amb una altra visió de tipus més objectiu que permeti analitzar la problemàtica des d'una certa distància social.

L'informe de la diagnosi Comunitària de Balaguer es presenta dividit en diferents seccions que han de permetre seguir l'anàlisi realitzada per arribar a un conjunt de conclusions que orienten el marc general de les actuacions que s'han de dur a terme.

Els dos primers apartats presenten la metodologia que s'ha seguit en la realització de la diagnosi i el marc general de la localitat de Balaguer. Aquests apartats s'han concebut com els punts de partida de les anàlisis quantitatives i qualitatives que es presenten en un tercer apartat. La seva finalitat és la d'entendre el marc general on s'insereixen les anàlisis de la problemàtica social de Balaguer. El tercer apartat analitza els diferents aspectes que es poden considerar indicadors de problemes de la societat balaguerina. L'anàlisi, fruit dels processos d'obtenció de dades quantitatives i qualitatives, es realitza diferenciant cada tipus de realitat social que s'ha observat. Aquesta anàlisi ha de permetre arribar a unes conclusions sobre la realitat de la societat de Balaguer i orientar un conjunt de propostes per a dur a terme en el marc del PDC.

L'equip de treball ha estat format per una sèrie d'enquestadors i l'antropòloga Núria Espinal, que va realitzar el treball de camp qualitatiu. L'equip ha estat coordinat pels doctors. Jordi Domingo, Jordi Garreta i Anna Mata, professors del Departament de Geografia i Sociologia de la UdL.

2.- La metodologia.

La realització de la diagnosi comunitària de Balaguer s'ha realitzat seguint una doble metodologia quantitativa i qualitativa. L'objecte de l'ús d'aquesta metodologia doble és:

- el de facilitar al màxim la participació de les persones i entitats que viuen i treballen a Balaguer i que són protagonistes de la seva realitat social.
- el de contrastar els aspectes subjectius, quantitativitzant-los quan ha resultat possible, amb els aspectes de tipus més objectiu.

Amb aquesta finalitat s'ha comptat amb la participació de Creu Roja de la Noguera, que ha orientat l'equip de treball i ha facilitat la infraestructura bàsica per a la realització del treball de camp qualitatiu. La participació de Creu Roja assegurava des de l'inici el fet que el treball fos participatiu i que tractés aquells problemes que afecten la societat balaguerina, ja que per la tasca social que desenvolupen en són coneixedors profunds.

Sense perdre de vista un procés ampli de participació ciutadana, el primer pas va consistir a determinar quines entitats i associacions podien convertir-se en elements bàsics de l'anàlisi i participar, posteriorment, en el desenvolupament del PDC. Per tant, es va procedir a elaborar una fitxa d'entitats. Aquesta fitxa buscava conèixer els principals aspectes de les diferents entitats de Balaguer, els seus àmbits d'actuació i la resposta que obtenien de les activitats que organitzaven. Es tractava de tenir en un únic fitxer el conjunt de les entitats socials i participatives. Per aquesta raó es demanava el nom, l'any de creació, el sector o sectors de població a qui s'adreçaven, el número de

socis o de membres, els àmbits d'intervenció, quines eren les principals activitats per a cada àmbit d'intervenció, la participació que obtenien i, sobretot, si havien realitzat activitats per atreure altres sectors de població que els que habitualment assistien als seus actes i si feien coordinació i cogestió de les activitats amb altres entitats. La fitxa va permetre conèixer un ampli ventall d'entitats i associacions que s'adreçaven al conjunt de la població. De tota manera, no totes les entitats i associacions tenen el mateix índex d'activitat i el mateix dinamisme, i no totes poden servir com a motor de les activitats que es poden preveure en el PDC.

A partir dels resultats obtinguts en les fitxes d'entitats i del coneixement dels principals agents socials i econòmics de la ciutat per part de Creu Roja i de la professora Mata, es va seleccionar un conjunt de persones que representessin entitats i sectors diversos de la població per a la realització d'entrevistes i grups de discussió. La idea era copsar les opinions de persones que tenien una rellevància especial en la comunitat. Sovint, és a través de les entitats que es poden captar un conjunt de problemes que afecten una part de la població, i també de la manera en què aquesta problemàtica es modifica amb el pas del temps. D'altra banda, l'experiència a organitzar activitats i actes per a la població en general o de cara a un segment concret també els permet tenir un coneixement de la resposta i les motivacions que té la població.

L'entrevista en profunditat -se'n van programar 12- es dividia en tres blocs principals que feien referència:

- a la percepció que es tenia de l'estat de la localitat i de la població, on es demanava a la persona entrevistada l'opinió raonada sobre dotze àmbits públics;
- a la ciutadania, on es demanava l'opinió sobre les entitats i la participació ciutadana;
- a les aportacions que la persona podia fer des de la seva experiència de cara a solucionar els problemes existents i motivar la participació ciutadana en la vida social de la localitat.

El mateix guió va servir per a organitzar els grups de discussió, dels quals se'n van programar tres amb la participació total de 15 persones, a les quals es va garantir l'anonimat que representaven entitats i associacions. Els grups de discussió permeten una resposta col·lectiva i la contraposició de punts de vista i arguments, enriquint la informació que es pot obtenir. Cal fer esment que no es va poder realitzar ni la totalitat de les entrevistes ni el grup de discussió d'economia ja que no es van presentar a la cita establerta. Malgrat tot, els resultats obtinguts s'han considerat suficients per a copsar la realitat de diferents aspectes de la vida balaguerina.

El fet que les persones que hi van participar ho fessin, principalment, com a responsables d'entitats i associacions aportava una visió que anava més enllà de la simple percepció personal. L'experiència acumulada per aquestes persones i entitats va permetre obtenir una resposta suficient per a començar a orientar els processos a seguir en el PDC.

D'altra banda, i partint de l'experiència del grup en la realització del PDC de Cervera, l'enquesta que es va realitzar a Creu Roja es va sotmetre a consideració. L'enquesta es va fer seguint el model d'entrevista personal pautaada porta a porta i al carrer. Per a la consecució del mostreig es va realitzar dividint la ciutat en seccions i es van fixar les submostres. Es van realitzar rutes aleatòries dins de les seccions per tal d'intentar una mostra diversificada. Per a la seva realització es va contractar un equip de set persones a qui es va formar en els objectius del treball i en els processos de la realització de les enquestes.

L'enquesta tenia un total de 30 preguntes, algunes de les quals eren pautaades. La primera part anava encaminada a la identificació de la persona enquestada a partir de dades com el sexe i l'edat, els anys de residència a la localitat, algunes característiques de la seva llar, com número de dormitoris i número de persones amb qui conviuen i la relació que mantenen. Un segon bloc es va orientar a la percepció que té la persona sobre la situació de Balaguer a nivell polític, social, econòmic i cultural. També es demanava sobre els aspectes positius i negatius de la localitat i una resposta que anava encaminada a la pròpia persona enquestada i a la resta dels membres de la seva unitat familiar, segregats per grans grups d'edat.

L'enquesta buscava obtenir una informació suficient sobre la vida social de Balaguer, els aspectes culturals i els canvis que s'estan produint a la localitat. Dels seus resultats, que es poden contrastar amb la informació rebuda en les entrevistes en profunditat i els grups de discussió, en surt la informació necessària per orientar les actuacions del PDC. D'aquesta manera, amb la informació obtinguda es realitza una anàlisi de la realitat balaguerina i es procedeix a una discussió sobre els resultats i l'elaboració de les propostes a realitzar, com a darrer pas del procés de la diagnosi.

3.- Balaguer, marc d'actuació.

Balaguer és una ciutat amb història. El paper que va tenir en l'època medieval es fa sentir, encara avui, tant pel que fa al seu centre històric com pel paper que té com a cap de comarca. Ubicada en l'eix principal de connexió entre la plana de Lleida i els Pirineus, avui queda parcialment al marge dels principals eixos de comunicació pel que fa a la resta de l'Estat espanyol. Tot i així, els només vint quilòmetres que la separen de la ciutat de Lleida relativitzen aquesta “marginació” en l'estructuració actual del territori.

Una mostra de la seva integració en el teixit territorial és que la ciutat no ha quedat al marge dels processos culturals, polítics, econòmics i socials que ha experimentat la província de Lleida i Catalunya en general. El tancament de dues empreses que durant decennis havien estat el principal motor de l'economia balaguerina va suposar un fre al seu desenvolupament econòmic i l'aparició de l'atur laboral. La lenta recuperació de l'activitat econòmica ha anat acompanyada de l'arribada d'una nova onada migratòria que s'ha anat estenent per tot el territori de Lleida i que, en ciutats com Balaguer, ha trobat un centre d'acollida.

Avui, la societat de Balaguer presenta cinc grans grups de població amb característiques ben diferenciades: una societat tradicional, els balaguerins “de tota la vida”; els immigrants i els descendents d'aquests immigrants dels inicis de la segona meitat del segle XX, que van participar en el desenvolupament econòmic de finals del franquisme i dels primers anys del postfranquisme; una nova immigració, potser no tant nombrosa

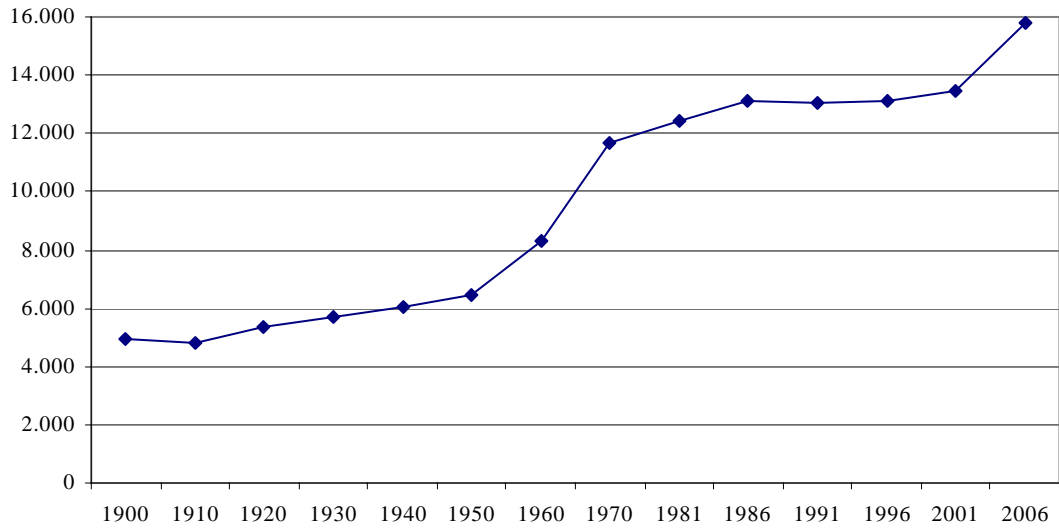
però qualitativament important, provinent de les localitats properes, generalment de dins de la mateixa comarca; la nova immigració, que es caracteritza per un baix estatus econòmic i per una diversitat cultural molt significativa; i, encara que es citen els darrers però no per això menys importants, el col·lectiu gitano que a Balaguer té una història llarga, de més de tres-cents anys i que sembla que sempre ha conviscut de manera apartada de la resta de la població.

A aquests cinc grups se n'hi pot afegir un altre que sovint queda fora de les consideracions generals: els dels balaguerins que han hagut d'emigrar però que mantenen un contacte més o menys viu amb la localitat i la seva realitat quotidiana. Com a fruit del desenvolupament català en els darrers cinquanta anys, que s'ha produït de forma desigual i a diferents ritmes en el territori, una part de la població de Balaguer s'ha vist empenya a anar a estudiar a fora, especialment carreres universitàries, i una vegada acabades han trobat feines especialitzades fora del seu nucli originari. Algunes d'aquestes persones mantenen una relació estreta amb Balaguer i la visiten els caps de setmana i per vacances. Els punts de vista que poden aportar, conformats per experiències alienes a la pròpia comunitat, poden influir en el tarannà dels balaguerins. D'aquesta manera, Balaguer ha generat una atracció de mà d'obra poc qualificada mentre ha expulsat algunes de les persones més qualificades.

En conjunt, doncs, es pot dir que els processos històrics, socials i econòmics que ha experimentat la societat balaguerina la porten a un risc de fractura social que ja es pot observar en part del seu territori. El cas més significatiu és el Centre Històric que ha experimentat un procés de deteriorament físic i social i que, malgrat estar sotmès a un Pla de Barris finançat per la Generalitat de Catalunya, no compta, si més no per ara, per a la resta dels balaguerins que el tenen com un "forat" en l'imaginari urbà. En aquest sentit, la degradació del carrer Major i del carrer d'Avall, que es pot observar en els establiments comercials, mostra com aquest procés encara dura avui, després de més de tres anys de disposar del Pla de Barris tal com s'ha mencionat anteriorment.

L'evolució de la població des dels inicis del segle XX mostra dos moments importants de creixement: les dècades dels anys cinquanta als setanta, quan creix d'un 44,6%, i els principis del segle XXI, amb un augment del 17,2% en cinc anys.

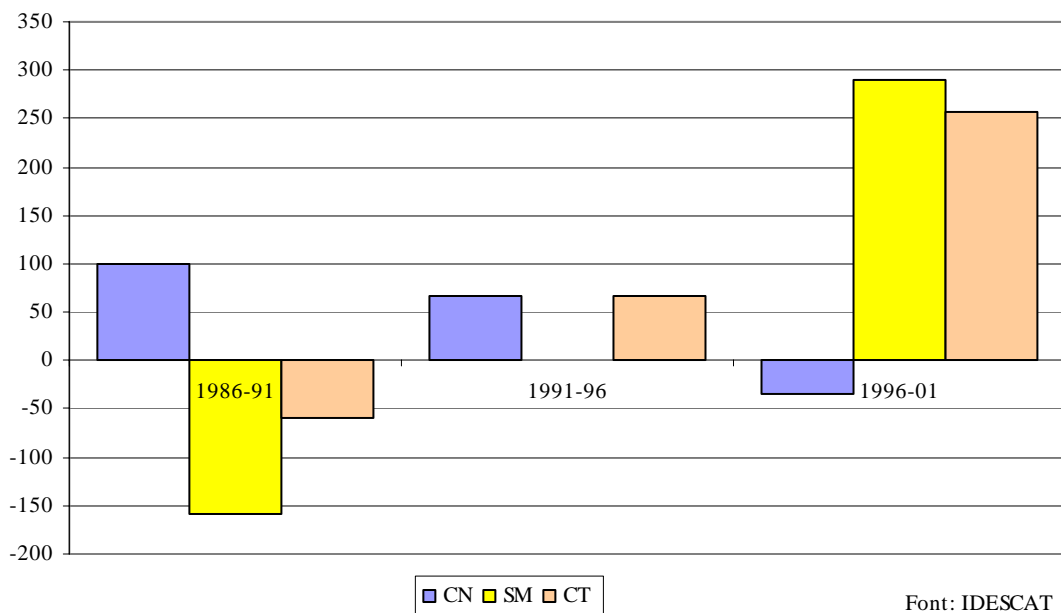
Balaguer. Evolució de la població.

Font: INE i IDESCAT

No hi ha dubte que la immigració ha estat el component bàsic d'aquest increment demogràfic i, al mateix temps, permet corroborar aquella afirmació que es feia més amunt dels diferents grups de població. En aquest procés s'observa, també, com entre els anys 1986 i 2001 el creixement de la població pràcticament s'estanca ja que en 15 anys només augmenta de 359 habitants, i aquest creixement es concentra entre els anys 1991 i 2001.

Balaguer. Creixement de la població. (núms. absoluts)

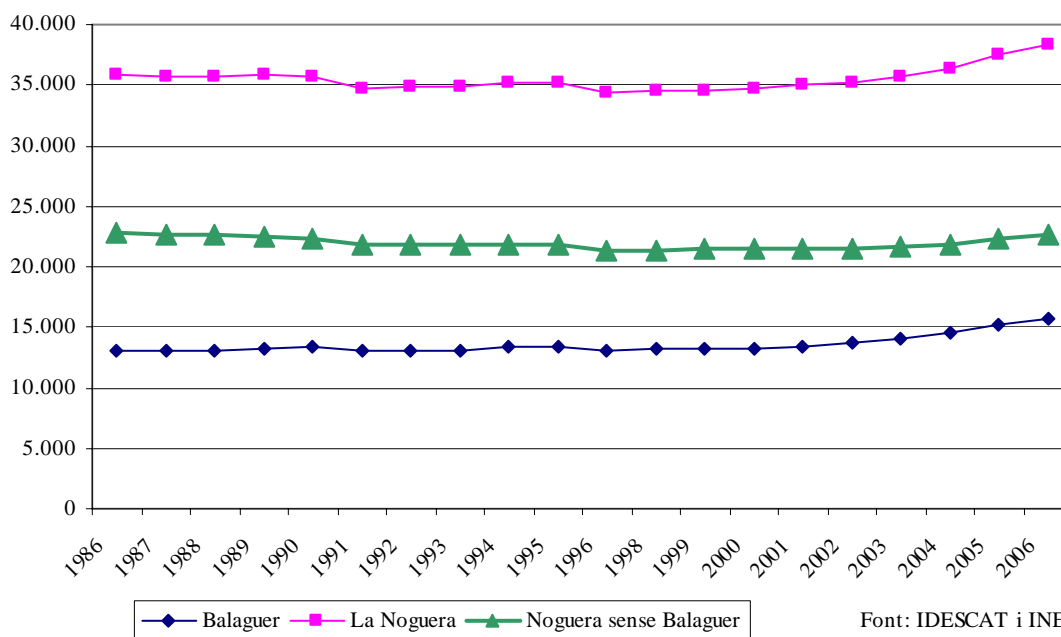

Font: IDESCAT

S'observa, però, les diferències de comportament del creixement natural (CN), el saldo migratori (SM) i el creixement total (CT) en el gràfic. En aquest sentit, el saldo migratori només és positiu en el darrer quinquenni (2001-06) i és el responsable del creixement total en aquest període, just quan el creixement natural (la diferència entre els naixements i les defuncions) és negatiu. Destaca, doncs, el fet que si no hi hagués immigració, Balaguer hauria perdut població.

D'altra banda, Balaguer s'ha anat reafirmant, amb el pas dels anys, com a centre de la comarca. Mentre que el conjunt dels municipis només ha augmentat un 17,8% entre els anys 1900 i 2006, la capital ha triplicat amb escreix la seva població. D'aquesta manera, Balaguer ha passat d'aglutinar el 15,2% de la població comarcal l'any 1900 a concentrar el 41,1% l'any 2006. Aquestes dades mostren una comarca que no ha desenvolupat una economia prou eficaç per adaptar-se als canvis del segle XX i mantenir la seva població. De fet, si es contempen les dades entre els anys 1900 i 2006, la Noguera sense Balaguer, perd poc més de cinc mil habitants, mentre que si es compta Balaguer en el conjunt de la comarca, la Noguera guanya quasi sis mil habitants. En el mateix període, la capital comarcal ha guanyat quasi onze mil habitants.

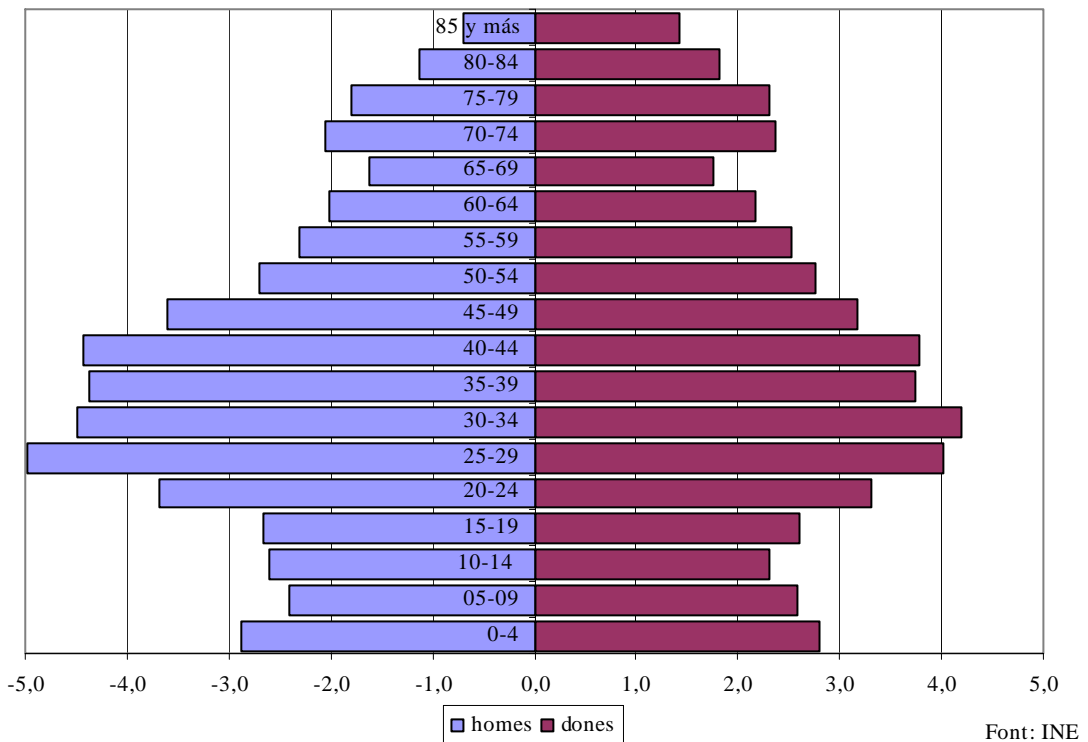
La població de Balaguer en relació a la de la Noguera

Aquest fet indica, doncs, que Balaguer ha anat desenvolupant un procés econòmic i urbà que l'ha portat a ser la segona ciutat de la província de Lleida, malgrat la crisi industrial que va representar el tancament de la paperera ICOSA-INPACSA l'any 1993. De fet, entre 1995 i l'any 2001, Balaguer va veure estancat el seu increment demogràfic i fins i tot va perdre població.

La composició de la població per sexe i edat reflecteix alguns aspectes a tenir en consideració. D'una banda, hi ha l'aportació de la immigració. D'aquesta manera es pot observar en la piràmide d'edats de l'any 2006 una sobre població masculina especialment significativa en aquells grups d'edat en què s'acostumen a produir les migracions econòmiques, entre els 20 i els 49 anys (cal destacar el fet que aquesta sobre població era fins als 44 anys l'any 2001). En el mateix sentit, hi ha una sobre població de dones a partir dels 50 anys, però que augmenta de manera considerable a partir dels 70 anys d'edat i que reflecteix la major esperança de vida de les dones.

Balaguer. Piràmide d'edats (2006)

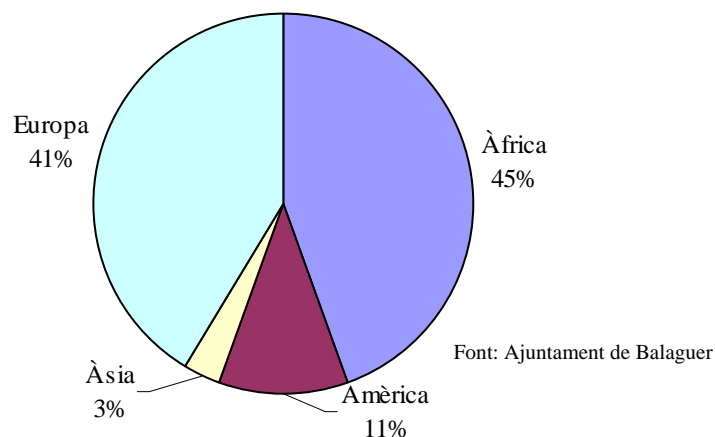
També destaca un estancament de l'envelliment en números absoluts entre els anys 2001 i 2006 que provoca que hi hagi un descens del percentatge dels majors de 65 anys

sobre el total de la població. Així, les xifres de l'envelliment han passat del 20% l'any 2001 al 17% al 2006.

Cal fer constar, també, l'increment de la base, coincident amb el gràfic anterior, que mostra una recuperació de la natalitat. L'augment de la natalitat s'explica per la importància dels moviments migratoris i per l'arribada a l'edat de formar família per part dels grups d'edat nascuts als anys seixanta i setanta. Malgrat aquest augment de la població jove, el col·lectiu de la tercera edat segueix essent més nombrós a Balaguer, contràriament al que ha passat en altres localitats de característiques similars a la resta de la província.

Tal com s'ha vist abans, la immigració és la peça fonamental dels canvis demogràfics de Balaguer en els darrers temps, de la mateixa manera que ja ho va ser a mitjans del segle XX. La rapidesa en què s'ha produït i les característiques socials i culturals d'aquesta nova onda han tingut una gran repercussió en la població d'acollida. Avui, un 18,4% de la població de Balaguer és nouvinguda si s'entén com a tal les persones que resideixen al municipi amb nacionalitat no espanyola.

Balaguer. Població immigrants segons l'origen

D'entre els diferents orígens destaquen els romanesos (amb 1.018 persones) i els marroquins (amb 897 persones). Els efectes d'aquesta arribada significativa de persones amb altres llengües i costums s'han deixat sentir en la població d'acollida, principalment quan la major part han arribat entre els anys 2005 i 2006. Així, el 90% dels romanesos han vingut cap a Balaguer en aquests dos anys, de la mateixa manera

que ho han fet el 86% dels marroquins. Les fluctuacions habituals entre la població nouvinguda, el fet que una gran part d'ells hagin arribat en els darrers dos anys i el fet que hi hagi col·lectius amb un número significatiu de components, són elements que s'han de tenir en compte en l'aplicació del PDC en tant que poden dificultar els processos d'inserció laboral estable i els processos d'establiment de relacions socials d'integració amb la comunitat d'acollida.

Ara bé, cal tornar a insistir que la immigració és un fet que es pot considerar habitual en poblacions com Balaguer. Segons dades de l'INE per l'any 2006, dels 15.769 habitants que tenia Balaguer a principis d'aquell any, només el 32,9% havien nascut al mateix municipi. I això comptant que els fills dels que van arribar entre els anys seixanta i setanta ja es consideren fills de Balaguer. Un 29,3% de la població havia nascut en altres municipis de la província de Lleida i un 17,3% era nascut a l'estranger. Una gran part d'aquesta població ha estat integrada en la vida diària, social, cultural i econòmica, de Balaguer. En formen part activa i senten el municipi com a seu. Per tant, un repte del PDC ha de ser buscar els mecanismes per a facilitar la integració dels nouvinguts i procurar que entrin a formar part activa d'aquesta societat.

El marc general de la integració social ha d'estar configurat, també, amb un desenvolupament econòmic sòlid. Balaguer va experimentar un procés de crisi econòmica als anys noranta que avui es pot considerar superat. La capital de la Noguera és el centre dels serveis i de la indústria de la comarca, juntament amb Artesa de Segre i Ponts, com a centres secundaris que abasteixen les localitats del nord, i compta també amb localitats properes a Balaguer on hi ha activitats industrials que, especialment en el cas de Vallfogona de Balaguer, són fruit de la deslocalització urbana de la pròpia ciutat de Balaguer.

Més de la meitat de la població ocupada ho està en el sector terciari que en els darrers quinze anys ha anat superant àmpliament la indústria i la construcció. L'agricultura queda en un tercer terme amb poc més del 5% de la població activa. De tota manera, Balaguer és una localitat que envia més treballadors a fora del seu terme que els que rep. En aquest intercanvi cal tenir en compte la diferència existent en la qualificació professional entre els que marxen, que generalment la tenen més elevada, i els que arriben, que normalment tenen una qualificació més baixa. La proximitat amb Lleida i

les reminiscències de la crisi industrial de principis dels noranta es poden trobar al darrere d'aquest fet, tot i tenint en compte que les dades d'IDESCAT fan referència al cens de l'any 2001.

Balaguer. Mobilitat obligada per desplaçament residència-treball. 2001.

	Total	Homes	Dones
Desplaçaments a dins	3315	1815	1500
Desplaçaments a fora	2447	1712	735
Desplaçaments des de fora	1174	677	497
Total generats	5762	3527	2235
Total atrets	4489	2492	1997
Diferència atrets/generats	-1273	-1035	-238

Font: IDESCAT

De tota manera, dels residents a Balaguer, només el 6,5% dels actius es trobaven a l'atur l'any 2001. Aquesta xifra indica una ocupació elevada que facilita la integració social de totes les capes socials. Al mateix temps, i a diferència d'altres indrets, l'ocupació femenina no destaca de manera alarmant, ja que només es troba un punt per damunt de la masculina, encara que afecta el 9,4% de les dones que estan actives, i representa més del doble de l'atur dels homes.

En aquest sentit, i tal com informa la Diagnosi de Gènere i Igualtat d'Oportunitats realitzada a Balaguer l'any 2006¹, encara queden reminiscències d'un passat que costa de trencar. La incorporació plena de la dona en la vida social, econòmica, cultural i política no deixa de ser una prioritat que el PDC ha de tenir en compte.

En conjunt, Balaguer presenta una societat que reflecteix alguns dels principals símptomes de la transformació que avui viu la Catalunya rural. A uns canvis econòmics que no acaben de produir-se amb la velocitat que seria desitjada, s'hi afegixen uns canvis socials que, principalment de la mà de la immigració estrangera, alteren un procés social que, potser, necessita més temps per aclimatar-se. D'aquesta manera, els principals reptes que es plantegen giren al voltant de la integració en els processos socials d'una immigració amb una gran diversitat cultural, l'adequació del paper de la dona, tant l'autòctona com la immigrada, i la motivació del conjunt de la població per

¹ En aquestes pàgines s'han obviat molts dels aspectes referents a la situació de la dona a Balaguer per remetre als lectors a l'estudi de la Diagnosi de Gènere i Igualtat d'Oportunitats realitzat a Balaguer durant l'any 2006 per Mª Elisa Moya Martín, agent d'Igualtat d'Oportunitats. L'estudi és exhaustiu i es considera que la present diagnosi del PDC no aportaria res de nou.

procedir a assentar de la millor manera possible uns canvis que els afecten a tots i que poden portar una partició social, econòmica i cultural de la població. De fet, aquests són els aspectes principals que queden reflectits en el treball de camp realitzat.

4.- Les impressions de les entitats i de les associacions

En aquest apartat es presenta el resultat de les entrevistes i els grups de discussió que es van realitzar amb la participació de persones significatives de la realitat cultural, econòmica i social de Balaguer. L'entrevista en profunditat permet analitzar els temes tractats amb tota l'argumentació que la persona entrevistada cregui convenient. Els resultats es presenten agrupats seguint els tres grans àmbits que marcaven el guió de les entrevistes i dels grups de discussió: l'entorn general de Balaguer; la ciutadania i la participació.

El resultat que ofereixen les entrevistes mostren una visió de la ciutat i de la comunitat construïda a partir de les visions, percepcions i comentaris que els entrevistats, escollits pel seu coneixement i/o per la seva representativitat entre els diferents grups socials, entitats i associacions, han ofert al llarg de les sessions realitzades. Els resultats no pretenen oferir una visió completa i documentada sobre la ciutat sinó que intenten ser la suma d'un conjunt de visions que surten de l'experiència i del tracte quotidià amb la realitat de la ciutat.

Cal lamentar la no assistència d'algunes de les persones que havien estat convocades en els grups de discussió. La seva visió podria haver enriquit més les aportacions generals, encara que amb les informacions obtingudes es creu que hi ha una bona base per a realitzar l'anàlisi.

4.1.- Com es veu la situació de Balaguer.

Balaguer és una ciutat que s'estén als dos marges del riu Segre. Al marge dret queda el nucli antic, des d'on la població n'ha anat marxant al llarg de la segona meitat del segle XX, mentre s'instal·lava al marge esquerre on la ciutat ha anat creixent en extensió fins a la via del ferrocarril que constitueix un límit visible d'aquest procés. Aquest fet, acompanyat d'un estancament demogràfic només superat per la immigració, es troba en el fons de les visions que es tenen de la localitat i de la seva realitat. De tota manera, hi ha diversos elements a considerar.

En principi, i en general, la percepció que es té de la ciutat es pot qualificar de bastant bona. Les dimensions de la ciutat i la dotació de serveis es considera relativament adequada i no es manifesten mancances greus pel que fa a la ciutadania en general. Per això es considera Balaguer com una ciutat tranquil·la, d'interior, amb bona qualitat de vida i amb una riquesa cultural que es manifesta en el patrimoni arquitectònic, les expressions culturals, entre les quals destaca el teatre, i les entitats i associacions que promouen un ampli ventall d'activitats.

“Balaguer es una ciutat de l'interior d'uns 16.000 habitants. Està molt a prop de Lleida capital. Tenim tots els serveis. És una ciutat molt tranquil·la i molt bonica. Tens el riu Segre que separa lo que és el Casc Antic de la part nova”.

“I a Balaguer tens la mateixa qualitat de vida o millor que a Lleida ciutat, perquè en qüestió d'equipaments tenim els mateixos amb 16.000 habitants, si en tinguéssim 20.000, tindríem els mateixos - no tindríem dos teatres- i la tranquil·litat que tenim no seria igual.”

Com acostuma a passar, però, es lamenta una baixa participació dels ciutadans en les diverses manifestacions de la vida cultural i en la organització de les associacions i entitats.

“Balaguer culturalment està molt bé. El problema és que la gent no es belluga. Tenim un teatre que és l'enveja de la província. Jo tinc un abonament des del primer dia (...) i gires lo cap cap enrere i veus que tothom és de fora i no hi ha ningú de Balaguer. Tenim un museu que és preciós i un arxiu que és una maravilla. Tenim escola de música, d'oficis... Culturalment Balaguer està bé. El que passa és que la gent no hi participem d'aquesta cultura.”

D'altra banda, té un comerç que es veu com a relativament dinàmic i suficient per a atendre les necessitats de la localitat. Cal tenir en compte la proximitat de Lleida i, en menor importància, la de Tàrrrega i Mollerussa, i la mobilitat de la seva població. De tota manera, i malgrat les impressions d'un bon servei, hi ha una regressió del teixit comercial als que havien estat els dos carrers principals de la ciutat: el carrer Major i el carrer d'Avall, que en certa manera no deixa de ser un reflex condicionat dels canvis socials que ha experimentat la ciutat: l'abandonament progressiu del nucli històric per traslladar-se cap al marge esquerre del riu. Alguns dels comerços que han tancat del Centre Històric han estat substituïts per comerços regentats per la nova onada migratòria i que destinen part, o la totalitat de l'establiment, a satisfer les necessitats de les noves sensibilitats culturals.

Existeixen diverses agrupacions de comerciants per carrers i una de general que els agrupa a tots. Aquesta associació rep recolzament econòmic de l'Ajuntament i de la Generalitat. Després d'un període de força activitat, l'associació de comerciants es troba actualment en un moment crític, pràcticament inactiva. Alguns dels elements de la crisi actual són la manca de professionals al servei de l'associació, la davallada d'activitats de promoció i de cara al ciutadà, els horaris extensius i la falta de temps dels comerciants per a dedicar-lo a activitats o reunions de l'associació, i també la manca d'uns objectius i una orientació clara que els permetin reprendre la seva activitat trobant-li un sentit:

“Té un comerç que és prou dinàmic hi ha una associació de comerciants del carrer d'Amunt, una del carrer d'Avall i una altra que és de tota la ciutat. Van fer una arrencada quan van signar el conveni, el que passa és que treballen moltes hores. Reben una subvenció de l'Ajuntament, una altra de la Generalitat i anaven fent, el que passa és que al plegar-los-hi el gerent, es troben amb molta feina i l'activitat de l'associació ha baixat molt, i de les 4 o 5 campanyes que feien durant l'any, han passat a fer-ne una o dos i han perdut el gas. Jo crec que el que els falta és això, algú professional que estiri, perquè ells al damunt de les hores que treballen...”

Un element que també influeix en la visió que es té de la ciutat és l'elevada mobilitat per motius laborals, ja que molts dels ciutadans de Balaguer treballen a Lleida o a d'altres pobles i ciutats de les rodalies. Per alguns els desplaçaments per motius laborals formen part d'un flux constant d'intercanvis entre ciutats i pobles de la comarca. Dins d'aquests fluxos a Balaguer li manquen llocs de treball qualificat o especialitzat, mentre

que als seus polígons industrials rep treballadors menys qualificats d'altres punts de la comarca. Altres interpreten la mobilitat com a símptoma d'una deficiència de recursos econòmics a la ciutat, i consideren que la solució és que vinguin empreses de fora a instal·lar-se a Balaguer a crear llocs de treball i riquesa:

“L'activitat és bona. Hi ha qui diu: “és que hem d'anar a buscar feina fora de Balaguer”. És veritat, hi ha una sèrie de feines que aquí a la ciutat no hi són, sobretot algunes molt especialitzades perquè no hi ha indústria que les toqui. Però desplaçar-se 25 km per anar a Lleida no crec que sigui cap cosa de l'altre món (...) I al matí, hi ha gairebé tanta gent que surt de Balaguer a treballar als pobles de la vora a Mollerussa, Tàrraga, Bellcaire, com gent de fora que ve a treballar a Balaguer. Perquè als polígons els tallers també tenen treballadors de fora de la ciutat. És un procés que... és un flux que va i ve. Encara que s'hagin de desplaçar 30 Km, no són res.”

La necessitat i l'existència d'aquests desplaçaments fa que la situació no es vegi sempre de manera positiva:

“I l'economia de Balaguer no és boiant pel fet que molta gent ha de treballar fora. Encara que no tant com abans, però Balaguer és una ciutat dormitori.”

“Faltaria empreses que vinguessin a la ciutat per crear riquesa. Si no hi ha treballadors no hi ha riquesa, però aquesta riquesa s'ha de fer portant empreses de fora. Al polígon industrial de Balaguer està ple d'empreses, que pels motius que sigui han passat del centre de Balaguer al polígon, però són empreses d'aquí. I el que necessitem també són empreses de fora que nos portin llocs de treball nous.”

Però al mateix temps, l'experiència amb INPACSA, l'empresa paperera de què depenien molts treballadors, empreses i tallers balaguerins, i el tancament de la qual va causar una crisi important per a la ciutat, influeix en la manca de confiança en grans empreses exteriors per solucionar els problemes econòmics i laborals de la ciutat i els seus veïns:

“Perquè aquí a la ciutat ja hi va haver una experiència negativa amb això que va ser la paperera INPACSA, que tenia més de 400 treballadors directament, més indirectament tots els del transport, tallers etc. I el dia que va tancar va ser un daltabaix per a la ciutat. Després tothom s'ha espavilat, i la gent que treballava allí ha anat muntant tallerets i serveis allà al polígon industrial.”

De tota manera, un cop superada la crisi, es veu també positiu el fet de no dependre d'una gran empresa, fet que facilita la diversitat empresarial i emprenedora:

“L’activitat és força diversificada. El que no hi ha és indústria gran, és veritat. Però nosaltres, des d’Esquerra, tampoc apostem per aquest tipus. Si hi ha alguna indústria gran que vol venir, doncs ben vinguda, però nosaltres apostem per la indústria autòctona que és tot terreny, que costa molt de deslocalitzar, que dóna feina a 25, 10 o 5 treballadors. “

De tota manera, i sigui quin sigui el model de creixement econòmic, tothom coincideix a considerar les deficiències en les comunicacions com un obstacle greu per assolir-lo. La desconexió dels eixos territorials més importants dificulta la comunicació directa amb Barcelona, que és el mercat potencial més proper. D’altra banda, les connexions amb Lleida, tot i que podrien millorar, fa que tota possible oportunitat econòmica quedi a l’ombra de la capital de la província. Per aquesta raó, és força improbable que qualsevol empresa important es plantegi traslladar la seva activitat a una ciutat mal comunicada. Hi ha una forta consciència i acord respecte d’aquesta problemàtica:

“I per portar empreses s’ha de tenir dues coses que de moment no tenim, sòl industrial i empreses. (...)I sobretot comunicacions. Les comunicacions amb Lleida i amb Barcelona han de ser infinitament superiors.”

“Això sí, tenim el problema de les infraestructures. Falta una via ràpida de connexió amb Tàrrrega, i anar directe a Barcelona que és el gran mercat potencial de consum. Bueno, quan tinguem això arreglat potser alguna empresa d’un altre volum es plantejarà venir cap aquí, però avui hi ha el problema de les comunicacions. Fa molts anys que ens han deixat oblidats.”

Les connexions per ferrocarril han millorat notablement amb el traspàs a la Generalitat de la que és l’única línia de rodalies de Ponent. Aquesta millora afecta els ciutadans que es desplacen diàriament per estudis o treball, però no resol, i ni tant sols aborda, la connexió amb altres línies que van a ciutats més llunyanes, com Saragossa, o la connexió amb l’AVE:

“Lo del ferrocarril s’ha arreglat, amb el traspàs a la Generalitat. Cal més freqüència de combois Lleida-Balaguer. És l’única línia de Ponent que té ferrocarril de la Generalitat. A base de Renfe també, però fa un parell d’anys és l’única línia de ferrocarrils de la Generalitat i enllacen amb Renfe. Els horaris amb Lleida encara no estan quadrats ni amb l’AVE ni amb els ferrocarrils que et puguin portar cap a Lleida o cap a Saragossa. Però com a tren de rodalies ha anat bé. Abans hi havia tres trens de pujada i tres de baixada i cap més. Ara hi ha més freqüència d’horaris i el volum de passatgers ha augmentat i potser no és rentable però ja els comencen a sortir els números. “

Així, doncs, hi ha la percepció que la proximitat a Lleida i, de forma molt especial, la relativa llunyania de les vies de comunicació importants com l'A2 han perjudicat a Balaguer, que ha vist la seva importància disminuïda en relació a altres ciutats lleidatanes com, per exemple, Tàrraga Mollerussa o Cervera, molt beneficiades pel pas de l'autovia i que, per aquesta raó, han vist promoure i incrementar la seva activitat econòmica. Hi ha un cert sentiment de pèrdua d'importància respecte a d'altres ciutats, d'haver deixat de ser "la segona ciutat de Lleida" i d'haver perdut rellevància especialment respecte de Tàrraga (fet que encara avui no és cert, tal com s'ha mostrat en el capítol tercer d'aquesta diagnosi).

La causa d'aquesta pèrdua es considera la manca d'eixos de comunicació cap al nord i cap a l'est, i la no connexió amb l'A2, i també la manca d'una política industrial adequada a nivell de municipi, com ara la creació de sòl industrial i una promoció que faci atractiva la ciutat a les indústries que puguin estar interessades en establir-s'hi.

De tota manera, sembla que no hi ha un acord sòlid sobre com ha de ser la política econòmica i industrial del municipi, a part de la coincidència en la manca de comunicacions i de sòl industrial. Es lamenta la falta de lideratge econòmic d'institucions com l'Ajuntament o la Cambra de Comerç. En opinió dels crítics, aquesta institució permet que els interessos econòmics de Balaguer se sotmetin als de la ciutat de Lleida. Per l'estructura de les cambres de comerç, les delegacions provincials, com la de Lleida, se situen estructuralment per sobre de les altres ciutats, però no sempre defensen els interessos de tota la província o de totes les comarques. Aquest conflicte d'interessos afecta especialment a la ciutat de Balaguer:

"Si t'he de ser sincer et diré que la Cambra de Comerç a Balaguer no serveix per a gran cosa, que no es mou, que no aporta idees, que no pensa projectes, que si ho fa alguna vegada, ho fa amb la boca petita... Perquè clar, moltes vegades entren en contradicció los interessos de Lleida amb el que són los interessos de Balaguer. Perquè la cambra de Lleida defensa bàsicament los interessos de la ciutat de Lleida, però no es mulla mai en defensar los interessos de la província o de la resta de comarques que depenen d'ells, i que poden ser diferents."

"Manca lideratge econòmic per part de l'Ajuntament. La ciutat va subsistir gràcies al "boom" immobiliari de la ciutat durant aquests anys."

Des del Cercle Econòmic de Balaguer es valora la possibilitat de promoure un consorci sobre empresa, comunicacions i productivitat que, tal com ho han fet les jornades sobre història medieval, atreguin l'atenció i potser la inversió cap a la ciutat:

“Amb el tema de comunicacions, que és el fonamental, els interessos són completament diferents. I per exemple, una de les idees que tinc és formar una mena de consorci o de fòrum que defensi lo que és la interrelació entre lo que és empresa, comunicacions i competitivitat. Aquest trinomi.”

Si es resol el handicap de les comunicacions, Balaguer té potencial i voluntat de creixement urbà. El soterrament de la línia de ferrocarril permetria l'expansió en la direcció que ara queda bloquejada per la presència de la via que actua com a barrera:

“Si es fa el soterrament de la línia tal com està pactat, a la part nova d'INPACSA hi va un pavelló nou. Però el ferrocarril talla tota l'expansió de Balaguer cap a l'altre costat. Hi ha un compromís de la Generalitat de soterrar la línia. I això farà que a l'altra part de Balaguer que hi ha un institut i hi ha el camp de futbol, i hi ha un carrer principal que és el carrer Urgell, però no hi ha res més i no acaba de... (...) Si s'elimina aquesta barrera, tenim ciutat aquí per arribar fins als 30.000 habitants.”

L'entorn de Balaguer, però té altres elements a considerar. Des del punt de vista de la ciutat i de la societat que hi viu, la percepció dels límits de la ciutat i la seva divisió és un fet que és present en l'imaginari col·lectiu. A part dels límits que suposa la via del tren, el Segre estableix i expressa físicament una frontera sociocultural i simbòlica que divideix la ciutat, principalment en les darreres dècades. D'una banda els habitants històrics i els seus descendents i assimilats a la part més moderna i benestant. De l'altra banda del riu, el Centre Històric amb totes les restes arqueològiques i els monuments històrics que constitueixen el patrimoni simbòlic de la ciutat, habitat pels veïns amb recursos més escassos i els procedents de diferents onades migratòries fins a l'actual, que presenten també diferències de substrat ètnic i cultural amb la resta de la ciutat:

“La situació de la ciutat jo crec que en general està força bé. Excepte el Centre Històric potser, perquè és el lloc on està l'ètnia gitana i on és el punt d'arribada de la immigració. Però al Centre Històric són potser 3.000 persones que hi viuen. La resta fins a 16.000 viuen a l'eixample o a l'altra punta de la plaça Mercadal que ja no és Centre Històric tan dur, per dir-ho d'alguna manera.”

D'aquesta manera, s'ha creat una dicotomia urbana. Mentre que la major part dels referents històrics i culturals de Balaguer es troben en el Centre Històric, la població l'evita, de manera parcial, a causa dels continguts socials i ètnics que l'habiten. És un clar exemple la decadència dels que havien estat els principals carrers comercials de la ciutat encara no fa 15 anys. Fruit d'aquesta visió que es té de la ciutat, i de la seva història i dels diferents col·lectius que la poblen, el que es pot anomenar les forces vives de la localitat tenen com a referent el poble que havia estat i les diferents cases i llinatges que l'han constituït. Així, i malgrat tenir poc més de 16.000 habitants, encara segueix tenint un pes específic aquelles persones i figures socials que tenen una història, que de vegades es remunta a un passat medieval, en una situació sociocultural que és més pròpia d'una societat rural, agrícola i ramadera. Així, els diferents grups de població que s'han incorporat més tardanament a la ciutat no han accedit encara a l'imaginari simbòlic compartit pels habitants "històrics". Els gitanos, que viuen des de fa moltes generacions al nucli antic, la primera onada d'immigrants procedents d'altres punts de l'Estat espanyol, establerta als barris del Secà i el Firal, constituïts en bona part per població d'aquest origen, o els immigrants de tan diverses procedències dels fluxos migratoris més recents, establerts en principi a la mateixa banda del riu, no són considerats veïns o habitants realment reals, ni admesos en la identitat simbòlica ni formant part del cos social de la ciutat.

Els ciutadans perceben la immigració com un dels problemes més greus que hi ha actualment a la ciutat i davant d'aquesta situació se senten en certa manera desemparats per les institucions. La "integració dels immigrants", entesa o incompresa de tan diverses maneres, és una de les claus del futur de la convivència i la participació ciutadana:

"S'han creat un parell de barris a Balaguer, el Firal i el Secà, que aquells viuen en un altre món. Me sembla bé. Tu creus que aquí a Balaguer hem de celebrar la festa rociera i no fem cap festa de la sardana? Aquests viuen aquí des del anys 60 i encara no s'han integrat. I els hi exigim als que arriben ara que s'integrin. Aquest és el problema, és una cosa molt difícil de lligar. Ja ho estan d'integrats, però ells continuen vivint la seva vida. I els seus fills amb naltres parlen en català, però entre ells parlen en castellà. La meva filla té 40 anys i té amigues que han anat a l'escola juntes i em diu "allà dalt és la pequeña d'andalucía", viuen diferent de com vivim naltres. No s'ha d'obligar, perquè som una democràcia, però ja ens ha costat perquè són molt diferents de naltres, mira-t'ho com vulguis. No hem integrat aquests, i com ho hem de fer per integrar els altres que vénen del quinto pino? O com ho hem de fer per integra'ls? És un dels problemes més grans que tenim i manon les dretes o manon les esquerres és igual, perquè entre uns i altres no

hi ha diferència. Lo problema gran que tenim és la immigració, que no es para i continuarà venint. Primer es comporten molt bé, però quan s'enfaden no són tan respectuosos.”

En conjunt, encara que la situació en general es veu positiva, també sorgeixen de l'imaginari aquells problemes que, petits o grans, no deixen de ser una realitat que s'interposa en els elements de convivència en una societat que està en un procés profund de transformació.

4.2.- La percepció sobre les institucions.

Balaguer està governada des de fa molts anys pel mateix grup polític i amb el mateix alcalde que ha tornat a sortir escollit en les darreres eleccions municipals celebrades el mes de maig. Aquesta situació ha presentat una bona oportunitat de realitzar les intervencions i les polítiques que constituïen el projecte d'aquest grup. Ara bé, una impressió que es va estenent entre alguns sectors és que el fet de tenir el govern resulta ja tan natural, que no es considera la necessitat d'explicar o justificar el projecte de ciutat i de govern, ni les accions que s'emprenen. Una altra consideració, en el mateix sentit, és que el govern de la ciutat no informa suficientment als grups de l'oposició, i aquests no poden col·laborar amb el govern municipal perquè manca un projecte explícit de ciutat que puguin compartir o sobre el qual es puguin negociar propostes:

“Des que jo he sigut concejal, el senyor Aguilar no ha parlat més amb mi com alcalde. En canvi, hem vist que el senyor Ros de Lleida ha parlat amb tots els partits polítics del seu projecte de govern. I el senyor Aguilar ha guanyat les eleccions i només ha parlat amb qui li ha convingut amb ell. I això ho hem trobat una falta de tacte. Francament, això és bàsic. Si tu et vols entendre en coses bàsiques per a la ciutat de Balaguer com l'autovia o sòl industrial, si vols una unitat, primer has de parlar amb la gent. No et pots presentar dient “he pactat amb aquests i tinc majoria absoluta”. I si un dia te falla aquell no vinguis a demanar ajuda, perquè vas calar foc al diàleg des del primer dia. El Ros tenia majoria absoluta i ha parlat amb tothom.”

“El treball de la Llei de Barris s'ha quedat en l'àmbit intern, no s'ha exposat. Tot el treball de captació d'idees i de projectes per a la Llei de Barris no s'ha exposat, no s'ha explicat als ciutadans. No. A lo millor se'ls hi ha explicat a quatre del casc antic, però no s'ha exposat. Potser a l'Associació de Veïns del Casc Antic, la Creu Roja, que té l'oficina seva amb activitats socials de cara als immigrants del Cas Antic. Aquestes dues entitats hi són. Jo penso que més aviat, per rentar la cara una mica,

l'Ajuntament ha utilitzat aquestes dues entitats per a presentar els projectes que han d'avaluar les actuacions que hi ha allà. Però no sé si n'ha fet gaire cas o han fet un treball d'última hora amb els papers de cadascú.”

Algunes afirmacions des de l'oposició són que no hi ha realment un projecte de govern ni de ciutat, que es va fent sobre la marxa i que de vegades no es fa res i es deixa que les coses vagin per elles mateixes. La subsistència de la ciutat es deuria més a l'increment de la construcció en els darrers anys que no pas a la planificació o a l'acció econòmica de govern municipal:

“Des del punt de vista econòmic, s'ha desenvolupat no en base a les iniciatives i les idees que té, perquè ell mateix ho diu: “la gent que tingui iniciatives i propostes ja ens les farà arribar.” Manca lideratge econòmic per part de l'Ajuntament. La ciutat va subsistir gràcies al “boom” immobiliari de la ciutat durant aquests anys.”

“Estem una mica adormits. Perquè nosaltres fins ara com a competidors directes teníem Targa i Mollerussa, i nosaltres érem la segona ciutat més important de Lleida. Pues ara ja no sé quina som. Si tenim més habitants, serà pels immigrants, però no serà per la vida i per la indústria que s'ha pogut donar a la ciutat.”

Les causes d'aquesta situació s'atribueixen en part al fet que la base social que recolza l'actual govern municipal és fidel a un partit o ideologia tant a nivell municipal com nacional o estatal, i no es planteja el seu vot en funció del respecte o la realització dels seus interessos municipals. També al fet que la majoria absoluta, encara que sigui en diferents coalicions, no permet que hi pugui haver una oposició efectiva. Un altre factor que es té en compte és l'aparició d'una certa deixadesa després de tants anys de govern:

“Ara, com a ciutadans de Balaguer me sembla que som una mica passotes. Perquè tenim lo govern que mos mereixem, el que volem. A Balaguer fa molts anys que mana el mateix alcalde, pues senyal que el deuen volguer. Però el manar molts anys comporta un deixadesa d'unes coses determinades. Potser si la gent de Balaguer demanéssim més, això no passaria.”

“Potser no tenim bons governants. Potser los que manen no tenen oposició, i l'oposició és molt bona. Ara els d'esquerra diuen que no entren al govern, però diu que hi entren los de ICV. Pues tornaran a estar igual, 10 contra 7, pues mos tornarem a quedar igual.”

Al ser una ciutat de menys de 20.000 habitants, hi ha competències que pertoquen al Consell Comarcal i serveis compartits per tota la comarca. La diferent orientació

política del Consell Comarcal i l'Ajuntament de Balaguer fa que es produeixin certes dissonàncies a causa d'aquesta divergència de percepcions i gestions, i això potser repercuteix en la gestió dels serveis socials de la ciutat així com en la relació de Balaguer amb la resta de la comarca de què n'és capital. De tota manera, la proximitat de Lleida i la bona comunicació amb la seu provincial també remarca aquest fet difuminant en certa mesura les funcions de Balaguer com a punt irradiant de serveis i capital de la comarca de La Noguera.

Des del punt de vista de l'Ajuntament, la necessitat més gran i urgent en relació amb serveis socials és obtenir les competències sobre els serveis socials de la ciutat que ara ostenta el Consell Comarcal:

“De necessitats de serveis socials. el primer que ens faria falta és tenir-ne la competència. Això és lo primer. A l'Ajuntament no tenim la competència dels serveis socials. La té assumida el Consell Comarcal. Si que tenim dos assistents socials i una educadora, però són les que d'alguna manera paguem, però no manem, per dir-ho d'alguna manera.”

També es retreu el fet que no hi ha cap política explícita de participació. La participació ciutadana i el voluntariat han canviat diversos cops de regidoria passant d'una a l'altra sense que s'hagi notat cap altre canvi. En aquest sentit, hi ha qui s'expressa afirmant que la regidoria de la qual depenen en l'actualitat no ha expressat cap estratègia ni projecte al respecte. Per una altra banda, les entitats i associacions depenen de l'IMPIC, que s'encarrega d'administrar les subvencions que aquestes reben en funció de la repercussió que les seves activitats tenen en la població de Balaguer o a l'exterior. L'IMPIC tampoc preveu cap altra tasca respecte a la coordinació de les associacions o la participació:

“Trobo que Balaguer està adormida. Si no fos per les associacions, no hi hauria vida cultural. Perquè l'IMPIC, fa tres o quatre fires a l'any i ja està. Lo teatre funciona molt bé, això s'ha de dir (...) Però és que de fer, d'iniciativa de l'IMPIC, no n'hi ha cap més. Tot lo demás ho fem naltres, les associacions de Balaguer. “

“L'IMPIC hauria de fer una funció de coordinació d'entitats, però no la fa. Encara és l'hora que vinguin a parlar amb nosaltres. Mai. El que fan és montar quatre fires al poble, L'Antiquària, els vehicles d'ocasió i cotxes nous i de màquinària i la Festa Major, i para de comptar. (...)”

“Des de l’IMPIC o des de l’Ajuntament es podria preocupar de les entitats i parlar amb elles i veure que es pot fer. Però a lo millor no poden fer res.(...) Hi ha una gent allà dintre col·locada des de fa molts anys i són els que manen, sigui qui sigui el regidor.”

A partir d’aquests comentaris, es pot pensar que és molt probable que la manca de polítiques i canals de participació ciutadana per a les associacions i els ciutadans estigui en relació directa amb l’escassa participació actual. I pot ser-ne una de les causes, encara que ben segur que no n’és l’única.

Hi ha la percepció que un dels problemes més grans de la ciutat és la immigració, i que des de l’Ajuntament no hi ha cap estratègia ni política al respecte. La manca de previsió i d’atenció als problemes i necessitats de l’educació o la sanitat han repercutit negativament en la situació dels autòctons que han vist empitjorar o han deixat de rebre l’atenció que rebien, i també en la situació dels immigrants que, tot i pagant en la majoria dels casos igual que els altres, han de rebre l’hostilitat dels ciutadans i fer de boc expiatori de la manca de previsió i organització de l’administració, tant dels fluxos migratoris, com dels serveis:

“Jo vec que cada dia som més gent al país i hi ha el mateix servei. La majoria treballen i paguen igual que nosaltres. Jo veig que des de l’Administració no s’ha estat al cas que si hi havia 1000 senyors aquí, aquests senyors tard o d’hora portarien la família. No s’ha fet cap escola nova, ni hospitals nous. Érem 6 milions i ara som vora 8, i hi ha el mateix. Ara en fan. Però si hi hagués hagut una previsió. No cal que hi hagin 28 o 29 a cada classe com tenim ara. Ha pujat la ràtio. I després la tele, que tan aviat són solidaris, com diuen coses molt negatives a la vida quotidiana.”

“Ja han hagut de fer una escola nova, pues potser que vagin fent un institut. És preferible que d’aquí a uns anys et queden les escoles a una ràtio de 18 que no tindre-la de 28. És nens d’altres cultures, nens de famílies desestructurades, nens amb algun problema que ja tenen la seva vetlladora. Vull dir que ha canviat el que era el dia a dia d’una escola. Si tens la sort que et donen els serveis d’ensenyament, molt bé. Però hi ha escoles que els demanen i no els hi donen. I aquells mestres tenen doble feina. Ja es veia vindre això i fa deu anys que haurien d’haver-ho fet.”

En conjunt, sembla que si hi ha els canals adients per a establir una relació entre les institucions i la ciutadania, no es coneixen de manera suficient o no s’utilitzen. Malgrat la crítica a les institucions com a recurs habitual en la societat, cal establir els mecanismes de relació i vetllar perquè funcionin.

4.3.- L'opinió sobre diferents àmbits públics.

Encara que hi ha aspectes en els quals la percepció és més o menys unànime, en altres es produeixen notables diferències d'opinió. Una de les fonts d'aquestes diferències és la divisió insalvable que existeix entre diferents sectors de població. Aquesta divisió no s'expressa en desacords ni en discussions obertes, ja que és tan profunda que el que produeix és una dissociació total, de manera que aquests diferents sectors viuen dimensions diferents de l'espai i del temps de la ciutat, sense arribar a trobar-se i relacionar-se en profunditat ni tan sols a l'entorn d'un conflicte. De tota manera, i com és lògic, els interessos es troben al voltant de determinats serveis i aquest fet alimenta el que sembla un "oblit" volgut de l'altre.

4.3.1.- La sanitat

Els serveis sanitaris són compartits per tota la població o, si més no, per una gran part de la població que s'adreça a la Seguretat Social. La rapidesa en què s'ha produït l'increment d'immigrants ha col·lapsat en certa manera els serveis sanitaris. Alguns autòctons lamenten que els serveis hagin empitjorat, principalment pel que fa al temps d'espera per a rebre atenció, per accedir a especialitats mèdiques, per fer-se proves o per sotmetre's a intervencions quirúrgiques. Algunes persones també consideren injust que els nouvinguts tinguin accés de manera il·limitada i gratuïta als mateixos serveis pels quals aquests han estat cotitzant, de vegades, tota la vida.

“I com que hi ha hagut tots aquests problemes amb la sanitat “que si els atenen igual que a naltres i no han cotitzat””

A més, s'atribueixen als nouvinguts en general actituds poc cíviques, com no respectar el torn per ser atesos pel metge i altres comportaments, de vegades violents o discriminatoris. Basant-se en fets reals però en certa manera anecdòtics, perquè no són generalitzables, estigmatitzen a la totalitat del col·lectiu, i atribueixen al personal sanitari actituds com donar preferència o permetre comportaments inadmissibles per por o per laxitud.

“Sí que és veritat que hi ha gent que els hi té por. Però és veritat que el dia que va passar això del cop de puny els que estaven atenent i que també era magrebí va sentir com “vergüenza ajena”, no? A mi sí que m'ha passat estar

esperant al CAP que hi ha unes cues, i venir una dona magrebí, i quan va sortir el que hi havia i em tocava a mi, va entrar. Jo vaig tornar a mirar la llista, i vaig veure que em tocava a mi i vaig entrar i li vaig dir al doctor, que em va dir que ja havien acabat, però jo li vaig dir que m'era igual, que era ell qui li ho havia d'haver dit. Era ell que ho havia de dir. Ningú ha de passar.”

De vegades la por per la salut justifica actituds de racisme i discriminació que d'una altra manera serien almenys formalment inacceptables i inexpressables en públic per part de les mateixes persones que les formulen. Així, la suposada por a la manca de vacunació d'un nen immigrant pot justificar el rebuig d'alguns pares a què els seus fills hagin de compartir taula amb ell dins del grup classe, ja que la preocupació per la salut dels seus descendents és una prioritat inexcusable que els sembla ho pot justificar gairebé tot i excusa la manifestació oberta d'actituds racistes i xenòfobes.

En tot cas no deixa de ser curiós que els comentaris a l'entorn de la sanitat girin més al voltant dels aspectes del tracte entre diferents col·lectius que en les necessitats que hi pugui haver d'aquests serveis i la seva millora pel conjunt de la ciutadania.

4.3.2.- Educació, ensenyament i formació.

Les necessitats d'educació primària han experimentat un increment considerable en els darrers anys com a conseqüència de la immigració. Pràcticament tots els nouvinguts han estat absorbits per l'ensenyament públic, molt especialment pel CAEP Àngel Guimerà, i en molta menys mesura pels altres dos CEIP:

La presència de nens immigrants a les escoles públiques, i la por que s'incrementi el número de nens han fet augmentar la matrícula a les escoles concertades, que actualment reben una demanda força superior de les places que poden oferir. Amb aquesta fugida els pares intenten assegurar la qualitat de l'ensenyament dels seus fills, ja que consideren que l'educació pública no els la pot garantir:

“Tenim escoles públiques i escoles concertades. I ara cada cop més hi ha més demanda de concertada. Sobra gent a les concertades i no volen anar a les públiques perquè cada cop tenim més mala fama.”

Però els pares que porten els fills a la pública perquè volen que l'educació dels seus fills sigui un reflex de la societat tal com és i amb capacitat d'integració, troben injust haver d'absorbir immigrants per damunt del que els correspon, i opinen que l'escola concertada es troba en una situació de privilegi que es manté amb diner públic:

“Vas a una escola pública perquè tens una manera de pensar. I et diuen que és normal que els immigrants vagin a la pública. És normal per què? No estem parlant d'una privada i una pública. És concertada. Ho hem d'assumir entre tots. Jo vull que el meu fill es trobi a l'escola el que el dia de demà es trobarà al carrer, però no que estigui en minoria. I si tens dos nenetes mores a una classe, potser juguen juntes i potser no, però si són deu, segur que juguen elles soles i prou.”

Actualment, es deriven alguns nens immigrants cap a les escoles concertades. El fet que es comenci a repartir els nens d'origen immigrant per totes les escoles, incloent-hi aquelles amb més tradició a Balaguer, que són concertades, ha generat una alarma considerable respecte a les places escolars i un refús més que manifest envers els immigrants, probablement promogut pels sectors socials afectats en aquest cas. Hi ha famílies que per tradició porten als seus fills a l'escola Pia o a les monges. Ara aquestes famílies no comprenen perquè ells es poden quedar sense plaça en aquestes escoles que han triat mentre que l'administració pot adjudicar el lloc del seu fill o nét a una família immigrant que potser ni l'ha escollida:

“Però clar, si tu pagues els teus impostos, t'agrada fer anar a la teva canalla on tu vols, no on te digui l'Estat, perquè si no, posem una escola sola i cap més. Que tu vulguis portar al teu fill allà i no l'hi puguis fer entrar, i que al lloc que calculaves que aniria el teu fill hi ha entrat dos moros, un negret, un xineta i un gitaneta... Els obliguen, a cada aula hi ha d'haver unes places per no sé quina classe de conveni. Però les padrines estan negres perquè el seu nét no ha pogut anar a les monges o als escolapis que tota la vida els seus fills i filles hi havien anat. I que per això ja els hi havien fet anar a parvulari... Ja el porten de petitet allà perquè pugui passar. Pues això s'ha acabat, perquè hi ha un sorteig i a “P” ja no entra. Llavors, a aquesta gent ja no cal que els hi parlis ni d'immigració ni de com ho farem per integrar-los (...).”

Als dos centres d'ensenyament primari públics, situats a la banda “moderna” de la ciutat, el percentatge de nens nouvinguts se situa en tot cas per sota del 18%, que és, aproximadament, el percentatge de població d'origen immigrant a Balaguer, i es concentra als cursos més baixos.

“A l’escola del meu fill tots els marroquins que hi ha estan a P3, P4 i P5. Són 8 o 9 mares magrebines juntes, que sempre van juntes i que tot són vels. I penses... buff! Però són nens que vénen cada dia a l’escola, són de l’AMPA, fan natació i es nota que estan ben cuidats i estan ben integrats. (...).”

Els pares que porten els seus fills a les escoles públiques se senten perjudicats, perquè consideren que a conseqüència de l’arribada d’immigrants s’ha elevat la ràtio d’alumnes per classe. Els preocupa especialment la matrícula viva i la incorporació tardana, fets que alteren de manera considerable el funcionament i la dinàmica dels grups classe i que, en la seva opinió, incideixen de manera directa en la disminució de la qualitat de l’ensenyament. Un altre fet que preocupa és la distribució dels nens immigrants entre les escoles. La ciutat ja té una experiència directa viscuda amb el CAEP Àngel Guimerà, que va passar de ser l’escola on anaven tots els nens del nucli antic, a un gueto de nens gitanos, en superar una concentració que va fer que moltes famílies abandonessin el centre:

“Quan t’entra la gent a P3 no hi ha problema. El problema és quan arriben més grans. Ara el que sí que veig és que si es concentren als col·legis públics, els públics acabaran sent per a ells. La gent del país acaba anant allà on menys en trobarà. Per molt bones persones que mos creguem. Quan el CAEP era col·legi, naltres hi vam anar tots. I ara del país no n’hi ha ni un. (...) Costa molt repartir els que arriben. Per exemple, de setembre fins ara han arribat 140 alumnes. I ara es van repartint per totes les escoles. A la nostra el que mirem és que no passin d’un percentatge, perquè quan n’hi ha 10 a una classe, la gent et marxa, que és el que va passar amb el CAEP.”

Les impressions recollides focalitzen el seu descontentament de manera espacial en els immigrants marroquins i els gitanos. En canvi, no es queixen tant dels romanesos, que són un percentatge més important a Balaguer ni dels africans negres, més minoritaris:

“Fa vergonya veure lo hipòcrites que som: “tot és molt bonic, ja sóc molt solidari, però vull l’escola del meu nen sense cap immigrant”. “I si és immigrant, si és argentí o de l’est molt bé, però si és magrebí o gitano, no en vull”. Els magrebins i els gitanos són els que estan pitjor vistos, se suposa que és per la manera de ser, per la manera d’actuar. Quan entra en nen rumano entremig dels demés no es nota, i les mames tampoc, si no és que parlon. Els magrebins porten el mocador i tenen una manera de fer. Els gitanos -i això que a Balaguer tota la vida n’hi ha hagut de gitanos, sempre n’hi ha hagut molt- tampoc no agraden. Pels costums que tenen, diuen que són més problemàtics.”

“Fa respecte. Si t’has d’encarar a un home magrebí fa respecte. Primer perquè no els agrada que una dona els digui algo. Per exemple, els pares al col·le no poden entrar, pues hi ha un senyor que ell hi ha d’entrar cada dia. “No li fem entendre”. Doncs, no es tracta de fer-li entendre, s’ha de fer i punt. “Però és que l’altre dia va donar un cop de puny...” S’ha de fer i punt. Ell no és més ni menys que ningú. És com si se’ls tingués por. I també que si els hi dius alguna cosa ets racista. La paraula racista considero que la fan anar molt. I tots som racistes, ells i naltres.”

Consideren que la majoria de beques i ajuts es destinen als immigrants marroquins i als gitanos. Encara que opinen que és cert que es troben en mala situació econòmica, també creuen que sovint és per mala administració, i es creu que alguns fan trampes per tal d’obtenir ajuts, emparats per les situacions econòmiques irregulars o marginals en què viuen. Per una altra banda, algunes famílies autòctones que necessiten ajuts de menjador, per problemes com en el cas de les monoparentals o dones que treballen en famílies amb ingressos baixos, s’adonen que els és gairebé impossible obtenir-los:

“Jo crec que als gitanos se’ls hauria d’ensenyar a administrar, perquè hi ha moltes famílies d’aquí, monoparentals, que quan van a demanar ajudes no en tenen d’ajudes. Jo tinc una companya vídua que té dos nens, i s’ho veu molt malament. I ella treballa i no li donen ajuda. Jo potser em passo molt, però considero que si una persona no treballa, per què se li ha de donar l’ajuda de menjador. Hi ha dones que treballen i han de deixar per nassos el nen al menjador.”

“Igual que, per exemple, si tu et cases per l’església catòlica passa automàticament al jutjat. Hi ha gent que es casen per altres ritus i com que no estan al jutjat cobren una ajuda per ser mare soltera. Hi ha ajuts que estan molt bé, però feta la llei feta la trampa. I a Balaguer la gent de la meua edat fins ara visquem molt bé i no hi havia problemes. És ara que hi comença a haver problemes amb el dia a dia. I ara quan comencen a tenir problemes i vas a demanar ajudes està molt complicat i potser que no te la donin. Sí que és veritat que potser ells estan en pitjor situació, però dius “si tenim els mateixos drets, i els que som d’aquí, què.” I això només falta que algú encengui una llameta.”

En opinió dels pares s’hauria de tenir especial cura en aquests punts de fricció, assegurant el nombre adequat de places d’escola perquè ningú quedi fora, compartir o generalitzar les beques de llibres, i establir un cert nombre d’activitats extraescolars gratuïtes per tal d’evitar en la mesura possible conflictes i injustícies així com el substrat de descontent i de sentiment de greuge comparatiu.

Al centre d'atenció especial situat a la banda del Centre Històric, el CAEO Àngel Guimerà, on anteriorment es concentrava quasi la totalitat de la població escolar d'ètnia gitana, en l'actualitat els alumnes d'aquest origen, representen el 50%, i la resta són immigrants, especialment d'origen marroquí.

“El primer problema és que hi ha un CAEP, que només hi ha gitans, marroquins, algun xinès o paquistanès, i algun que altre romanès que no sap on aterrisca. La gent de l'est en general tan poc coneixen el CAEP, si poden, marxen.”

A més de l'origen ètnic, s'efectua una segona selecció, per la qual les famílies més normalitzades o amb expectatives més àmplies pels seus fills tendeixen a fugir-ne el més aviat millor, mentre que altres no en volen marxar perquè estableix, motiva i dona continuïtat a la seva situació marginal amb beques, PIRMIS i subvencions:

“Els que volen sortir ja porten els seus fills a altres escoles, per exemple al col·le on vaig jo, que està a l'altra punta de Balaguer. (...) Los gitans d'aquí Balaguer de tota la vida, que aquests estan ben vistos, ja no van al CAEP, van als altres col·legis.”

“(I ells volen sortir del CAEP?) No. A ells els hi va de conya, perquè tenen molts avantatges. (...) Jo per a mi que és l'assignatura pendent de l'administració: l'ètnia gitana. Tot això dels pisos, dels PIRMIS, jo no... Però és que ho veus, els negres no tenen tan problema.”

Des de fa uns anys al CAEP es treballa en un Pla Pilot amb alumnes d'ètnia gitana. El promotor gitano actua a demanda de l'escola com a mediador en els conflictes i establint dinàmiques família-escola, amb les famílies i amb el col·lectiu gitano. Amb aquesta i altres accions es treballen problemes com l'escolarització, l'absentisme i la integració d'aquests nens.

Hi ha opinions favorables a tancar el CAEP perquè és un gueto la existència del qual resulta teòricament inadmissible de mantenir per a moltes persones de Balaguer. Però és probable que aquest tancament trobés una oposició ferotge, tant per part dels actuals usuaris, que veurien perillar els beneficis de la marginació, com pels pares més radicals de les escoles que haurien de repartir-se la totalitat dels alumnes de l'Àngel Guimerà. Per això sembla que el manteniment de l'estat actual de coses és una sortida poc elegant però pràctica que tranquil·litza a tothom:

“Aquí lo que la gent té por és que un dia aquest CAEP es tanqui i llavors s’hagi de repartir. És el que pensen els pares de qualsevol col·legi. (...) Tots som molt solidaris, però a l’hora de la veritat, la realitat no és aquesta. A ningú mos agradaria que l’any que ve als nostres fills els toqués anar encara amb molta més gent de la que hi ha.”

Les necessitats de reforç escolar i activitats extraescolars dels alumnes en risc d’exclusió social són cobertes per les activitats que organitzen el Centre Obert i Creu Roja, però aquesta discriminació dels exclosos, encara que sigui positiva, no assegura en absolut la seva integració social amb la resta de la població infantil.

Cada col·lectiu presenta la seva pròpia visió de la situació escolar. Així, en opinió de l’Associació Gitana de La Noguera, els gitanos consideren que no reben suficients ajuts ni oportunitats i els preocupa la pressió que reben en el sentit de l’assistència i la continuïtat en l’escolaritat i perquè els seus fills i filles vagin a l’institut.

En canvi, pels immigrants marroquins l’escola suposa una bona oportunitat d’educació per als seus fills i de contacte amb famílies d’aquí. Però per a les famílies musulmanes més conservadores és un problema que no es respecti la seva voluntat que els seus fills no facin classe de música o piscina, o que no es respectin els seus costums. Tot el contrari del que pensen els immigrants africans negres, que expressen que el pares han d’esforçar-se en conèixer les normes de l’escola dels seus fills, i aprendre l’idioma per poder-se comunicar millor.

El pas a l’ensenyament secundari és un moment especialment difícil per a col·lectius amb costums diferents i restrictives amb les noies quan arriben a l’adolescència, com els gitanos i les famílies marroquines més conservadores:

“El CAEP fa molts anys que hi és, i jo tinc entès que les xiquetes marroquis quan van a l’ESO van superbé. El que passa és que els gitanos a l’institut les nenes no hi van. No hi van ni els nens.”

“Els negrets i els paquistanesos, són d’un altra mentalitat. En canvi, de gitanes no en veuràs cap. I les que hi van ja van a la concertada. Jo tenia uns veïns gitanos que quan la nena va haver de fer l’ESO la van canviar a l’Escola Pia, perquè no ho trobaven bé que anés amb tothom, i allà estan molt més controlats. Encara hi ha aquesta mentalitat arcaica.”

Però globalment cada cop és més elevat el nombre de adolescents que abandonen la formació secundària reglada o que no la poden seguir amb normalitat, i en canvi sí que podrien trobar sentit en una formació fonamentalment pràctica i enfocada a la inserció en el món laboral.

Una necessitat educativa expressada és la formació secundària, i molt especialment la formació professional o d'oficis en la línia de l'escola taller, però amb un ventall més ampli d'ensenyaments, incloent-ne que puguin interessar també a noies. Aquesta necessitat urgeix tant a aquests joves cada cop més prematurament separats de la formació, com als seus pares que no saben com donar resposta ni controlar els seus fills.

“Troblem a faltar temes d'inserció laboral, de poder fer cursos i ajudar a gent jove d'entre 16 i 18, i dels 18 als 35 anys. Tenim un sector, perquè al Centre Obert el 99% és d'ètnia gitana, i hi ha una franja d'edat dels 16 als 25, més noies que no pas nois, que estan “brazo sobre brazo”, voltant pels carrers i anant al cultu i no fotent un pal a l'aigua. Ens preocupa aquest col·lectiu, que ja saps com són els d'ètnia gitana, que els treuen de l'escola, als 16 anys ja les deixen casar-se amb no sé qui i de seguida tenen crios. Trencar motlles és molt difícil, però si poguessin tenir unes pautes laborals, de poder planificar el currículum, de poder preparar-se en un curs d'esporga dels arbres, els nois i fins i tot potser alguns immigrants joves que estan arribant. (...)”

“Cáritas també està treballant amb l'aula d'educació compensatòria d'estos nens que vénen rebotats dels instituts”

Els gitanos es mostren especialment interessats en aquest tipus de formació, sobretot si s'ofereixen cursos de pintura i mecànica pels nois i de perruquera o dependenta per a les noies. També creuen que aquesta formació ocupacional es podria lligar amb formació teòrica i pràctica per treure's el carnet de conduir, i amb oportunitats d'inserció laboral.

Una altra necessitat educativa seria la creació d'una escola bressol al Casc Antic, no tant per les necessitats laborals de les mares i pares, sinó dels infants, per facilitar la socialització i l'educació dels hàbits de pares i nens. Aquest treball d'hàbits i pautes de conducta facilitaria molt la posterior escolarització dels nens, i potser la formació i accés al món laboral d'algunes mares i pares gitanos o magribins.

“Después també faria falta un servei que és per a l'ètnia gitana i per a immigrants, que és el materno infantil, per a infants de 0 a 3, per a tindre

cura dels crios, ensenyar-los-hi com se cuida, a conciliar una vida familiar i laboral, millorar les relacions afectives, sanitàries, educatives, de neteja corporal, totes aquestes coses.”

També es planteja la necessitat i la conveniència d’oferir formació a les mares del alumnes del CAEP Àngel Guimerà i del Centre Obert:

“Des del Consell Comarcal, amb les beques, paguem gairebé el 100% del menjar. Estaria bé donar una formació a aquestes mares sobre com han de tractar a la canalla, que això ja ho fem al Centre Obert. A través dels nens agafar a les mares i fer-los-hi cursets, per saber com tractar un nen, com ha de fer uns macarrons, o que una infermera del CAP els expliqui com han de cuidar els nens recent nascuts i com administrar els medicaments.”

En aquesta línia, una altra necessitat expressada és la formació d’adults, especialment la formació en llengua i alfabetització funcional per a immigrants, però que també resulta convenient per a d’altres grups de població, i que es podria relacionar amb la formació ocupacional.

Des del Centre de Recursos Pedagògics de La Noguera s’està treballant en un Pla Educatiu d’Entorn que està previst que comenci el proper curs 2007-08. Aquest Pla va adreçat a tota la població d’entre 0 i 18 anys de tota la ciutat, però prioritant la població amb dèficits. S’espera que tingui incidència sobre els 2.800 alumnes i 300 professionals de l’educació que hi ha a Balaguer, encara que l’àmbit territorial del Pla serà més ampli. Mitjançant un conveni amb l’Ajuntament i les entitats, s’espera actuar globalment dins i fora dels centres educatius en coordinació amb totes les associacions i entitats implicades obrint les escoles i oferint un ventall ampli d’activitats esportives, culturals i formatives intra i extraescolars adreçades a tota la població compresa entre les edats citades més amunt.

“Últimament ens trobem a Serveis Socials que ens vénen pares que a partir de l’adolescència es troben que no saben què fer amb el noi “14 anys i no el puc aguantar, no teniu cap Centre per a ell?” Si hi hagués un lloc on hi hagués un educador, clar ha de ser amb educador, perquè si un noi així l’acoples amb els ciclistes... Ha d’haver-hi una persona que tingui la paciència per a saber-lo incloure dins del grup. Centres per a joves on hi hagi un educador i una activitat.”

Una altra necessitat educativa expressada és una seu de l'Escola Oficial d'Idiomes, que a més correspon a Balaguer com a capital de comarca de La Noguera. Però fins ara no l'ha obtinguda. Aquesta manca es pal·lia en certa mesura per la proximitat de Lleida, però la inexistència de l'escola dificulta l'accés a l'estudi d'idiomes, especialment a la població amb menys recursos i mobilitat.

“Faltaria una EOI, però resulta que la de Lleida està a 17 minuts. Lo programa és que a cada capital de comarca n'hi hagi una, però de moment n'han fet una a Tàrraga i una a la Seu. Quan els del Departament eren d'Esquerra ens van dir que si els donàvem l'equipament ens dotaven l'EOI, però en aquell moment no hi havia l'espai.”

4.3.3.- La cultura i el lleure

En general es considera que hi ha una vida cultural rica. La cultura es percep com un dels punts forts de Balaguer i molts dels entrevistats valoren molt positivament l'alt nivell de la vida cultural així com la qualitat i varietat de les programacions que s'ofereixen, especialment la de teatre. Es destaca el gran nombre d'entitats i les activitats que despleguen. Es valora la tasca de l'Escola de Música, que en la mesura possible, s'ha obert a la ciutat en un intent de fer arribar la música a tothom:

“El equip directiu que hi ha ara fa poc que hi som, i el que hem intentat és obrir una mica l'escola a la ciutat, perquè era una escola que estava tancada en sí mateixa i no tenia un pols a la ciutat. Hem introduït una activitat que és fer audicions a dins de les escoles de la ciutat. De manera que els nostres alumnes que van a l'escola als diferents centres escolars de la ciutat fan un concert al seu centre per als seus companys. (...) Les audicions que et deia les ampliem als instituts. També hem coordinat audicions per als grups dels diables de Balaguer. (...) També se m'acudeix que es podria fer algo de beques, perquè per exemple, encara que anem a fer aquestes audicions, del CAEP Àngel Guimerà no tenim ningú, òbviament. I quan veien un violí o una trompeta... També es podríem fer uns tallers més oberts. (...) Ens feia gràcia doncs fer música per a disminuïts, per exemple. (...) Ens agradaria que hi hagués més interacció amb els de l'Estel, poder fer tallers de música per a disminuïts.”

Però la participació en la vida cultural és limitada a una part relativament petita de la població, que és molt activa culturalment, i participa en moltes de les activitats que s'ofereixen, mentre que bona part de la població no participa en cap.

Una part de l'escassa participació es pot explicar per la manca d'educació i d'hàbits en aquest sentit. Això fa que certs sectors de població no puguin gaudir d'aquestes activitats a causa del desconeixement i la carència d'hàbit. Per això, s'hauria de motivar els pares, per fer-los-hi conèixer i incitar a que els seus fills en puguin gaudir. Una dificultat afegida és que aquestes activitats normalment són cares per a algunes economies. Aquesta és una raó de pes, encara que no l'única per a la divisió que apareix en el lleure i les activitats extraescolars dels diferents sectors de població, que menen els gitanos al Centre Obert, els immigrants a Creu Roja, els ciutadans benestants on vulguin, i a les famílies normalitzades però amb pocs recursos a tenir seriosos problemes per poder accedir a algun tipus d'activitat. D'altra banda, aquesta divisió tampoc no afavoreix gaire la cohesió social.

Així, per exemple gairebé tots els alumnes de l'escola de música són fills de famílies benestants de la ciutat ja que, encara que és un ensenyament municipal i subvencionat fins al 60% amb diners públics, està molt per sobre de les possibilitats de bona part de les famílies que porten els seus fills a l'escola pública i per suposat dels immigrants o els gitanos. D'aquesta manera es dona la circumstància que els ciutadans amb menys recursos financen amb els seus impostos les activitats extraescolars de qualitat dels nens de les famílies més benestants:

“A l'escola de música hi havia 80 alumnes i ara en són quatre cents i pico. S'ha incrementat molt l'alumnat. A l'escola de música hi va un sector molt determinat de gent. Bàsicament hi van els alumnes dels dos col·legis concertats i els d'una pública que té cert prestigi: La Noguera. Del Gaspar de Portolà també n'hi va algun. Vam tirar endavant una aula de dansa i ens trobem en el mateix cas que l'escola de música. Hi van el mateix sector de població, i molts inclús repeteixen.”

Per a l'Escola de Música, el Pla Educatiu d'Entorn que està elaborant el Centre de Recursos és una bona oportunitat de poder dur a terme el seu projecte i donar-li una projecció àmplia col·laborant en una estructura d'àmbit global:

“Estan elaborant un Pla Educatiu d'Entorn que considera aquestes activitats educatives en un entorn més ampli, i a nosaltres ens han convidat de cara al curs que ve. Això també pot ser un punt important per a articular coses. Tenen intenció de fer moltes activitats obertes.”

El Pla Educatiu d'Entorn i la col·laboració amb les diferents entitats que ofereixen activitats culturals i esportives pot incidir de manera molt directa sobre la situació de manca d'accés social d'una part important de la població a qui s'adreça el projecte, sobretot si s'aconsegueix trencar amb la segregació per origen social i ètnic que existeix actualment. A més de cobrir tot un seguit d'activitats necessàries, pot fer molt per a trencar amb el marc tant estret d'interrelacions socials i de la vida cultural, educant per a la cultura i el lleure a la pràctica totalitat de la població, ja que encara que s'adreça a nens i joves, per arribar-hi de manera adequada haurà d'incidir també en els seus pares.

4.3.4.- Els esports

L'oferta esportiva és bona i bastant extensa. Compta amb el recolzament institucional, perquè hi ha consciència de la tasca que realitzen:

“Respecte a l'àmbit esportiu, és una ciutat que té totes les possibilitats de fer esport. Hi ha tota mena de... futbol, bàsquet, piscina, escacs i dansa. Hi ha de tot, hi ha una gamma molt àmplia d'activitats. Les institucions s'hi bolquen i estan interessats en què la gent que fem aquestes activitats continuem i ho fem. Perquè és una manera d'oferir a tots els nens i nenes de fer activitats que els agradin.”

“El Club de bàsquet capta des de nens petitets, de 4 o 5 anys, que potser no se'ls ensenya el joc col·lectiu, que sàpiguen relacionar, que sàpiguen respectar-se, que s'integrin en un grup. És una manera d'educar-se entre ells. Cabuda hi tenen tota la canalla. Nosaltres arribem des dels 4 o 5 anys fins a l'equip sènior que tenen 35 o 38 anys.”

L'escola de bàsquet envia monitors a tots els centres escolars i intenta captar els nois que mostren aptituds per a l'escola. Es plantegen oferir ajuts en el cas d'alumnes que tenen aptituds i ho necessiten.

“Naltres el que fem és treballar el bàsquet des de les escoles. Anem a les escoles, portem allà monitors perquè ensenyen el bàsquet. Treballem amb totes les escoles i amb l'institut.”

“Considerem que si a un crió li agrada l'esport, que ho fagi, que facin esport. I cada any ens surten dos o tres crios que no tenen possibilitats econòmiques, i vénen igualment.”

El gran nombre d'activitats que es realitzen i l'àmplia acollida que tenen porta a què es trobi a faltar un nou pavelló poliesportiu, ja que a les diferents escoles esportives els manquen horaris d'entrenament:

“Falten més instal·lacions esportives. Nosaltres ens trobem que tenim uns 300 crios i ens falten instal·lacions esportives per poder desenvolupar bé la pràctica del bàsquet. Ens falten hores d'entrenament. Perquè tenim un pavelló i allà fem bàsquet, futbol sala i fem de tot, i no tenim espai. Ja es va fer els pavellons nous darrera d'INPACSA, però els utilitzen per altres coses i no els podem utilitzar per fer entrenaments. Jo he vist als de ping-pong per terra. Els de dansa tampoc tenen instal·lacions. Falten instal·lacions esportives i planificar millor les que tenim.”

Si les diferents entitats esportives col·laboren amb el Pla Educatiu d'Entorn, com és el cas de les escoles de futbol i bàsquet, els participants a les activitats s'incrementaran notablement, i encara que algunes es realitzin a espais facilitats per les escoles, la manca d'instal·lacions esportives es farà encara més greu.

4.3.5.- Associacionisme i participació

Existeix unanimitat en considerar que la vida associativa a Balaguer és molt rica. Hi ha moltes associacions que agrupen per activitats, preocupacions i interessos a tots els que participen en la vida social de Balaguer. Aquest teixit associatiu actua en una multiplicitat d'àmbits, tot i que constitueixen una petita minoria respecte de la població total de la ciutat.

“Per exemple les dones d'Almatà, els del Club de Bitlles i els del Bonsai, els pescadors... És que n'hi ha moltes d'entitats, n'hi ha un fotimé.”

“Balaguer està força bé. Té 50.000 associacions. Quin problema hi ha? Que el que és d'una és de 25. O sigui, que a moltes associacions hi ha la mateixa gent. Aquella persona que és participativa i que li agrada col·laborar està ficada a la colla gegantera, a l'AAVV, a la de comerciants, està ficat a totes. Parlem d'un volum de població bastant concret, i quan un et ve a demanar la subvenció per una associació et diu “escolta, i aquella d'allà te'n recordes que també...” És un nucli dur que es mou molt, i potser no està a totes, però a moltes. Hi ha gent que els agrada molt participar i fer coses i estan a moltes associacions.”

Junt amb aquesta minoria que constitueixen les “forces vives de Balaguer” hi ha altres tipus d’associacions que agrupen de manera més restringida en funció d’origens ètnics o interessos molt lligats al seu origen o situació, o per afeccions, especialment esportives.

Hi ha associacions que per la seva relació exclusiva amb una festa molt concreta, com l’associació rociera, atreuen exclusivament a aquells que per motius ètnics, culturals o religiosos s’interessen a la celebració de la festa, ja que altres sectors, pels mateixos motius, l’eviten:

“Després n’hi ha algunes de molt concretes que són molt seues, que costa molt que hi entri gent, com per exemple la Rociera, que són d’una festa molt concreta i hi ha molta gent que no s’hi ficarà mai. En canvi, n’hi ha molts de la Rociera que estan ficats a la de Pescadors. Hi ha d’aquelles que t’agrada molt el que fan i n’hi ha d’aquelles que són més fer de tot sempre amb la mateixa gent.”

Un factor que aglutina la participació i l’associacionisme és la existència de problemes comuns i l’esperança de trobar recolzament agrupant-se. Aquest és per exemple el cas de les diferents associacions d’immigrants legalment constituïdes, com la d’Africans o l’Associació Islàmica. Algunes d’aquestes entitats han estat promogudes en diversos moments per l’administració per trobar interlocutors i referents entre aquestes comunitats, cosa que facilita la informació, el diàleg i l’actuació sobre aquests col·lectius. Però l’agrupació per orígens ètnics o nacionals pot constituir també un obstacle a la integració i la participació ciutadana:

“Ara estem al 18% de immigració, i tampoc veig que s’acabin d’integrar. Fins i tot alguns col·lectius ja han obert els seus locals propis i tampoc acaben de participar de la vida de la ciutat. I això pot provocar lo típic, com les cases regionals en temps de Franco. Sembla que anem pel mateix. Només hi ha una associació de negres que estan associats, però ho fan bàsicament per muntar activitats. I van fer una festa a la plaça perquè la gent no els veiés com estranys. El dels subsaharians és un xaval molt majó. En canvi els àrabs costa més que siguin participatius. Els romanesos no estan organitzats de moment.”

Altres associacions són molt generals i amb associats molt heterogenis però que es vinculen exclusivament en funció d’una activitat, com les bitlles o la pesca:

“Hi ha associacions molt concretes. Per exemple la de pescadors, és una associació gran, però a aquests sí que no els parles de res més que no sigui

pescar. I són gent que difícilment estan en una altra associació, perquè són gent que només els agrada pescar i prou. I aquesta té més de 500 socis.”

Les subvencions que reben les entitats per part de l'IMPIC són un ajut per a la realització d'activitats que incentiva la repercussió social de les mateixes, tant interna a nivell de ciutat, com externa. Però també poden mantenir o esfondrar iniciatives, ajudar o dificultar el desenvolupament de diferents projectes. En definitiva, són una eina política, ja sigui al servei d'un projecte explícit de ciutat conegut per tots aquells que hi estan implicats, com per interessos no sempre definits:

“Nosaltres donem subvenció a les entitats, des de les AAVV a tots els altres tipus, la gegantera, la rociera, a tot tipus d'entitats que monten activitats a la ciutat, nosaltres fem una valoració de la repercussió interna de ciutat, si era una cosa molt tancada o més participativa de la gent, i també la repercussió que tenia exterior, fora de la ciutat. I en funció d'això donàvem més o menys diners.”

“Això és el que et deia de les associacions. A Balaguer hi ha associacions de primera i de segona. I l'Ajuntament a unes les tracta d'una manera i a altres d'una altra. I a nosaltres mos ha costat 10 o 12 anys que se mos tingués en compte. Perquè era una associació de dones. I que se mos tingués en compte i se mos valorés mos ha costat molt. Quan vam començar a fer la fira d'entitats encara se mos en reien i deien “No duraran ni un esternut”.”

Normalment, els que participen, pertanyen a diverses associacions, mentre que hi ha grans sectors de la població que no participen en cap entitat ni activitat. Totes les associacions es queixen de la dificultat perquè la gent assisteixi a les activitats, i encara més perquè es comprometi activament. La desmotivació sembla clau en la percepció i valoració de les activitats existents. També es pot pensar que manquen canals de comunicació i informació extensa sobre les activitats.

“Jo crec que hi ha coses. Per exemple el cap de setmana passat hi havia les 24 hores de futbol, hi havia la festa del Rocio, hi havia dos col·legis que feien verbena. I hi havia gent que es queixava que no hi havia res.”

Encara que hi ha moltes entitats, la participació en les activitats que es realitzen és reduïda. Sembla que hi ha un nucli més actiu que pertany a moltes entitats i participa en totes les manifestacions de la vida social. N'hi ha que només participa en alguna activitat, o en alguna festa, i finalment hi ha persones o sectors socials que poden estar isolats. A les reunions amb entitats ha sorgit força sovint el comentari que s'ha de

“treure la gent del sofà”. Però també es fa referència al tancament sobre si mateixes d’algunes entitats, almenys si es considera des de la perspectiva dels ciutadans que les veuen des de l’exterior.

“La gent del poble estan tots a casa tranquils amb la tele, el vídeo, l’internet. Ha de ser molt més participativa en tot. Però costa. Jo vec que quan fas una activitat costa que vingui la gent. Si fas una cosa molt especial, te ve. Però costa molt arrenca’ls de casa i que surtin. (...) Costa que la gent participi i col·labori. Suposo que som còmodes, ens tornem còmodes. (...) Jo, per a mi que és això, que tenim molta feina i anem molt estressats. És un problema generalitzat, perquè conec gent d’altres poblacions i passa el mateix. La gent el diumenge vol dormir o vol descansar i no vol estar lligada a res. Vol estar lliure.”

4.3.6.- Noves tecnologies

L’única referència que s’ha fet a les noves tecnologies és la manca d’accés que tenen per al seu ús els col·lectius més desafavorits socialment, en especial els nens gitanos i immigrants, perquè encara que a l’escola s’introdueix l’ús d’aquestes tecnologies, hi ha molts nens i nenes que no tenen accés normalitzat a ordinadors o internet per a poder fer els seus deures i treballs escolars, fet que accentua el desavantatge que ja tenen.

En el mateix sentit, la gent gran de Balaguer troba que s’hauria de donar més oportunitats a la gent gran per aprendre i per usar les noves tecnologies, que els poden apropar a nous coneixements i ampliar el seu marc comunicatiu.

4.3.7.- Entorn i habitatge

Balaguer ha crescut molt més en extensió que no pas en població. El creixement urbanístic ha conduït a la ciutat cada cop més lluny del seu centre històric i simbòlic, com si volgués fugir de si mateixa en direcció al tren.

Com ha passat en la immensa majoria de les localitats de Catalunya, la construcció no respon a les necessitats d’habitatge de la població, sinó més aviat a operacions especulatives. Els preus dels habitatges s’han encarat molt per sobre de les possibilitats adquisitives mitjanes de les famílies.

Per als que s'ho poden permetre, anar-se'n a viure a un habitatge allunyat i car és la forma més segura i directa d'evitar els problemes de convivència:

“I si me'n puc anar a viure en un lloc ben lluny i ben car que allí no m'hi arribarà lo de fora, millor. Intentes evitar problemes i situacions.”

Per una altra banda, les greus necessitats d'habitatge accessible per a població amb pocs recursos, com els joves, els immigrants o les famílies gitanes no estan cobertes.

Encara que actualment s'estan fent intervencions de rehabilitació en relació amb el Pla de Barris i està previst de fer-ne més, moltes zones del nucli antic ofereixen un aspecte notablement brut, deteriorat i abandonat. Aquesta situació afecta per suposat a les condicions de vida de les famílies que hi habiten:

“Per exemple: lo Centre Històric, que és molt maco, i que hauria de ser molt maco, ha estat molt abandonat. És com un malalt crònic amb una malaltia gran que ara el volen ressuscitar, i difícil serà, perquè quan un ja està tan malalt, costa molt.”

“Jo no tinc problemes en el dia a dia, però sí que quan surts a passejar hi ha més gent pel carrer d'altres cultures que no de la nostra. Que potser la gent el cap de setmana se'n va a altres llocs. Te diuen “hem anat al casc antic i semblava la torre de Babel.”

Però les conseqüències d'aquest deteriorament són encara més greus, ja que posa en entredit qualsevol projecte lligat a l'explotació del patrimoni historicocultural i al turisme, així com a la creació d'una xarxa de serveis comercials o de restauració en consonància amb aquest projecte, per al qual resulta bàsic que la zona on se situa el patrimoni presenti un aspecte acurat i segur:

“El Centre Històric de Balaguer i el monestir del Cister, que era de monges que n'hi havia pocs, estan declarats d'interès nacional. Però el centre ja veus com està, i el monestir, el propietari anterior feia servir l'església de magatzem per guardar els corders. Ara els de l'associació estan fent una bona feina de recuperació, amb una associació d'arqueòlegs i tot això.”

“El Pla d'Almatà, que allí va començar Balaguer, diuen. Pues bueno, allí hi ha unes restes arqueològiques importantíssimes, i fins ara no s'han preocupat que funcionés.”

“Per exemple el que et deia del Casc Antic, tenim una plaça preciosa que la fem servir de pàrquing.”

“Això d'aquí era el call, i la muralla passava per aquí darrere. Allavors quan van fer marxar els jueus van deixar la plaça Mercadal i de la plaça cap aquí era el Call, amb una carrerons típics. Pues ara una de les solucions que han trobat ha estat carregar-se mig carrer del Teixidors per a fer una plaça. Si hagués estat una plaça per esponjar lo casc antic, i maco... Però és una plaça per aparcar.”

El projecte inicial presentat per l'Ajuntament de Balaguer al concurs de la Llei de Barris en crisi ha sofert retallades notables que podrien fer incert el resultat final del projecte, ja que afecta a la rehabilitació del patrimoni històric i als pàrquings, claus per a la reactivació econòmica, i també per al personal i les partides necessàries per als projectes de rehabilitació de caire més social:

“Aquests 4 anys ens hem basat en fer el projecte de la Llei de Barris (eren 16 + 16 milions d'euros) Però tot el que era patrimonial ens ho van retallar i tot lo que era personal també. Vam presentar propostes per tots els punts. I ens ho van retallar. L'equipament tira endavant, però tot el que era gent per iniciar els projectes ens la van treure, com també la partida de pàrquings.”

4.3.8.- Inserció laboral

La taxa d'atur de Balaguer és reduïda i afecta molt selectivament a determinats col·lectius de dones, joves o immigrants:

“La dinàmica de la ciutat està molt bé. La taxa d'atur és la tècnica, només hi ha el 4 o el 5%, no és un atur greu.”

Entre els habitants històrics el principal problema respecte a l'ocupació és la necessitat de desplaçar-se a treballar a Lleida o a altres pobles i ciutats de l'entorn, tot i que la mobilitat afecta tant a entrades com sortides, és a dir, que sense considerar la qualitat dels llocs ocupats el nombre de balaguerins que es desplacen iguala, aproximadament, al d'habitants d'altres poblacions que vénen a treballar a Balaguer. Si es considera la qualificació dels llocs de treball, els habitants de Balaguer que es desplacen ho fan per treballar en ocupacions més qualificades en comparació amb aquelles que la ciutat els ofereix.

Els immigrants romanesos, en general, tampoc tenen problemes d'inserció en el mercat laboral de la comarca, ja que aparentment no troben dificultats en ocupar-se en oficis, com el comerç i l'hostaleria.

Els col·lectius més afectats per l'atur són els/les joves amb poca qualificació, els/les que busquen la primera feina i les dones.

L'atur afecta especialment a la població gitana i als immigrants africans. Cal considerar però que una part dels africans no tenen papers i, per tant, no es consideren ni habitants ni aturats. Entre els que estan en situació regular, i per això han pogut fer reagrupament familiar, l'estatut legal de les dones i fills adolescents que han arribat no els permet treballar, ja que tenen permís de residència però no de treball.

Les dones subsaharianes tenen especial interès i també una dificultat notable per trobar feina, ja que d'una banda la seva situació legal en molts casos no els permet treballar i, per una altra, de vegades els manca la formació més elemental per a poder inserir-se. A aquestes dificultats objectives sembla que se'n afegeixen d'altres menys mesurables i que estan en relació amb diferències de pautes culturals i, en opinió d'alguns, directament amb el racisme.

L'experiència directa de la manca de previsió de l'administració en tots aquells temes que fan referència a l'impacte de la immigració en necessitats i serveis educatius, sanitaris, o d'habitatge, contribueix a la desconfiança respecte de la previsió en l'àmbit econòmic i laboral i a la capacitat d'aportar solucions. Per això, a alguns balaguerins els preocupa el futur que albiren i es plantegen participar en la solució votant a partits xenòfobs i de dretes:

“Des de l'administració no es fa el que s'ha de fer. Hi ha molta gent que... Ja no hi ha tant treball per tothom, i jo veig molta gent que no fa res perquè no pot treballar, però són aquí. Quina solució té això? Tots els països estan reduint l'entrada i aquí... Ja hi comença a haver-hi partits xenòfobs. A Cervera mateix té representació.”

4.3.9.- Atenció a infants i joves

En general, es troba a faltar un treball en xarxa entre les diferents entitats que atenen a la infància i joventut per tal de coordinar esforços, evitar repeticions i optimitzar els resultats.

Hi ha una bona oferta d'activitats extraescolars de qualitat, com l'escola de música o les escoles de bàsquet, futbol i altres esports. Però per les despeses que comporten aquestes activitats només són accessibles a famílies fins a cert punt benestants. D'altra banda, des de Creu Roja, Càritas i el Centre Obert s'ofereixen activitats a nens d'origen immigrat i d'ètnia gitana.

Es troba a faltar activitats per a nens de famílies normalitzades però amb pocs recursos, ja que l'única ludoteca que hi havia fins ara era privada. El mateix passa amb moltes de les activitats extraescolars que s'oferten, ja que l'Escola de Música o les diferents escoles esportives existents ofereixen activitats que s'han de pagar i estan fora de l'abast de les famílies amb menys recursos. D'aquesta manera es conserva i es reproduïx la manca de contacte i comunicació entre els diferents grups de població.

Està en projecte un Pla educatiu d'entorn la realització del qual pot incidir molt positivament en la solució de les necessitats i la igualació de les oportunitats en aquest camp. En la mesura en què hi hagi fluïdesa en el contacte entre els futurs ciutadans de tots els estrats es fa més possible la cohesió social.

També manquen recursos per a l'adolescència i joventut i espais de trobada per aquests grups d'edat. Entre els recursos que es troben a faltar se citen esplais o ludoteques. També es veu la necessitat d'espais de lleure per a adolescents gestionats i amb presència d'un educador, on es puguin incorporar de forma controlada alguns adolescents amb problemes.

Hi ha propostes de crear un centre social a cada barri on sigui possible incloure activitats per a tots els grups d'edat i a la vegada fer possible la relació intergeneracional i interveïnal.

4.3.10.- La gent gran

L'increment de la qualitat de vida ha incidit en la longevitat, la independència i l'autonomia fins a edats força avançades. Per una altra banda, apareix la circumstància que hi ha gent que es jubila cada cop més jove. Aquests dos factors incideixen en què la proporció de persones de la tercera edat hagi augmentat i hagi passat a ser una proporció elevada dins de la població. Aquest fet, comentat en el capítol 3, és clarament apreciable tot i que els efectius de la immigració incrementen els grups d'edat més joves i, per tant, redueixen el percentatge de gent gran en el conjunt de la població.

També cal tenir en compte que les característiques d'aquest grup de població han canviat i s'han diversificat. Així, al costat de les necessitats assistencials i d'oferta d'activitats de lleure i entreteniment, apareixen altres demandes formatives, com la informàtica a un nivell ben organitzat i estès, o de participació activa a la societat balaguerina de la qual formen part. Així, per exemple, es demana participar en la cogestió dels serveis i equipaments que els hi són destinats o en altres activitats.

De tota manera, es considera que hi ha una oferta d'activitats per a la gent gran considerable. El ventall va des de l'extensió universitària fins a l'oferta d'introducció a la informàtica i tot un seguit d'activitats, incloent propostes de caire més lúdic com el ball o el joc de cartes, que troben acollida en els dos casals d'avis que hi ha a Balaguer. En molts casos, els casals ofereixen d'una manera informal alguns dels serveis de cura que ofereix el centre de dia. D'aquesta manera es resol parcialment la necessitat d'un altre centre de dia per a gent gran, que no està coberta.

Encara que els serveis sanitaris generals a la ciutat estan coberts, les persones grans tenen dificultats per traslladar-se al Centre de Salut situat a l'altra banda del riu. També consideren que s'hauria de resoldre el problema de les llistes d'espera a la sanitat pública que dificulta l'accés a l'assistència d'especialistes, recuperacions o places hospitalàries quan es necessiten.

Troben a faltar més facilitat en tenir places hospitalàries, ja que encara que en alguns casos l'hospitalització no és estrictament necessària des del punt de vista mèdic, les persones ancianes que viuen soles o en parella amb algú de la mateixa edat no poden

assegurar tots els esforços físics i la cura necessaris en aquestes situacions, per exemple, per ajudar a moure's a algú que està al llit.

Un altre servei que es troba a faltar és un servei d'assistència domiciliària que proporcioni ajut i un cert seguiment i control de la qualitat de vida de la gent gran que ho necessita. En el mateix sentit, també hi ha mancances en un servei d'alarmes domiciliàries que pugui donar acompanyament i assistència en cas necessari a les persones que viuen soles.

4.3.11.- La immigració

Actualment, els immigrants són, aproximadament, el 18% de la població censada a Balaguer. Els col·lectius més nombrosos són el llatinoamericà, el marroquí i, especialment, el romanès, encara que hi ha efectius de moltes altres nacionalitats.

Els que es perceben com a millor integrats són els romanesos, perquè desenvolupen treballs qualificats, oficis i també, especialment les dones, serveis com el comerç o l'hosteleria. De tota manera, i encara que s'agrupen per a fer algunes activitats, no existeix formalment una associació de romanesos.

Els marroquins empadronats a Balaguer són 897. En els darrers anys aquesta comunitat, de la mateixa manera que la romanesa, s'ha incrementat molt, especialment per reagrupament familiar. Existeix una associació islàmica a l'entorn de l'oratori, on solen assistir entre 60 i 120 homes. El mateix local de l'oratori es fa servir algunes tardes per fer classes d'àrab i reforç escolar per a nens, així com algunes activitats per a dones durant els matins. La comunitat marroquina considera que hi ha problemes de convivència, ja que alguns dels seus costums o la manera de vestir de les seves dones generen rebuig entre els autòctons. Consideren que s'haurien de fer algunes activitats de cara a la integració, molt especialment des de les escoles, on les famílies musulmanes més conservadores troben problemàtic que els seus fills o filles assisteixin a activitats com piscina o música com ja s'ha dit anteriorment.

D'altra banda, els originaris de l'Àfrica Negra són comparativament menys. Els països amb representació més nombrosa són Senegal, Gàmbia i Malí, però també n'hi ha de

procedents de Guinea i d'altres llocs. En bona part es tracta d'una immigració recent i poc establerta. En principi, molts dels seus efectius no tenen papers, cosa que els obliga a participar de l'economia submergida de la ciutat, sense poder gaudir de la condició de ciutadans ni treballadors.

De tota manera, es va crear una associació d'africans que té uns 80 a 100 socis. Fan acollida dels africans que arriben, donen informació sobre els costums i normes de la societat autòctona i faciliten en la mesura possible les relacions per a l'establiment a Balaguer. Consideren que, al ser un fenomen recent, al poble li costa adaptar-se a la nova situació i als africans també. Hi ha una relació de malfiança mútua que és un obstacle per a la convivència i la integració, perquè el camí per intercanviar idees i opinions està bloquejat. En aquesta cadena d'interrelacions consideren que als immigrants els correspon ser oberts i receptius, aprendre les lleis, les normes i la llengua de la societat autòctona així com donar a conèixer la seva cultura. Creuen que, a canvi, la societat local ha de facilitar la integració dels africans que ja hi són perquè puguin desenvolupar els seus projectes personals i perquè, amb la seva participació regulada dins de l'economia, puguin contribuir al desenvolupament del territori. Opinen que cal un acord entre els empresaris, l'administració i els col·lectius implicats. L'administració ha d'ajudar amb els papers a què els immigrants tinguin la possibilitat d'una integració digna, els empresaris han de regularitzar les situacions laborals oferint precontractes que facilitin la situació legal per tal d'obtenir els papers. En la situació d'il·legalitat actual, molts dels immigrants africans subsisteixen venent o en l'economia submergida, amb unes dificultats que potser afavoreixen la delinqüència. Però la seva condició de creients i practicants musulmans els dota d'uns principis morals i la resistència per perseverar.

Un problema que afecta a les famílies immigrades que han fet reagrupació familiar és que es troben tots a càrrec del membre o membres de la família que han fet els tràmits, i la resta no poden treballar perquè la seva condició legal no els ho permet. Aquesta situació afecta especialment a dones i joves. Els resulta necessari obtenir una feina tant per contribuir a l'economia familiar, cada cop més difícil de sostenir amb els ingressos d'un sol membre, sobretot pel preu de l'habitatge, com des del punt de vista del seu desenvolupament i independència personal i econòmica.

De tota manera, cal considerar que la percepció dels autòctons sobre la immigració varïï segons l'origen del col·lectiu. Així, els romanesos són els que reben millor consideració. Molt probablement se'ls considera millor integrats perquè el seu aspecte, mode de vida i objectius són els més similars i acceptats pels autòctons, que veuen els romanesos els immigrants més normalitzats. Pel contrari, els marroquins són els que desvetllen més reticències, que es fonamenten en la percepció del masclisme i el tancament de la seva societat tan reticent al canvi i l'adaptació; en l'opressió i supeditació de les dones; en la seva suposada alienació que es vol veure concretada en l'aspecte informe, impersonal i sobretot estrany que els confereixen els vestits tradicionals i els vels:

“Els romanesos són gent que els veus a les terrasses com tothom, en família, bé. En canvi, no veus mai en una terrassa a una família marroquí, veus los homens en un costat i les dones i els crios en un altre. Ja això veus que no és... Vull dir, s'exclouen ells mateixos. Per elles ha de ser prou dur també. Al seu país, molt bé, però si arribes a un país que veus que les dones tenen llibertat, i tu te'n has d'estar, ha de ser dur també per elles. Jo hi dic per una noia que coneixia de les primeres famílies que van vindre aquí. Anava a col·legi, anava a córrer, i quan va arribar a certa edat es va acabar el córrer i es va acabar tot i el vel. I ho va passar molt malament aquesta noia, molt. Perquè ella no se'l volia posar el vel, li van imposar. I se va acabar l'estudi, se va acabar tot.”

“Saps que passa?. Que hem creat un patró, i com que los negres són negres i los del Marroc van vestits com van vestits, mos els mirem com si fossen bitxos rars. I això és així. Perquè los rumans no tenen tant de problema.”

Quan al refús, els marroquins s'equiparen força amb els gitanos, amb els qui de vegades són comparats, i es justifica perquè es considera que tampoc no tenen voluntat d'integrar-se i per la situació i el tracte discriminatori envers les dones.

“Amb los negres jo veig que la gent té molta més acceptació. Jo veig que on hi ha més problema és amb magrebins i amb l'ètnia gitana.”

L'ocupació dels espais abandonats i degradats del nucli històric i els habitatges en males condicions per part dels immigrants en situacions més precàries, o la seva instal·lació en els carrers propers a l'estació, quan assoleixen millor posició i es poden comprar un pis, són percebuts per alguns autòctons com la invasió d'un espai que consideren propi. Com ja va passar al nucli antic, una reacció habitual es vendre o llogar l'habitatge, probablement a immigrants i, si es pot, marxar a viure a un lloc millor valorat i més car. Per als que es queden la convivència amb els nouvinguts causa certa por o respecte:

“També diuen: “Es que mos prenen espais”. Mos prenen relativament. Nosaltres hem anat marxant. Per exemple el pis dels meus pares. Ells van marxar perquè no s’hi podia viure, no tenia condicions. I ara encara hi viuen. A qui s’ha de perseguir al que hi viu o al que lloga un pis sense condicions?”

“On jo visco hi ha una placeta que depèn a l’hora que passes hi ha un tipo de gent o n’hi ha un altre. Per exemple si passo a les 10, hi ha 20 o 30 dones magrebís amb els seus nens. Estic segura que jo podria entrar amb el meu fill i que no passaria res. Però tu ja et trobes... Fa respecte. És la plaça Vedruna. Anant cap a l’estació hi ha dos carrers que hi ha molts magrebins, sud-americans i negres, i la gent està marxant d’allà. És a dir, que la immigració a Balaguer ja no és només al casc antic, és a tot arreu. Es concentren en carrers concrets, en pisos que no tenen ascensor. Tan pic tenen un treball fix es compren un pis.”

La situació irregular dels immigrants i el treball en condicions il·legals dificulten la seva adaptació i l’acceptació per part dels ciutadans autòctons, que troben injust haver de pagar les conseqüències del treball precari. Per això, es creu que la solució seria controlar el flux migratori i impedir aquestes situacions. En alguns casos s’admet la doble moral respecte dels immigrants als qui es diu que s’han d’integrar però a la vegada es refusen i se n’abusa:

“Primer de tot, més control. La persona que ve aquí hauria de venir amb feina, cobrar un sou com tots i pagar el seus impostos com tots. Perquè sinó los d’aquí mos sentim recelosos i insatisfets i ho trobem injust, perquè ho hem de pagar nosaltres si no som rics.”

“Van a collir fruita i els paguem menos, vénen a llimpiar a casa i els paguem menos, els fills no els volem al mateix col·legi que els nostres. En què quedem?”

També es valora que acceptin amb curiositat i respecte les festes tradicionals com les catifes de Corpus, o l’entrega de la carta als reis, o la seva col·laboració en les festes i activitats escolars:

“El que passa és que s’integren molt amb els nens al col·legi, perquè col·laboren molt a les festes i a les activitats que fan. També s’integren quan es fa una festa al poble. És una cosa curiosa, però quan arriba el temps dels reixos veus que també fan cua per entregar la carta!”

“Quan es fa alguna festa a Balaguer, per exemple a Corpus, em va sobtar que la gent magrebí venia a la plaça amb molt de respecte, i inclús alguns feien fotografies per enviar a la família. Jo ho vaig trobar bé.”

Un altre punt que es considera essencial per a la integració és l'aprenentatge del català:

“Els meus pares eren d'Andalusia i Múrcia i a l'escola no es feia català i nosaltres vam aprendre d'estranguis el català. I a casa es parlava el castellà, però a fora tots parlem el català. Tu has d'acceptar el que ve, però el de fora també s'ha d'esforçar.”

L'adaptació respectuosa a l'entorn i l'acceptació i ús de la llengua es consideren passes imprescindibles. L'existència de parelles mixtes expressa certs avenços en el coneixement i l'acceptació mutus. Pel que fa a la diferència de costums respecte de les dones i els fills, les dones autòctones sembla que tenen certa reticència o por a establir relacions amb marroquins:

“Les costums i les arrels no les ha de perdre ningú, però t'has d'adaptar allà on ets.(...) a casa meva es celebrava Nochebuena perquè la meva mare era andalusa, i no havíem fet mai cagar la soca fins que vaig tenir fills. I en canvi ara ja està tot molt barrejat, i hi ha famílies d'aquí que celebren les dues coses. I veus relacions entre gent de l'est i gent d'aquí o gent d'aquí i sudaques, però amb magrebins aquí costa molt, perquè les poques que es fan després s'emporten els fills i a les dones d'aquí els fa por.”

En opinió de diverses entitats, des de les institucions no hi ha hagut previsió ni actualment existeix cap mecanisme o projecte respecte de la immigració. Les dones d'Almatà consideren que les úniques entitats que estan treballant en aquest sentit són Creu Roja, que desenvolupa alguns programes, i elles mateixes:

“Aquí a Balaguer, a nivell institucional no es fa res per integrar-los. Si no és el que fem nosaltres o la Creu Roja. I coneixem al president de l'associació africana, es maco. I el de la mesquita també.” Però són molt diferents. I a les dones d'aquí mos costa molt d'entendre-ho.”

Les dones d'Almatà opinen que en l'actualitat els immigrants són un problema important. Consideren que molts dels immigrants no tenen voluntat d'arrelar a Balaguer ni d'intentar integrar-se. També pensen que manca informació objectiva sobre el tema de la immigració, així com espais de relació i coneixement mutu d'immigrants i autòctons, tot i que aquest aspecte és difícil d'aconseguir, ja que la societat de Balaguer

és força tancada i encara no s'hi han integrat ni els immigrants dels anys 60, que viuen concentrats bàsicament en dos barris, ni els gitanos que van arribar fa 300 anys a Balaguer. Per aquesta raó, i amb aquests precedents, consideren que si no es prenen mesures acurades, el pronòstic quan a la integració dels fluxos migratoris actuals és més aviat negatiu.

En opinió de Serveis Socials de l'Ajuntament, la intervenció bàsica en immigració és la integració social i cultural que es realitza bàsicament a través de l'escola i de les festes.

Per facilitar aquest procés tenen la idea de posar un mediador sociocultural:

“El que passa és que s'integren molt amb els nens al col·legi, perquè col·laboren molt a les festes i a les activitats que fan. També s'integren quan es fa una festa al poble (...) Per a immigrants lo bàsic és la integració social i cultural. Hi ha la idea de posar un mediador social que fes aquestes tasques. Ara mateix no hi ha cap projecte fet.”

4.3.12.- Els gitanos

Encara que no són immigrants i estan assentats a la ciutat des de fa tres-cents anys, molts dels gitanos de Balaguer viuen en condicions precàries al Centre Històric de la ciutat:

“A Balaguer hi ha un sector reduït que passa apuros econòmics, entre els gitanos, entre els immigrants que han arribat ara. Hi ha un col·lectiu reduït que ho està passant magre i els altres se'n van ensortint. Tothom té un trebol, no hi ha ningú que dormi al carrer, fins i tot els més pobres que són uns gitanos que els hi diuen els Tambons, l'Ajuntament o Càritas o qui sigui, quan se'n van de la casa que estan perquè cau, els ajuden i no els deixen al carrer. Però sí que hi ha gent necessitada, i de vegades mal administrada per ella mateixa, que només està esperant les ajudes que arriben del PIRMI i aquestes històries. I escolta, el dia que han cobrat, parabòlica, i a final de mes costa d'arribar-hi, però ja hi estan acostumats, i “un plat d'arròs, a Càritas mol donaran l'arròs”. Aquesta tasca educacional de treballar amb les mares de família, no ho vull centrar tot amb els gitanos, però als altres, encara que també n'hi ha que passen necessitat, els costa molt venir a demanar, i al gitano no. Ara estan desplaçats pels marroquis i els romanesos. Tenim un col·legi que es diu Àngel Guimerà on el 50% és immigració i 50% ètnia gitana. S'ha fet com un gueto des de fa anys. Des del Consell Comarcal amb les beques paguem gairebé el 100% del menjar.”

A més, dels diversos ingressos que obtenen de l'administració o d'altres entitats, realitzen activitats econòmiques com són la recollida de xatarra, plegar caragols o treballar com a temporers durant les collites de la ceba o les olives. Altres es dediquen a la venda ambulat en diversos mercats catalans. La majoria d'aquest col·lectiu assisteix a l'Escola Àngel Guimerà, un centre d'atenció preferent que actualment comparteixen amb nens de famílies marroquines, que formen també part important de la població del nucli antic. Però en la mesura que tenen més possibilitats econòmiques i algunes expectatives socials més àmplies, les famílies gitanes, com les marroquines o immigrants de qualsevol altre origen abandonen el barri i l'escola més segregats de la ciutat.

“Aquí hi ha un col·lectiu gitano que fa 300 anys que viu a l'ombra de la ciutat, però que no s'ha integrat mai. Jo, com que portava el mercat i tots venien a què els solucionés el seu problema particular... Venien. “Sí, perquè a aquell gitano d'allà l'has tractat.” Només parlen d'ells i el seu col·lectiu. Es dediquen a la venda ambulat, els altres se'n van a la temporada de la ceba, o a les Garrigues a collir olives a l'hivern. Aquests són més ambulants, com els dels crios que van a l'Àngel Guimerà. Els que es guanyen bé la vida s'escolaritzen a un altre costat. Quan han de passar a ESO les nenes desapareixen. I diuen “és que és el nostre costum.”

“Quan jo era petita, els gitanos algun treballava de manobra, però els altres a la venda ambulat, i alguns anaven al camp, a collir cebes a Linyola, o a collir olives.”

“(...) Els gitanos, i això que a Balaguer tota la vida n'hi ha hagut de gitanos, sempre n'hi ha hagut molt, tampoc no agraden. Per les costums que tenen, diuen que son més problemàtics.”

“Jo sóc criada al casc antic. A la meva escola hi anaven només tres gitanos. No anaven gaire a l'escola abans els gitanos. Hi havia tres gitanos i dels tres només un va acabar l'EGB. La nena al tercer ja ... fora, i un dels nens a quart o cinquè també. Ara (a l'escola) n'hi ha molts més que quan jo era petita, i fins fa quatre dies no anaven al col·legi i faltaven molt.”

En opinió de l'Associació gitana de La Noguera, falten facilitats, recolzament i mitjans d'integració per als gitanos de Balaguer, que no reben els ajuts que necessiten.

Un dels problemes més importants que els afecten és el de l'habitatge, ja que molts han de ser reallotjats perquè els seus habitatges estan afectats per la rehabilitació del casc

antic. Altres, les cases dels quals no estan afectades, també viuen en molt males condicions i no poden accedir als preus de mercat dels habitatges:

“Amb la Llei de Barris, esperarem a veure què passa. Però no estem molt contents, perquè el que ha passat és que d’una casa que valia molts quartos n’hi han donat res, el que la llei diu, i se’n han hagut de comprar una altra que val més. Eren cases molt dolentes i sense condicions i havien hagut de fer reformes totals. Algunes les havien hagut de fer noves, i els hi ha donat segons el catastro. (...) Vull dir que el que no és gitano, per no dir paio, ha sortit beneficiat. Tenen preferència. (...) Naltres, los gitanos, al no tenir recursos polítics ni de coneixement de lleis, pues hi ha gent que és molt amable i molt humilde i se posen al nivell nostre de coneixement, però n’hi ha que se ensenyorean aprofitant que no tenim coneixements i fan el que volen amb naltros. Però això s’ha d’acabar.”

“Hi ha gitanos que els han donat un pis del Ajuntament, però hi ha persones que no els ha afectat el derrumbament, i que estan en la mateixa situació, com la meva filla, que econòmicament no arriben i que se podia acceptar la sol·licitud de l’Ajuntament perquè els hi donguessin alguns pisos d’aquestos. (...)”

“Aquí mateix a sota la muralla hi ha dos famílies que estan vivint en barraques, com si fos 300 anys enrere. Perquè no els busques una vivenda?”

Un altre problema greu que s’observa és la integració. Encara que estan millorant quan a l’assistència a l’escola o a l’institut, creuen que el prejudici que hi ha respecte del poble gitano barra l’accés a la inserció laboral. Veuen una prova d’aquesta discriminació en el fet que no hi hagi ni un sol gitano treballant a l’Ajuntament, o que des d’aquesta institució s’afirmi que “les dones gitanes no volen prosperar”

“Els gitanos tenim una cultura i uns principis diferents. I ens heu de respectar. Per exemple, el que les nenes quan acaben han d’anar a l’institut. Els nens hi van, però les nenes no. I això són coses molt personals que ens heu de respectar. Ens obliguen, eh. Ve la policia a casa “a veure què passa amb aquesta nena que no va a l’institut, i per què no hi va?” Aquest és un punt en què tenim problema.”

“El problema de l’assistència a l’escola ha millorat molt i millorarà. El que passa és que això s’ha de fer entre tots i cadascú ha de posar el seu granet de sorra. Però és molt important que els nens vagin a l’escola o a l’institut. Però quan demanem feina, què passarà? És aquest el tema i el problema. És veritat que els nens han d’anar a l’escola i s’han de posar al nivell, però el problema ve després, perquè si el senyor alcalde mateix ja diu que “les dones gitanes de Balaguer no volen prosperar...!”.

“Però és lo mateix que al parlar d’integració. Jo li vaig preguntar al senyor alcalde: “quants gitanos del poble tens treballant a l’Ajuntament?” I diu: “Cap”. Que no hi ha hagut mai feina aquí des que és alcalde? Ja fa 20 anys que és alcalde i el poble gitano no estan molt contents amb ell. Tenim problemes de vivenda, tenim problemes d’integració.”

Consideren que a Balaguer hi ha un problema greu de racisme envers els gitanos i que per aquesta raó els resulta inviable trobar feina per canals normals. Per això pensen que fora adequat establir una discriminació positiva per tal de compensar:

“Lo pitjor que té Balaguer és la vivenda, els treballs, tant homes com dones, la integració, l’escola taller, treball per als gitanets. El problema que tenim és aquest, una mica de racisme que hi ha.

“Podem parlar ben clar, el racisme aquí a Balaguer n’hi ha molt, molt! Ja sóc veí del poble, sóc d’aquí de tota la vida, i n’hi ha més del que en pensem de racisme. Resulta que van a buscar feina i els rebutgen. Per què et rebutgen, perquè ets gitano? Saps perfectament que l’INEM, l’Ajuntament i altres puestos pots anar a fer una sol·licitud. Però és que el poble gitano està una miqueta abandonat (...) Jo de vegades sóc una miqueta malpensat, però hi ha un refrany que diu “pensa malament i encertaràs”. Jo crec que quan un gitano fa una sol·licitud, pues me sembla a mi que no li fan molt cas. (...) La gent que té treballs, l’Ajuntament, mai ens diu “tinc deu llocs de treball, us interessa? Ja em direu alguna cosa d’aquí 15 dies”.”

Un altre aspecte que troben a faltar és formació ocupacional per als joves, similar a l’actual escola taller però amb una oferta més àmplia i que incorpori l’accés al carnet de conduir. També consideren important que hi hagi oportunitats laborals per als que rebin formació. Opinen que estan abandonats per les institucions i, especialment, per l’Ajuntament, que en la seva opinió no atén de manera convenient les necessitats ni els problemes del seu poble:

“Aquí hi ha molta joventut i nos van proposar de la Llei de Barris com una escola taller, però nosaltres vam proposar a veure si es podia incorporar lo del carnet de conduir, donar algunes facilitats també. Per als joves i per els no joves que els hi faria falta també. (...) És que hi ha joves de 17-20 anys que treballarien per una professió.”

“Que aquí hi ha una escola taller. Però en una escola taller pues tardes, perquè si hi ha per exemple 25 o 30 gitanos no entraran tots de cop, entraran dos o tres màxim. Ahí sí que no hi ha discriminació, perquè l’escola taller depèn de la Generalitat i no de l’Ajuntament. A la Generalitat li vam presentar la sol·licitud que tots los gitanets poguessin entrar, i si es pot demanar que fessin el carnet de conduir també. Els cursos que podrien

interessar serien de mecànica, de conductor, de manobra, de paleta. Les noies estaria bé que fessin perruqueria, l'estudi necessari per anar a una botiga, confecció, això seria molt interessant.”

Encara que sense compartir l'anàlisi de les causes de la situació, la necessitat de formació ocupacional i d'inserció laboral per als joves gitanos és percebuda també des de les institucions:

“Tenim un sector, perquè al Centre Obert el 99% és d'ètnia gitana, i hi ha una franja d'edat dels 16 als 25, més noies que no pas nois, que estan “brazo sobre brazo”, voltant pels carrers i anant al culte i no fotent un pal a l'aigua. Ens preocupa aquest col·lectiu, que ja saps com són els d'ètnia gitana, que els treuen de l'escola, als 16 anys ja les deixen casar-se amb no sé qui i de seguida tenen crios. Trencar motlles és molt difícil. Però si poguessin tenir unes pautes laborals, de poder planificar el currículum, de poder preparar-se en un curs d'esporgar dels arbres els nois i, fins i tot, potser alguns immigrants joves que estan arribant... Perquè fa 3 o 4 anys que hem tingut un “boom” de immigració que ara sembla que s'hagi pausat una miqueta. Jo em tiraria per la promoció laboral d'aquesta gent que me sembla que és el que queda més penjat en aquests moments veient la xarxa assistencial que tenim.”

Una altra necessitat que plantegen els representants de l'associació gitana és un local o una oficina per poder fer les seves reunions:

“El que també ens faria falta és un petit local o oficina.”

4.3.13.- Les dones

L'associació de dones d'Almatà té unes 300 sòcies, de les quals una petita part és molt activa i participen intensament en les activitats. Organitzen anualment la fira d'entitats, que es fa el setembre, i on assisteixen totes les entitats de Balaguer i moltes de la comarca, d'altres punts o d'àmbit més general que hi estan interessades, com per exemple l'associació jueva Trabué. Junt amb la Transsegre, aquesta fira és l'única celebració que permet als ciutadans de Balaguer posar-se en contacte en un àmbit obert i conèixer totes les entitats i les seves activitats. Consideren que la fira d'entitats no té el recolzament necessari per part de l'Ajuntament, i que això dificulta que la fira pugui desplegar totes les possibilitats que podria oferir pel que fa a la participació ciutadana i a la relació i coordinació entre entitats. Opinen que una de les raons per les quals no

s'aprecia, no es valora ni es recolza prou la tasca que fan en aquest sentit és perquè són dones.

Una altra de les activitats que realitzen és la recollida ,classificació i venda de roba usada, electrodomèstics i pràcticament tota classe d'objectes a preus més que mòdics. Bona part de la seva clientela són les gitanes i immigrants marroquines o africanes negres que viuen al barri antic o en llocs propers i vénen a comprar a la seva botiga, amb qui tenen una relació bastant fluïda. Tampoc reben prou recolzament institucional en aquesta activitat. I en la seva opinió, la raó per la qual no es valora prou tampoc aquesta tasca, tot i que elles i Creu Roja són les úniques entitats que s'aproximen als immigrants, és també perquè són dones.

El fet de ser dones, i potser també l'orientació política que se'ls atribueix, és una dificultat perquè la tasca inqüestionable de creació de teixit social i associatiu que realitzen de forma conscient les Dones d'Almatà sigui reconeguda i recolzada per les institucions municipals.

Els preocupa la situació de les dones immigrants i les dificultats que troben per a la inserció laboral. Parteixen de l'observació a partir del contacte quotidià, acceptant les diferències, culturals i socials, que perceben i aporten el que poden tenint en compte les oportunitats existents. Conscients, per experiència pròpia, que un primer pas per a les dones és comptar amb ingressos propis, faciliten aquest accés en la mesura que poden. Opinen que una bona sortida per a les dones marroquines és tenir cura de la gent gran, ocupació que algunes d'elles ja desenvolupen actualment i que els ha guanyat una bona reputació en aquest camp:

“Però són molt diferents. I a les dones d'aquí mos costa molt d'entendre-ho. I les dones marroquines no les anem a salvar, que elles potser ja estan molt contentes amb la manera que viuen. (...) De tant, alguna pregunta per feina i es conforma a anar a fregar. Que potser me vénen 30 marroquines i 4 africanes. Potser encara no mos han descobert encara i les marroquines sí.”

“I en canvi diuen que les magribines per cuidar gent gran serveixen tant, perquè els hi tenen més respecte.”

La situació de les dones immigrants preocupa a les dones autòctones. Un dels punts de trobada i interacció social són els centres de salut, i uns altres dels llocs obligats i

quotidians de contacte són les escoles, on les famílies immigrants, i especialment les mares s'esforcen en adaptar-se i participen en les activitats adreçades als progenitors. D'una banda apareix la consideració que si hi hagués més contacte es trobarien punts en comú. Però també es constata les diferències i semblances existents, des de les més externes, com l'aparença física o el vestuari, fins a les més profundes referides a projectes vitals i de trajectòries socials entre els diferents col·lectius. També es suggereixen algunes mesures que podrien ajudar a les dones, a comunicar-se amb més fluïdesa amb la societat autòctona, com l'aprenentatge de la llengua, o unir-se en associacions de dones per recolzar-se en aquelles qüestions que considerin oportunes, de vegades en actituds que troben forta oposició en determinats sectors dins de les comunitats pròpies:

“Com a dona em preocupa que la majoria de les magrebines no parlen ni el català ni el castellà i a vegades me fan pena, entre cometes, que aquestes dones no tinguin la llibertat que tu tens. Perquè si parléssim més, no són tan diferents que nosaltres, me sembla a mi. És més costums que no. No hi ha contacte. I el fet de que quantes gitanes o quantes magrebines aniran a la universitat? Segurament que de la gent de l'est hi aniran totes les que puguen. Són d'una altra mentalitat.”

“Associacions de dones, ni que fossin d'elles mateixes. Entre elles hi ha diferències també. Les més jovenetes les veus diferents. Però també hi havia jovenetes que no portaven vel i des de que ha vingut l'imam ara porten vel. Depèn també de l'imam que sigui. Però jo això no ho he vist. El que sí que he vist, és estar al CAP hi haver-hi una noia sense vel i unes altres dones més grans amb vel, i mirar-la malament perquè no portava vel. Si és per reafirmar-se, no ho sé.”

Les dones, encarregades també de la reproducció social, juguen un paper important en la continuació i permanència dels rols. I en les cultures que tenen una forta segregació per sexes, com la marroquina o la gitana, aquest fet s'observa molt especialment en el paper de les noies:

“Els gitanos tenim una cultura i uns principis diferents. I ens heu de respectar. Per exemple el que les nenes quan acaben han d'anar a l'institut. (...) A l'escola sí que hi van, però a l'institut hi ha moltes famílies que no volen. La meva filla, per exemple hi va anar. A mi personalment m'agradaria que diguessin mira, una noia gitana que ha sortit metgessa, a mi m'agradaria. Ara, obligar no. A mi m'agradaria, però hi ha molts gitanos que no pensen així. I obligar no es pot. (...) Una mare pot fer el que vulgui amb els seus fills fins a una certa edat. Mira les xiquetes aquestes que porten lo mocador, no els hi pots fer treure.”

Totes les institucions i entitats implicades en treball social consideren clau el treball amb les mares d'aquests col·lectius i la implementació de projectes que incideixin en la cura dels fills o l'educació dels hàbits i pautes de conducta. Un altre aspecte a tenir en compte és que de la mateixa manera que poden ser agents de continuïtat, les dones d'aquests col·lectius poden constituir també un ajut per al canvi, reinvertint l'estimació que, per exemple en el cas dels gitanos, és concreta en sobreprotecció i excessiva tolerància, en confiança i recolzament en els processos de desenvolupament personal.

4.4.- La ciutadania.

4.4.1.- El paper de les entitats

La percepció que expressen les entitats és que l'associacionisme està en crisi pel treball, la dificultat d'encaixar horaris i els canvis en la vida social i cívica. Es constata que hi ha poca gent disposada a fer treball voluntari. Tot i això, es considera que les entitats són una part imprescindible del teixit social i que tenen un paper clau en l'estímul de la societat civil i l'organització de la participació ciutadana.

A Balaguer hi ha moltes associacions que intervenen en els àmbits més variats. Aquesta riquesa associativa reflecteix la vida cultural de la ciutat. Hi ha un bon nombre d'associacions en les quals intervé sempre la mateixa gent i també expressa els diferents sectors socials que la componen. Algunes entitats arriben a sectors més amplis de la població, com és el cas en general de les esportives, o l'Associació de Veïns del Casc Antic. Al contrari, altres es concentren en activitats que interessen a nuclis molt específics de població.

En conjunt, el paper de les entitats es veu necessari, imprescindible, per a fomentar una vida cultural activa i participativa i, per tant, poden actuar de manera positiva en el desenvolupament d'uns processos de cohesió social que necessiten del dinamisme del teixit associatiu. La diversitat d'aquest teixit associatiu pot actuar com a referent per a amplis sectors de la població, incrementant els seu rol dins de la societat.

4.4.2.- La coordinació entre entitats

Hi ha associacions que per la seva manera habitual d'actuar incorporen i convoquen altres entitats per col·laborar en els seus actes, que s'adrecen a sectors amplis i diversos de població. Una amb aquestes característiques i actes de gran difusió és la del Casc Antic, que compta amb socis de tot Balaguer. En els actes que organitzen sempre convoquen a altres entitats de la ciutat com els diables o la colla gegantera. Una altra associació amb clara vocació de construir teixit associatiu són les Dones d'Almatà, organitzadores de la Fira d'Entitats de Balaguer.

Altres entitats, però, no prenen aquesta iniciativa de manera tan explícita. Reflexionant sobre la relació entre entitats alguns arriben a la conclusió que no n'hi ha o que és molt escassa. La causa de la descoordinació s'atribueix al fet que cada entitat se centra en ella mateixa i en les seves activitats sense posar interès o tenint poca consciència i consideració de la resta del teixit associatiu i social. Aquesta posició òbviament dificulta l'obertura a l'entorn i del teixit associatiu restant. Es fa la consideració que potser, si es treballés coordinadament, es podria aconseguir uns resultats molt millors. Una altra dificultat es detecta en relació amb els problemes de lideratge, problema que apareix tant entre associacions com entre persones:

“N'hi ha que sí que tenen bona relació. Per exemple l'Associació de Veïns del Centre Històric és una associació bastant exemplar. (...) Hi ha membres que no són del Centre Històric sinó del poble nou. Són gent que o ve d'aquí, o perquè el centre no acabi de perdre el poc que té, i diuen “fem-nos de l'associació”. Té socis de tot Balaguer. I aquesta associació sí que quan fan alguna cosa, se fiquen d'acord amb los diables o amb la colla gegantera, amb fanalets i coses d'estes. Miren d'estar en contacte amb altra gent. El que volen, més que el lluïment de l'associació, és que el barri tingui activitat. Aquesta sí que ho fa. Però les altres, no. Encara que ja et dic, són la mateixa gent que es mouen.

“Al Casc Històric vam començar l'any passat amb l'associació del Casc Antic a fer una fira de ceràmica, que a Balaguer en tenim uns quants de ceramistes. A la Suda ara som 400 a la Passió. Si vas tots junts, fas més coses. Però hi ha d'haver algú que coordini. O els que fem fires, pues organitzar-les. N'hi ha que són un altre món, com els de futbol i el de bàsquet que els hi costa de venir. Los de la pesca ara faran la fira el mateix primer diumenge de setembre.”

“No hi ha massa coordinació. No hi ha lligams, no hi ha coordinació. (...) Hi ha el col·lectiu d'escacs que va per una banda, el de bàsquet va per una altra i el futbol per una altra. Cadascun anem per la nostra banda i no hi ha una relació mútua. No es fa mai de dir “ens ajuntem tots els col·lectius per parlar d'alguna cosa, o fem...”. No. No es fa mai. Suposo perquè a lo millor cadascú té prou maldecaps amb el seu propi grup, o...”

“Potser si anéssim més coordinats tindríem més èxit. (...) Potser nos falta anar més coordinats. O potser no nos interessa anar coordinats, perquè a la gent també de vegades nos interessa ser molt individuals i anar a la nostra. (...) Jo he arribat a la conclusió que som una ciutat una mica de capelletes, però amb tanta colla que som sempre hi ha algú altre que no ho és. Però per exemple, fem la fira d'entitats, que és de Balaguer i comarca i de la província si volen venir”

“Hi ha poca coordinació. Potser si anessem més junts, podríem fer més coses i coses de més profit. Per comptes de fer cosetes, potser si les coses grans les fessem tots junts potser quedarien més bé. Que potser és difícil perquè tots volem manar.”

L'opinió general és que hi ha poca coordinació entre les entitats, i sovint passa que coincideixen moltes activitats en les mateixes dates, mentre que en altres moments no n'hi ha cap. Com que la participació en general no és gaire elevada, quan coincideixen diferents actes, es considera que es resten assistència els uns als altres.

També es pensa que cal millorar la difusió de les activitats, ja que és freqüent que les dates apareguin equivocades en la publicació municipal que les recull, cosa que crea un desconcert considerable sobretot entre els ciutadans que no estan vinculats directament amb l'associació que les organitza.

Totes les persones i entitats consultades opinen que es necessita més coordinació entre les entitats i associacions, per coordinar esforços, per coordinar activitats, per compartir informació, per defensar interessos comuns davant l'administració, com locals per desenvolupar activitats o per moltes altres raons entre les quals es troba intentar millorar la participació. I una de molt pràctica: com posar-se d'acord en el calendari d'activitats i donar-li difusió.

“Com que no hi ha coordinació no hi ha informació. Te n'enteres de les coses quan t'arriba la invitació, vuit dies abans, però llavors ja no tens temps de canviar res.”

La relació amb les associacions és una de les tasques de l'IMPIC, que s'encarrega d'atorgar les subvencions a les diferents entitats, coordinar i difondre les activitats obertes a la població en general que realitzen així com el seu calendari:

“Hi ha una revista que publica la programació cultural, que potser hi ha moltes entitats que no la hi van a portar. Però les entitats treballem a deshores i sense ànim de lucre i només falta que ens haguem de preocupar d'anar a portar la programació. Si hi ha un lloc que se'n ocupa no costaria res fer una trucadeta per preguntar “quina programació teniu aquest mes, o el mes que ve?”

Les entitats fan diferents suggeriments de com es podrien coordinar les activitats per promoure la màxima participació. Una de les idees apuntades és que des de l'IMPIC o un altre organisme de l'Ajuntament es coordini el calendari d'activitats per tal d'evitar la coincidència excessiva en algunes dates o els buits en altres, que un cop establert el calendari es reculli fidelment les activitats i es publiquin acuradament per evitar errades.

“Però coordinació no n'hi ha, perquè potser en un dia hi ha 40 activitats i després passen uns mesos que no n'hi ha cap. No sé com es podria fer, però a mi em sembla que des de l'IMPIC hi hauria d'haver una persona encarregada de preocupar-se cada mes del que volen fer les associacions”

4.4.3.- Àmbits on hi hauria d'haver més coordinació entre entitats

Segons la informació que s'ha recollit, la participació és més escassa en les activitats de caire social que en les lúdiques o esportives. I és comparativament més difícil trobar persones o entitats que cobreixin aquests aspectes amb treball voluntari. Però per comparació a entitats d'altres característiques, les que treballen en activitats socials estan molt ben coordinades entre elles i amb les institucions amb qui col·laboren:

“Hi ha poca coordinació. Potser al tenir un espai comú hi hauria més contacte. Les entitats que treballen a Serveis Socials estem tots coordinats i tenim una reunió cada mes. Càritas, Ajuntament, Consell Comarcal, treballadora social del CAP, Creu Roja, hi ha molta coordinació i ens la hem muntat els treballadors que veiem la necessitat, i ara som totes les entitats que treballen amb aquesta població.”

Aquestes entitats que treballen amb persones pobres, gitanes i immigrants no tenen problemes de participació. El problema amb què es troben és que no tenen recursos per

realitzar les activitats. Una idea que se'ls acudeix és que si s'aconseguissin beques i es reforçés la coordinació entre entitats es podria solucionar el problema de la falta de participació a les activitats de totes les altres associacions. També si es facilités l'entrada als sectors socials referits, que volen participar i no poden per manca de recursos:

“El que passa és que nosaltres treballem tots amb aquesta població i en canvi cada entitat té gent assídua té un públic diferent. La coordinació és la base de tot. El que passa és que també és diferent, perquè ells van a buscar benefici de la població, i també és diferent, les diferents activitats cobren una quota, el futbol, els ciclistes, a natació els escacs... Tenir uns becats seria ideal. Que a les entitats hi hagués solució per a la gent que no hi pot anar per motius econòmics.”

També cal tenir en compte que algunes idees i projectes poden ser útils si es fan per al conjunt de la població o intentant implicar-la. En aquest cas, a més de coordinar, cal plantejar-se bé quins són els objectius de l'associació, els objectius de l'activitat que es vol dur a terme, i quins són els elements necessaris per a realitzar-la:

“El grup de joves voluntaris de Creu Roja tenen moltes idees i projectes que volen fer oberts a tota la ciutat, per exemple diuen: “pues podríem montar els dissabtes jocs per a la canalla”. Però clar, aquí treballem amb població de risc social i no pots fer-ho obert a tota la població. O començar a generar activitat cultural per a tota la ciutat de Balaguer. Encara que és pugués, no sé si és aquesta la funció que ha de fer Creu Roja. Això és una funció més cívica, més de ciutadania. No crec que sigui la nostra funció aquesta.”

4.4.4.- La participació ciutadana

Totes les institucions i entitats consultades coincideixen en què hi ha una crisi de participació que s'atribueix en part a les característiques del model i estil de vida actual. Així, entre els factors que configuren la crisi se citen el fet que s'hagi d'anar a treballar fora de Balaguer en jornades que s'allarguen, la incorporació de la dona al món laboral, les famílies nuclears i, sobretot, les necessitats reals o creades de consum. Per altra banda, el canvi en els hàbits de sociabilitat i lleure fan que a les famílies es visquin aquests espais de manera més individual i tancada i per tant, menys participativa. També se cita la comoditat i la manca d'esforç, o el desencant i el fracàs de models socials més oberts i participatius.

Moltes de les entitats i associacions que hi ha actualment a Balaguer van sorgir en un context històric i social diferent de l'actual, quan els socis fundadors rondaven la trentena. Aquestes associacions continuen la seva activitat, però sense noves incorporacions de joves. De manera que la mitjana d'edat dels seus membres s'eleva cada cop més, i el tall d'edat s'eixampla i dificulta la possible incorporació de nous socis i el relleu generacional. Però actualment tampoc sorgeixen noves associacions, excepte les d'immigrants. És a dir, que molts joves no participen en la vida associativa o bé ho fan únicament en associacions esportives. De manera que si no es produeixen canvis notables i segueix la tendència actual, el panorama associatiu es veurà radicalment reduït.

“Jo pensava que era problema nostre, però ara que em moc molt vec que és tothom igual. Per exemple avui hi ha assemblea del Centre Històric. Ja veuràs els que serem.”

“No tinc ni idea del que poden fer, perquè ells ja en fan d'activitats i fan força coses.”

Moltes associacions es plantegen fer activitats perquè s'incorporin socis, i algunes com els geganters ho aconsegueixen partint de tallers on capten socis des de petits:

“Els geganters sí que fan tallers de capgrossos i de coses, i aquests sí que en van captant algun de nou, que ja comencen de petits.”

Altres associacions perden socis en la mesura que s'allunyen dels seus objectius i de l'entorn del qual han sorgit i disminueixen l'activitat:

“Però altres, com per exemple la de comerciants, estan baixant socis cada dia i no veuen el benefici de la seua inversió allí.”

També hi ha associacions que es veuen afectades per conflictes de lideratge o personals, que causen escissions o divisions innecessàries que en definitiva repercuteixen en perjudici de l'activitat i del teixit associatiu:

“Hi ha moltes associacions que vénen d'escissions d'altres associacions, per exemple, “com que no fas el que jo dic, doncs ara faig una altra associació”. Per exemple els escoltes, abans només n'hi havia una, i després eren dues, els escoltes catalans i els de Sant Jordi. Aquí només n'hi havia una, i com que hi va haver una baralla entre mandos, van anar a buscar l'altre. Això

passa poc, però passa. O quan algú arriba a dirigir alguna associació d'aquestes, els altres que no ho troben bé acaben retirant-se i formant una altra associació de lo mateix, de manera que de vegades es perd tot.”

“Identirama va comprar el monestir que era del Cister i tots els terrenys del voltant i l'estan rehabilitant. Bueno, pues aquí ja hi havia una associació d'amics del convent de les Franqueses. I ara alguns del que estaven a l'associació veuen bé el que fa Identirama, i els altres no. I els que estaven abans amb els mandos no els passen els comptes ni els passen res. Aquestes coses passen.”

En aquestes circumstàncies sobreviuen bé les entitats que es basen en una afecció o activitat comuna i concreta compartida pels socis, o bé les associacions basades en un problema o situació al qual es pot trobar millor solució o vies de diàleg amb l'administració o algun avantatge pel fet d'associar-se. Però el decreixement de la participació és un tret general i independent de les activitats o tipus d'entitats que es consideri.

En general, es percep que el que està en crisi és el treball voluntari i l'associacionisme entès en aquest sentit. La manca de renovació de càrrecs influeix en el cansament de les persones i de les entitats que cada cop es veuen més tancades sobre si mateixes. D'altra banda, per la crisi de l'associacionisme i les pautes i condicions de vida actuals, resulta molt difícil trobar persones que es vulguin comprometre en activitats socials o en la gestió de les associacions, per la realització de les quals es requereix més implicació, esforç i responsabilitat. Entre altres factors, aquesta carestia repercuteix també en la manca de renovació dels equips directius i en la sensació de tancament i continuisme que produeixen algunes associacions vistes des de l'exterior:

“I si vas al puestos sempre veus la mateixa gent, que allà és president, allà és secretària, allà hi va perquè li agrada... La participació és molt difícil. Potser és culpa nostra que no els sabem engrescar, però ja ho post fer com vulguis, que...”

Aquest tancament de vegades pot ser només aparent, ja que moltes de les entitats el que volen és tenir socis i consideren que fan esforços per a obrir-se i captar nous efectius, per a la seva associació o per participar en les activitats que realitzen:

“I això, semblen coses tancades que costa molt que hi entrin. Després resulta que moltes d’aquestes no ho són de tancades, que el que volen és tindre socis. Però pel que sigui, la gent és reticent a acostar-s’hi.”

“Jo crec que les entitats estan obertes a tothom, el que passa és que... Nosaltres anem a les escoles precisament per intentar captar més gent. (...) Els nens fan massa activitats. Però obertes a què vingui tothom jo crec que totes les entitats ho estem. Es pot apuntar gent i voldríem que en vingués més.

La manca de participació també es pot explicar en part pel desencís polític, en part per la poca consideració que els polítics tenen de la participació ciutadana i per la inexistència o el desconeixement de canals de participació reals i oberts.

En el panorama actual és possible preguntar-se si les associacions es poden considerar vies adequades i representatives per a la participació o bé, i d’aquesta manera la qüestió resulta una mica més transcendent, si són aquestes les vies adequades per a la participació ciutadana, i si permeten o faciliten realment als ciutadans participar democràticament en aquelles activitats i decisions en les quals voldrien o haurien de participar. Aquest qüestionament no pretén posar en dubte l’existència de les associacions o del teixit associatiu tal com són, sinó la conveniència per part de l’administració d’intervenir en el finançament de les associacions o d’utilitzar-les com a referent quasi exclusiu de la participació dels ciutadans en les decisions que afecten a la vida de la ciutat.

El teixit associatiu de Balaguer representa una part relativament petita de la població, que és molt activa i significativa, però no reflecteix ni facilita la participació de tots els sectors de la població als que potser caldria consultar. Obrir la participació ciutadana a sectors més amplis dels habitants, a més de ser un acte democràtic, és també en certa manera assegurar-se la possibilitat de participació directa per part d’aquests col·lectius, sense conformar-se amb uns interlocutors o mediadors que poden tenir també els seus propis interessos.

4.4.5.- Incrementar la participació ciutadana.

Tot i que la participació ciutadana es planteja com un problema important, no hi ha grans aportacions per tal de millorar-la. Però les entitats opinen que haurien de comptar amb més recolzament per part de la administració local.

Altres mesures són les descrites més amunt, com més coordinació entre entitats que els permeti plantejar-se conjuntament objectius més ambiciosos, coordinar calendaris i millorar la difusió de les activitats que es fan.

“Nosaltres hem mirat de posar en marxa coses i no ho sabem. L’única cosa és quan convides i fas una invitació i dius “hi haurà un berenar o un pica pica gratuït”. “

També es diu que a l’Ajuntament de Balaguer no hi ha cap política explícita de participació. La participació ciutadana i el voluntariat han canviat diversos cops de regidoria passant d’una a l’altra sense que s’hagi notat cap altre canvi. La regidoria de la qual depenen en l’actualitat no ha expressat cap estratègia ni projecte al respecte. Per una altra banda, les entitats i associacions depenen de l’IMPIC, que s’encarrega d’administrar les subvencions que aquestes reben en funció de la repercussió que les seves activitats tenen en la població de Balaguer o a l’exterior. L’IMPIC no té competències ni preveu cap altra tasca respecte a la coordinació de les associacions o la participació.

És molt probable que la manca de polítiques i canals explícits i transparents de participació per a les associacions i els ciutadans estigui en relació directa amb l’escassa participació actual. I pot ser-ne una de les causes, encara que de ben segur que no n’és l’única.

Però encara que és molt important no es pot limitar la participació ciutadana a l’espai de les associacions i és evident la necessitat d’altres canals institucionals de participació. Entre tots els entrevistats ningú ha fet referència a la participació en una Comissió o Consell de Participació Ciutadana, de manera que, en cas que existeixi, no funciona adequadament com a canal de participació, ni de les entitats ni de la ciutadania en

general. Per això caldria que l'equip de govern introdueixi les modificacions necessàries per tal de donar vitalitat a un espai tan important com aquest.

Algunes de les propostes anirien en la direcció d'incrementar la coordinació entre entitats, fer una guia d'entitats, millorar la difusió de les activitats, potenciar la fira d'entitats fins a convertir-la en un espai realment obert on:

- els ciutadans puguin establir contacte amb les entitats i conèixer les activitats que realitzen i com s'hi pot accedir en un territori neutral que els permeti vèncer el recel o la sensació que es tracta d'entitats tancades.
- les entitats i associacions puguin entrar en contacte amb altres associacions i amb els seus associats, donar-se a conèixer i difondre les seves inquietuds i activitats, captar nous socis i participants.

4.5.- Les aportacions

Aquest apartat concentra les aportacions que les persones entrevistades realitzen en relació a diferents àmbits. L'interès de les seves opinions es fonamenta en el coneixement de la realitat balaguerina des de diferents experiències i diferents sensibilitats.

4.5.1.- La dinamització cultural

Entre els elements imprescindibles per dinamitzar culturalment la ciutat se citen la necessitat d'un canvi de mentalitat, la participació dels ciutadans i l'increment de l'autoestima de Balaguer que permeti a la ciutat valorar i apreciar el que és actualment i treballar per millorar-se:

“Un ha de tenir una mica més autoestima del que l'envolta, del que és la seva ciutat, i treballar-hi per ella.”

“En general a la ciutat li falta una mica d'autoestima de valorar el que es té.”

“Jo crec que un dels problemes que té la ciutat és la falta d'autoestima. Per exemple, els comerciants, te'n vas a un comerç a buscar una cosa i no la

trobes. Per comptes de enviar-te a un altre comerç et diuen “Ui, aquí a Balaguer això no ho trobaràs”.

“(…) S’ha de canviar la mentalitat de les persones. Jo crec que per canviar aquestes coses ha de passar com a mínim una generació. Perquè los crios ara vénen amb una altra mentalitat de col·legi.”

Però també hi ha força coincidència en tot un seguit de actituds que s’atribueix als balaguerins i que apareixen com obstacles a superar per realitzar els canvis en el sentit desitjat.

Un d’aquests obstacles és la comparació constant amb ciutats i pobles dels voltants i l’autovaloració de Balaguer en funció d’aquesta comparació i sobretot per les suposades mancances detectades. Aquestes confrontacions aporten ben poc a la valoració objectiva dels punts forts i de les oportunitats o al desenvolupament en raó de la realitat pròpia i específica de la ciutat. Un altre obstacle és la manca d’esperit corporatiu, solidari i participatiu:

“Lo de fora sempre és millor. A tall d’exemple, si ve algú de fora de Balaguer, et parlo de Tàrrrega o Mollerussa que són ciutats similars a la nostra, són més lletges, i quan veuen el riu diuen “Oh, si ho poguéssim tindre nosaltres això”. I en canvi aquell que és de Balaguer no ho sap apreciar ni vendre com a patrimoni.

“I sempre troben que lo de fora és millor “a Mollerussa sí que és bona la Festa Major” “A Cervera sí que...”, o “A Lleida...” Sempre troben que lo de fora és millor que lo de aquí. Fins que no ens donem compte que aquí som igual o millor que els altres, la ciutat difícilment farà la estirada.

“Som especials, la gent de Balaguer. Hi ha qui diu que a tot arreu som iguals. Jo no ho crec, conec gent de Mollerussa i de Tàrrrega i són més participatius, més oberts, fan més poble. A Balaguer no, a Balaguer només anem a veure com podem derrotar al del costat. Si un es compra un cotxe, a veure com li podem cremar o comprar-ne un de millor (...)”

La malfiança envers les accions i intencions de les persones o entitats que prenen alguna iniciativa pot minar la força, la il·lusió o la motivació amb què aquestes es realitzen, sense aportar res per millorar les accions o les situacions que es critiquen. Aquests judicis de valor gratuïts, condemnes a l’ostracisme o desautoritzacions d’una banda són poc operatius i, d’una altra, no justifiquen la inhibició o la crítica destructiva, ni emmascaren la manca de visió i de generositat d’aquells que les formulen:

“I a Balaguer aquest esperit prevaleix bastant. (...) Una mica és que som crítics però no sabem donar resposta, perquè si saps donar resposta dius “això no m’agrada però jo faria això i això i allò altre” i no “no m’agrada i ja veurem com acabarà”. (...) Ho fem molt això a Balaguer. I que els mateixos companys entre nosaltres... Per exemple, un que es posa al davant de qualsevol cosa: “Aquell. Si anàvem a escola junts i estava sentat detràs del meu pupitre i era més ruc! Si li costava més d’entrar...” I si arriba a triomfar, mos costa molt de dir “fixa’t què bé que ho fa”. (...). En canvi si t’equivoques als dos dies ja “ja ho deia jo que aquell pobret no servia per a res” Això ho tenim.”

“I quan algú fa alguna cosa sempre diuen: “Oh, alguna cosa se’n deu treure”.

“Estan molt mal vistos “aquest se fot quartos a la butxaca.” La gent de Balaguer som un poble, un poble gran, però un poble. Tenim la mentalitat encara d’un poble, sobretot de la no participació. No en tinc ni idea de per què.”

“Jo vaig fer les gestions perquè a la Camera del Temps hi sortís Balaguer. Pues hi ha gent que diu “I això quant mos costa?”

“El que es pot fer no ho sé. Entrar a les ments de la gent ho han de fer els psicòlegs. Ja et dic, que se’n fan moltes d’activitats i no s’acaba de.... Vaig conèixer un senyor que treballava en un banc i que deia “Balaguer és de passiu, i Mollerussa és d’actiu”. A Balaguer la gent guarda molt de cara en casa, és molt conservadora. I en canvi hi ha ciutats que te’n vas i sembla que tinguin molta més vitalitat de la que realment tenen.”

Els tòpics i l’emmirallament en altres ciutats distreuen a Balaguer de conèixer-se ella mateixa i acceptar-se tal com és en l’actualitat. Per això, un element molt important per la dinamització seria que els diferents grups socials es coneguessin tal com són i no a través de la trama de prejudicis amb què es miren, sense veure’s, uns als altres:

“Que ens coneguéssim que tinguéssim més relació els uns amb els altres perquè llavors les coses funcionen més bé. Aquí som una ciutat de capelletes, i com es pot solucionar això, no ho sé. (...) Som desconeguts.”

Una d’aquestes imatges irrealistes que conformen la lent i el punt de vista és la noció de qui són els integrants de la ciutat. La percepció de les “cases del poble” i els “forasters”, present encara en el pensament de molts balaguerins es remunta a un altre temps i una altra realitat social, quan Balaguer era un poble, on tothom es coneixia i sabia qui era

qui, i on des de les cases benestants es podia conèixer i controlar la resta de les cases i els seus habitants, o somniar en fer i desfer els destins del poble. Per als veïns “històrics” aquesta noció encara té un pes important. En aquest context la pertinença a Balaguer està en funció de provenir o no d’alguna de les cases de l’antic poble. La consideració social, segons que la casa originària fos històricament benestant i prestigiosa, o no, esdevé un referent social:

“I pels que som d’aquí tenim molt desenvolupat el “jo sóc de tal casa i com que sóc de tal casa, i fulano és de tal altre que no és com jo, ja...” això els que són de Balaguer de fa molts anys. (...) Quan et parlo de les cases et parlo de cases que tenien un pes específic a Balaguer, si tu vols, ara se’n han anat en orris. Però això ho teníem molt a Balaguer, jo era de tal casa i aquella era de tal altra. I per exemple jo quan festejava amb el meu marit, jo era d’una casa arregladeta. La meva mare era molt senyora i a nosaltres nos van pujar com a senyoretas, a mi em van pujar com una flor. I quan em vaig posar a festejar amb el meu marit, ell no era del meu estatus social, i a la meva mare primer allò no li anava bé. Pues això encara hi és avui dia. No tant, i segons qui em sentiria diria: “Oh, que exagerada és”, però en el fondo prevaleix això.”

A la noció de les cases del poble s’hi afegeix la divisió social convencional d’acord amb la riquesa econòmica. Bona part del “nous rics” actuals procedeixen de famílies que van arribar d’altres punts de l’Estat espanyol en les onades d’immigració dels anys 60 i 70. Però encara que actualment participen del poder polític i econòmic, la seva prosperitat no els ha fet lloc a l’espai simbòlic de la ciutat, si més no des del punt de vista dels habitants històrics que encara els perceben en certa manera com a forasters:

“(...) I llavors los que han fet diners “o, escolta, és que jo tinc molts diners i aquell altre pobre no en té tants” Hi ha molta diferència social al nostre poble. (...) I llavors hi ha los nous rics que viuen la seua vida i els hi va molt bé i viuen el seu estatus i estan al seu món. Però suposo que això passa a totes les ciutats.”

En el mapa mental de Balaguer, els gitanos i els pobres no tenen lloc simbòlic. Se’ls considera un accident o com una malaltia que ha envaït l’espai físic del nucli històric de la ciutat. Una malaltia greu que ataca els llocs que fonamenten l’autopercepció simbòlica dels balaguerins, i que conté els edificis més emblemàtics del passat de la ciutat, que poden ser també una de les claus del seu futur si es considera el potencial turístic de Balaguer.

Aquest esquema simbòlic que retalla i tanca diferents grups socials en compartiments aïllats està en els fonaments d'alguns dels problemes més importants que la ciutat té plantejats en aquest moment, com l'exclusió social per diverses causes de molts dels seus col·lectius i la manca de fluïdesa i participació en la vida social.

Per a dinamitzar Balaguer caldria posar en contacte els diversos estrats que la componen i integrar-los en un projecte global de ciutat. La reflexió sobre quin ha de ser el projecte de ciutat fora bo que fos qüestionada a la ciutadania i les entitats, que són molt importants, però no poden representar a tots els ciutadans en aquesta consulta.

Falten espais de relació, on es posin en contacte ciutadans de diferents edats i condicions per diversos motius. Aquesta manca d'espais físics de relació sembla reflectir el tancament i l'aïllament dels diferents grups de població. Gairebé totes les entitats s'han referit a aquesta manca d'espais. La majoria veuen la solució ideal en espais privats de les associacions, locals socials que algunes ja tenen i que altres volen ampliar, troben a faltar o reivindiquen. Altres consideren que faria falta un espai comú a les entitats, que disposés d'espais públics de trobada i espais més reduïts per a les activitats de cada entitat. Els partidaris d'aquesta opció consideren que el contacte informal i habitual facilitaria també el coneixement, la relació i el contacte entre diferents entitats.

Es troben a faltar espais d'interrelació a cadascun dels diferents barris, un Centre Social a cada barri que faciliti el coneixement, el contacte i la convivència entre diferents grups d'edat així com la realització de diferents activitats dels veïns i d'entitats. Els partidaris d'aquesta opció opinen que en aquests espais podrien allotjar-se també les entitats i associacions de cada barri i les que tenen un àmbit més general de tota la ciutat repartir-se entre els centres socials dels diferents barris. Aquesta opció seria la que fomentaria més el contacte i els intercanvis entre els diferents elements del teixit associatiu i social i per tant probablement la que té més potencial de cara a dinamitzar la ciutat i trencar l'esperit "de capelletes", i és també la més inclusiva, ja que en aquests espais comuns hi ha de tenir lloc tothom.

És important considerar que la inclusió simbòlica ha de retornar tots els col·lectius el poder de decisió i la corresponsabilitat en la solució dels diferents problemes que els

afecten, així com possibilitar i promoure vies perquè aquests diferents grups de població puguin participar també en la vida social i simbòlica de la ciutat, i en la seva millora i evolució.

Actualment, hi ha diferents projectes d'intervenció en procés o a punt de desenvolupar-se. D'una banda, hi ha totes les intervencions en relació amb la Llei de Barris; d'altra banda, el Pla Educatiu d'Entorn, el Pla de Desenvolupament Comunitari i els diferents projectes i actuacions que realitzen les diferents institucions i entitats. Totes aquestes intervencions haurien de formar part d'un projecte global de la ciutat que comptés des de l'inici amb la participació efectiva de les entitats i els ciutadans de Balaguer.

Els problemes més importants són aquells que afecten especialment a col·lectius en les situacions més precàries, com els immigrants d'origen africà o els gitanos. Però des d'una òptica de drets universals, i no d'atenció pal·liativa o caritativa als "mes necessitats", hi ha altres sectors socials que també tenen mancances i problemes i tenen dret a ser atesos, com és el cas, entre d'altres, de famílies autòctones amb problemes econòmics o estructurals. Hi ha diverses necessitats que no semblen cobertes en l'atenció a la infància, en especial el reforç escolar i les activitats extraescolars. També són molt necessaris llocs de trobada i activitats per a joves.

Transformar les intervencions assistencials en una dinàmica global d'inclusió és un repte molt gran, sobretot perquè requereix en primer lloc un canvi de mentalitat i d'òptica i, posteriorment, un manteniment de la continuïtat i la coherència. Aquests elements són bàsics per crear i sostenir una certa cohesió social.

A partir de la inclusió i la participació activa de tots els seus integrants, la ciutat completa pot trobar la força i els elements per crear la seva realitat, per viure-la i per desenvolupar-se i projectar-se envers l'exterior.

4.5.2.- Com es pot aconseguir el que falta a Balaguer

Les diferents propostes d'activitats i serveis necessaris de cara a millorar la cohesió social a Balaguer que han formulat les persones i grups entrevistats es recullen i es concreten a continuació per àmbits:

- Sanitat

- Els recursos existents han de donar servei a molta més gent que abans. Seria bo reforçar i ampliar els serveis per tal d'evitar les llargues esperes que produeixen descontentament i frustració.
- Ampliar la participació del CAP en programes de salut, higiene, o cura dels infants adreçats als col·lectius que ho necessiten, com per exemple dones gitanes o immigrants.
- En opinió de l'Associació Gitana es necessita un dispensari al barri de Sant Salvador.

- Educació

- Una llar d'infants al Centre Històric. Prenent com a punt de partida aquest servei, es podrien treballar diferents aspectes en els quals hi ha mancances, com treball d'hàbits, higiene personal i horaris. També es podria aprofitar l'existència d'aquesta llar d'infants per a realitzar diferents tallers o programes de formació ocupacional i inserció laboral per a les mares i pares dels infants assistents. Aquest servei podria adreçar-se a les necessitats que en tots o alguns d'aquests àmbits presenten els immigrants i el col·lectiu gitano.
- Algunes persones suggereixen que s'hauria de tancar l'escola Àngel Guimerà i trencar amb la situació de gueto pels gitanos i immigrants que aquesta escola és. Altres opinions consideren que l'escola compta amb recursos específics i ha aconseguit avenços amb la població gitana, ja que ha disminuït de manera considerable l'absentisme i alguns nens d'aquesta ètnia actualment arriben a l'educació secundària. D'altra banda tancar aquest CEAP incidiria directament en les condicions de totes les altres escoles i molt especialment les públiques.
- Plans de formació ocupacional per a joves amb dificultats d'integració a l'ensenyament secundari on, a més d'ensenyament i habilitats socials, poguessin aprendre algun ofici que els capacités per a la inserció laboral o la autoocupació.

- Activitats extraescolars i de reforç escolar per a nens on puguin accedir famílies que compten amb pocs recursos.
- Una ludoteca pública.
- Ampliació de l'accés social a activitats esportives i culturals com la formació musical, mitjançant beques o per la creació de noves activitats que arribin a més població.
- Ampliació de l'oferta formativa per adults, amb especial atenció a les necessitats d'aprenentatge de la llengua dels treballadors immigrants. I també facilitar l'accés a cursos de formació ocupacional i inserció laboral.

- La cultura i el lleure

- Un centre social a cada barri. La primera mancança important és un espai on realitzar les diverses activitats en relació amb el lleure. Moltes associacions i entitats posen de manifest aquesta necessitat, i constaten que molts cops no poden realitzar algunes activitats perquè els falten els espais per a dur-les a terme. En molts casos es refereixen a espais d'ús propi. Una possible solució, apuntada en la Taula de Joventut i Esport, seria la creació d'un espai polivalent a cada barri, un centre social, que acollís les diferents manifestacions socials i culturals facilitant el coneixement i la interrelació entre els veïns. Un local d'aquestes característiques podria donar cabuda a:
 - celebracions personals i familiars, com aniversaris que de vegades no es poden fer perquè les cases són petites,
 - celebracions de barri com les diferents celebracions del cicle anual i altres festes (revetlles, festes del corder, festes interculturals, etc.)
 - espais de reunió per a algunes associacions o entitats
 - espais per a realitzar activitats culturals,
 - punt de trobada de diferents grups de veïns (joves, dones, gent gran).

- Permetre i incentivar la participació a espais i actes de les entitats dins de les celebracions lligades a les festes més importants i reconegudes pels balaguerins com la Transsegre o la festa del Sant Crist.
- Activitats extraescolars i de reforç escolar per a nens on poguessin accedir-hi famílies que compten amb pocs recursos.
- Una ludoteca pública.
- Ampliació de l'accés social a activitats esportives i culturals com la formació musical, mitjançant de beques o per la creació de noves activitats que arribin a més població.

- Els esports

- Incrementar la coordinació entre les diferents entitats i escoles esportives
- Falten instal·lacions esportives i organització per utilitzar-les. A causa de l'elevat nombre d'assistents a les escoles esportives no hi ha suficients hores d'entrenament.
- Malgrat que hi ha una oferta àmplia, falten activitats esportives per a nens i joves,
- falten activitats esportives gratuïtes.

- L'associacionisme i la participació

- Incrementar la coordinació entre entitats. Potser seria interessant iniciar una coordinadora o federació d'entitats.
- Fer una guia d'entitats.

- Millorar la difusió de les activitats de les entitats i associacions recollint la informació d'una manera més fidel i actualitzada. Es proposa que aquesta tasca es faci des de l'IMPIC, però també la podria realitzar la coordinadora o federació d'entitats.
- Incrementar l'ajut institucional a les entitats que organitzen festes o fires.
- Potenciar la fira d'entitats fins a convertir-la en un espai realment obert a la ciutat on les associacions es puguin donar a conèixer i relacionar-se amb les altres entitats de la comarca i amb els ciutadans.
- Crear o activar els mecanismes institucionals de participació, amb polítiques i canals explícits i transparents de col·laboració per a les associacions i els ciutadans, com un consell o comissió de participació ciutadana. Cal que l'equip de govern introdueixi les modificacions necessàries per tal de donar vitalitat a un espai tan important com aquest.

- Les noves tecnologies

- Oportunitats d'accés a l'ús quotidià de les noves tecnologies per als nens i joves que no hi tenen accés a casa seva, això es podria fer des de la biblioteca o des d'altres espais on es fan o es realitzaran activitats per a joves i nens.
- Incorporació de Balaguer a Ciberavia en les mateixes condicions que altres ciutats de l'entorn que promouen i faciliten l'accés de la gent gran a internet i la informàtica.

- L'entorn i l'habitatge

- Es troben a faltar habitatges a preus assequibles, dels quals hi ha una gran necessitat a Balaguer mentre que l'oferta que s'ajusti a aquesta demanda és inexistent.
- Falta planificació urbanística. Per a uns, en el sentit de posar fre al creixement en extensió de Balaguer sense rehabilitar el centre i habilitar els espais existents.

Pel contrari altres opinen que el soterrament de la via del tren obrirà grans possibilitats de creixement de Balaguer en aquella direcció.

- Necessitat de millorar la neteja dels carrers al Centre Històric, que mostra un aspecte brut i degradat.
- Es posa de manifest la falta de contenidors per a reciclatge.
- Assegurar el contacte amb l'entorn rural, introduint als nens en el coneixement del medi rural. Una de les vies per a fer-ho seria a través del contacte amb la gent gran, per a la qual el contacte també amb la terra i l'entorn físic i amb els nens seria agradable i d'utilitat.

- La inserció laboral i l'atur

- Formació ocupacional adreçada a la inserció laboral, especialment per a adolescents i joves.
- Formació ocupacional en pintura i/o mecànica lligada a la obtenció del carnet de conduir per a joves gitanos. (Proposta de l'Associació Gitana).
- Formació ocupacional de perruqueria o assistents de comerç per a joves gitanes (Proposta de l'Associació Gitana).
- Cursos de formació lligats a oportunitats laborals per a dones immigrants, per exemple en la cura de gent gran o neteja.
- Oportunitats d'inserció laboral per a joves i dones.
- Oportunitats laborals per a joves. Potser es podrien generar projectes d'ocupació lligats a la rehabilitació del patrimoni històric.
- Oportunitats laborals per a joves gitanos. Potser es podria implementar algun projecte que els oferís oportunitats laborals lligades a la formació i a la

rehabilitació dels espais on viuen, per exemple, treballant en les diverses actuacions previstes en el Projecte de Rehabilitació del Centre Històric, aprofitant el pla en realització d'acord amb la Llei de Barris.

- La gent gran

- Falta una residència pública i un centre de dia.
- Ajut domiciliari i sistema d'alarma per a les persones grans que viuen soles.
- Caldria desenvolupar una investigació sobre les persones grans que viuen soles, per tal de controlar la seva qualitat de vida. Aquesta proposta de Serveis Socials de l'Ajuntament parteix de l'experiència que de vegades les persones a partir d'un cert nivell de deteriorament i amb més necessitats, si estan soles, són les que menys ajuts demanen.
- Autobusos gratuïts al CAP per a la gent gran, ja que tenen dificultats de desplaçament (proposta del Casal d'Avis).

- La immigració

- Ajut de l'administració i dels empresaris per a obtenir papers (Associació d'Africans).
- Ajut per habitatge, que no sigui tan difícil ni es demanin tants papers (Associació Islàmica).
- Cursos de llengua i de formació ocupacional amb oportunitats d'inserció laboral, especialment per a joves i dones africanes.
- Que hi hagi oportunitat de participació i coordinació de les associacions d'immigrants en el teixit associatiu i coordinació de la resta de la ciutat. (Associació d'Africans).

- Les dones

- Desplegament i aplicació de la Llei de Dependència (Serveis Socials).
- Oportunitats laborals per a les dones (Associació d'Africans).
- Que no s'obligui a les nenes a seguir l'ensenyament secundari en contra de les tradicions gitanes.
- Formació ocupacional per a joves i dones (Associació gitana).

5.- Les impressions de la població.

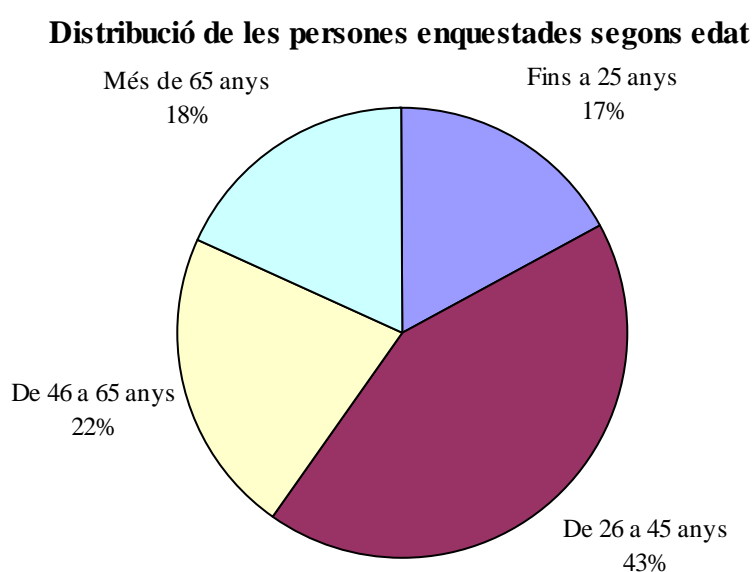
En aquest capítol es presenta els resultats de l'enquesta que es va passar als ciutadans de Balaguer entre el febrer i el maig de 2007. Com s'ha dit, el treball de camp va consistir en entrevistes personals i l'instrument de recollida de dades, el qüestionari, incloïa tant preguntes obertes com tancades, per tal de poder copsar amb major aprofundiment els parers i opinions dels enquestats.

5.1.- La mostra

La part quantitativa de l'estudi s'ha basat en una enquesta realitzada a una mostra de la població major de 16 anys resident a la població de Balaguer. Aquest treball empíric ha consistit, una vegada fixat el nombre d'entrevistes necessàries per obtenir un grau d'error baix, en 607 entrevistes (amb un nivell de confiança del 95,5% i en la situació més desfavorable $p = q = 50\%$, l'error amb què es treballa és del $\pm 4,4$). La distribució de la mostra s'ha realitzat dividint la ciutat en seccions i, a partir de la població que hi resideix de les esmentades edats, es fixaren submostres. La formació realitzada als set enquestadors contractats consistí en el coneixement en profunditat dels objectius de la recerca, del qüestionari i de les estratègies que havien de seguir per a l'obtenció d'una mostra diversificada. Això darrer s'obtingué confeccionant rutes aleatòries dins de les seccions construïdes i fixant en quines situacions es podia intentar fer una entrevista (punt d'inici en un carrer, salts numèrics i d'alçada dels habitatges, etc.). Tot i això, es força la presència d'un percentatge d'immigració.

Percaçat igualment la representativitat i la proporció, la mostra amb la qual s'ha treballat està composta per entorn un 50% d'homes i un 50% de dones (302 homes i 305 dones, en xifres absolutes). El gènere dels entrevistats, juntament amb la seva edat i el temps de residència a la ciutat, seran variables, s'aniran combinant al llarg de tot l'anàlisi de la informació rebuda, i s'anirà exposant.

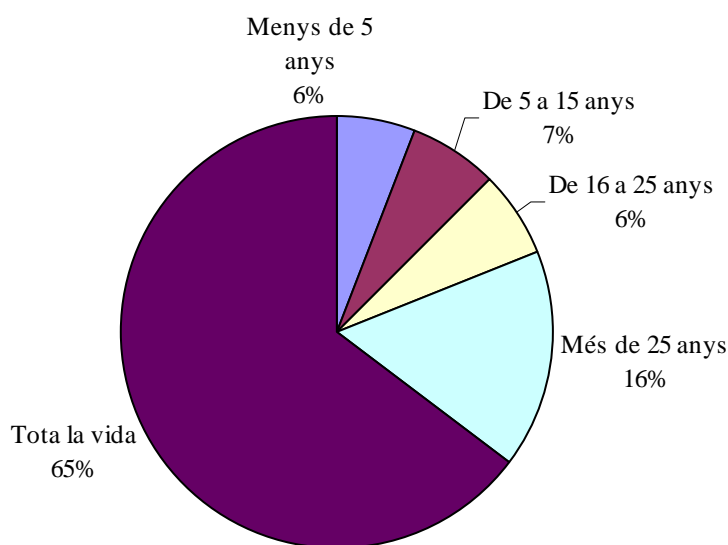
Així, en aquest ordre, la mitjana d'edat dels entrevistats és de els 48 anys, distribuïts de la següent forma:

En referència al temps de residència a la ciutat, un 6% de les persones enquestades manifesta residir-hi des de fa menys de 5 anys, i al voltant del 20%, menys de 25 anys. Aquestes xifres guardarien certa relació amb la proporció de població nouvinguda a la ciutat en la recent onada immigratòria. No sorprèn doncs, en aquesta línia, que un 65% declari residir a la ciutat des de sempre, denotant, per tant, l'alta estabilitat poblacional que, tradicionalment, caracteritzava a la ciutat. Cal incidir en la idea que per la finalitat d'un PDC cal comptar amb les opinions de persones que se sentin de la ciutat.

El nivell d'estudis és divers, fidel reflex de la mateixa diversitat social que mostren les xifres catalanes i, atenent, també, a les marcades diferències que l'edat hi va posant.

Temps de residència a Balaguer

En xifres absolutes, la major proporció l'ocupen les persones que tenen estudis mitjans acabats (24,38% del total), seguides de molt a prop per les que compten amb estudis primaris assolits (22,40% del total). En aquesta franja, entre aquells que tenen els estudis primaris assolits i aquells que compten amb estudis mitjans o en procés de finalització dels mateixos, se situa més del 50% del total de persones entrevistades. Val a dir, tanmateix, que prop d'un 10% del total manifesta no tenir estudis.

Nivell d'estudis

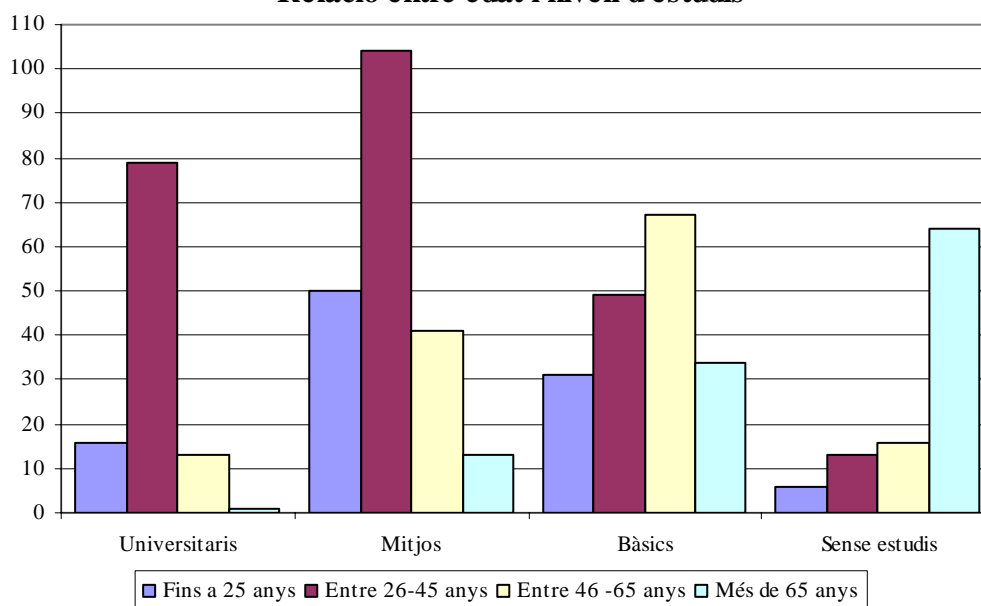
Nivell d'estudis	total	%
Universitaris acabats	109	17.95
Universitaris no acabats	59	9.71
Mitjans acabats	148	24.38
Mitjans no acabats	45	7.41
Bàsics no acabats	44	7.24
Bàsics acabats	136	22.40
Cicle formatiu grau superior	1	0.16
Sense	60	9.88
No sap/no respon	5	0.82

Nivell d'estudis en relació a l'edat.

Nivell d'estudis	EDAT			
	Fins a 25 anys	De 26 a 45 anys	De 46 a 65 anys	Més de 65 anys
Universitaris acabats	13,9	32,1	9,5	0,9
Universitaris no acabats	25,9	10,6	2,9	0,9
Mitjans acabats	20,4	31,3	27	10,4
Mitjans no acabats	20,4	4,5	8	0,9
Bàsics no acabats	8,3	2,4	8,8	14,8
Bàsics acabats	8,3	15,4	40,9	28,7
Cicle formatiu grau superior	-	0,4	-	-
Sense	1,9	2,8	2,9	40,9
No sap/no respon	0,9	0,4	-	2,6
TOTAL	100	100	100	100

Així, poc més del 55% de les persones majors de 65 anys compta amb els estudis primaris incomplets o declara, directament, no comptar amb cap tipus d'estudi regulat, enfront al 10% dels menors de 25 anys que es declara en aquesta situació. Tanmateix, és la població compresa entre els 26 i els 45 anys la que compta amb un nivell formatiu més alt, ja que un 32% compta amb estudis universitaris, i aquesta proporció s'eleva fins a gairebé el 75% si es té en compte que aquells que tenen estudis mitjans i es troben en procés de finalitzar-ne d'universitaris.

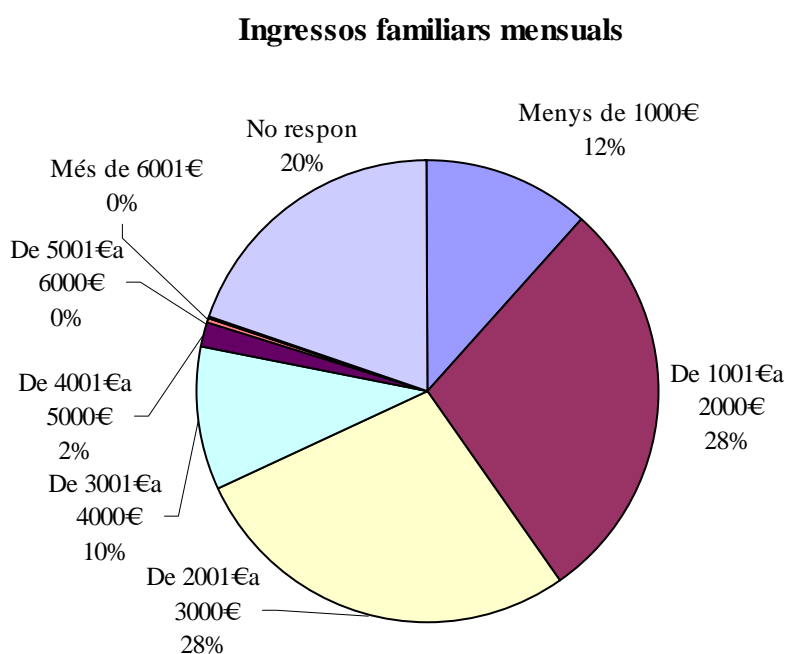
Relació entre edat i nivell d'estudis

La gràfica mostra, per tant, una clara correlació entre l'edat i el nivell d'estudis assolit. És a dir, són els més joves els que destaquen per haver-ne obtingut o estar en camí

d'obtenir-ne o, en altres paraules, a major edat, menor nivell formatiu, en termes absoluts.

Seguint en aquesta aproximació a la població enquestada es pretenia poder fer una estimació del seu nivell d'ingressos familiars mensuals, per conjugar aquesta variable amb altres de tipus socioculturals. Tot i les estratègies per obtenir aquesta informació (fent la pregunta indirectament, és a dir, deixant triar entre intervals d'ingressos) la no resposta ha estat considerable (entorn al 20%), com resulta habitual en la majoria de recerques. S'indica, en aquest sentit, que han declinat la seva resposta en major grau les dones que els homes i aquells que declaren residir a la ciutat des de sempre, que no els de més recent arribada.

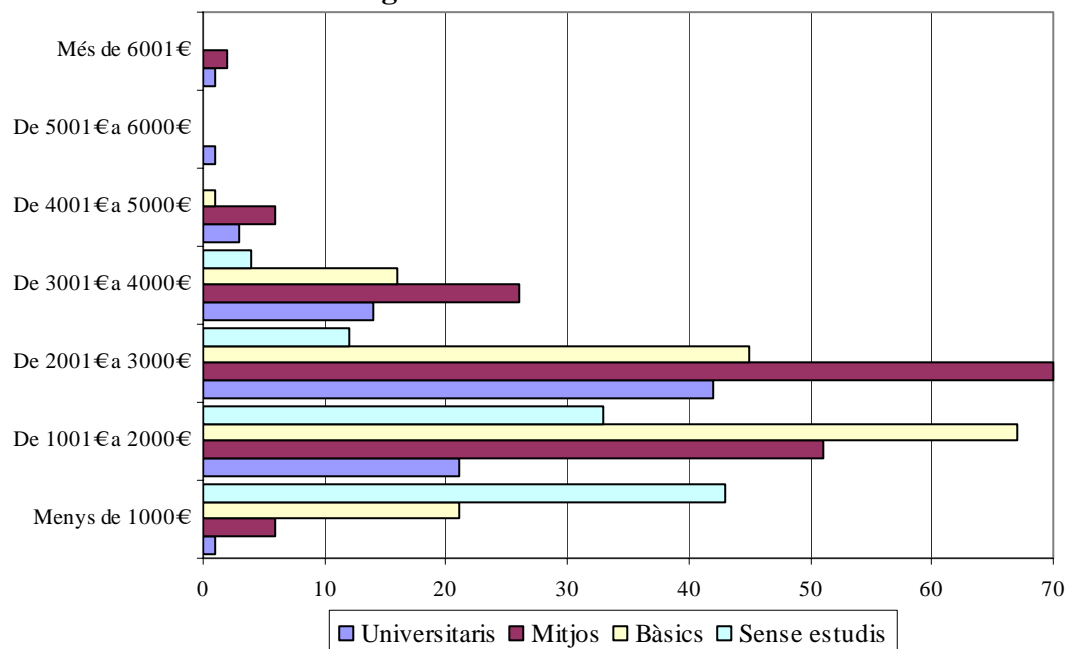
Amb les dades obtingudes es pot observar que el 56% dels enquestats se situa entre els 1.000 i els 3.000€ d'ingressos familiars mensuals, essent solament un 12% les llars en què aquests es xifren en menys de 1.000€. Tanmateix aquells que declaren uns ingressos superiors a aquestes quantitats, és a dir, superior als 3.000€ mensuals, solament representen un 12% del total.

Ingressos familiars mensuals segons l'edat de la persona enquestada.

	FINS A 25 ANYS	DE 26 A 45 ANYS	DE 46 A 65 ANYS	MÉS DE 65 ANYS	TOTAL
Menys de 1000€	5,6	3,3	8,8	39,1	11,7
De 1001€a 2000€	27,8	27,6	24,8	35,7	28,5
De 2001€a 3000€	30,6	34,6	28,5	10,4	27,8
De 3001€a 4000€	8,3	11,8	14,6	2,6	10
De 4001€a 5000€	2,8	1,6	2,2	-	1,6
De 5001€a 6000€	-	0,4	-	-	0,2
Més de 6001€	0,9	0,8	-	-	0,5
No respon	24,1	19,9	21,2	12,2	19,6
TOTAL	100	100	100	100	100

En relació a l'edat, són les persones majors de 65 anys les que declaren conviure en nuclis familiars amb ingressos més baixos i, per contra, són les persones situades entre els 26 i els 45 anys les que declaren comptar amb un major nivell de renda. Cal recordar que, comparativament, eren aquestes també les que comptaven amb un major nivell d'estudis. Els joves menors de 25 anys declaren una renda familiar situada dins la mitjana, donat que, en major grau, resideixen en nuclis familiars amb altres membres en edat adulta.

Relació d'ingressos familiars mensuals i nivell d'estudis

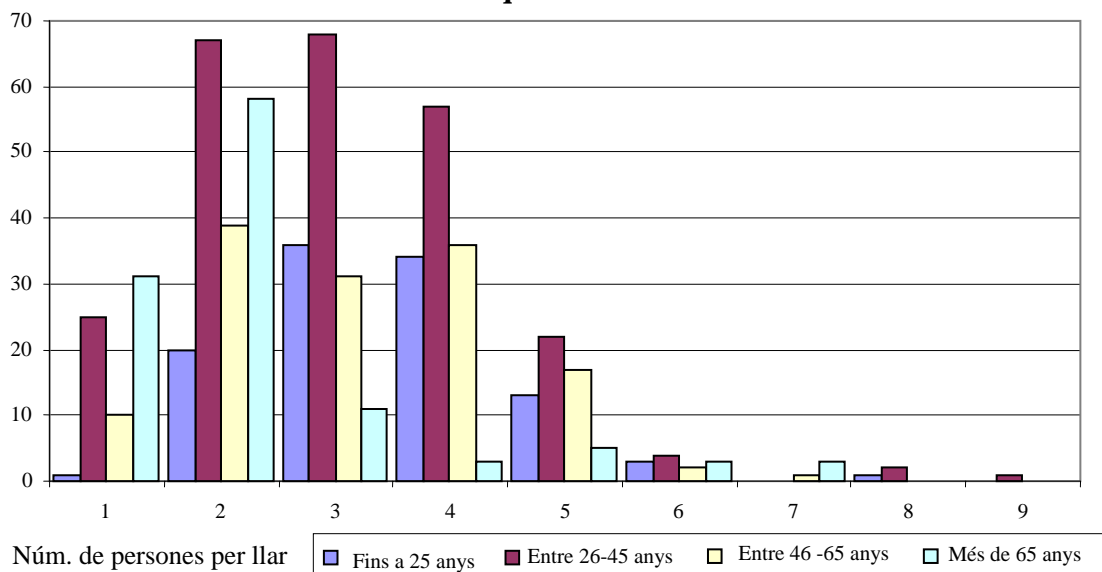
I en relació al nivell d'estudis dels enquestats, aquells que declaren comptar amb majors ingressos són les persones que tenen amb estudis mitjans -16,3% compten amb més de 3.000€ mensuals-, enfront a les persones sense estudis, que solament en un 3,8%

declaren disposar d'aquesta renda familiar i que són els que, majorment (41%), declaren comptar amb una renda inferior al 1.000€ mensuals.

Una altra de les qüestions que defineix el perfil dels entrevistats alhora de qualificar la situació dels residents a Balaguer, és la situació residencial. Elements com la mida de l'habitatge, les persones que hi conviuen i la relació entre aquestes permet fer una radiografia de la situació d'ocupació i ús de l'habitatge a la ciutat.

La mitjana de persones que viuen en un mateix habitatge és de 3 com es desprèn del gràfic posterior. Aquesta mitjana varia segons l'edat i es detecta que a mesura que s'incrementa l'edat apareix la lògica reducció de persones a la llar, en molts casos, ja que els fills passen a formar nous nuclis residencials o familiars. Això és redueix fins a una mitjana de 2,2 persones entre els majors de 65 anys.

Núm. de persones que viuen a la llar segons l'edat de les persones enquestades

Tanmateix, és en els majors de 65 anys que es dona una major proporció d'habitatges unipersonals o de dues persones i, per contra, és en el franja de reproducció familiar (entre 26 i 45 anys), quan el nombre de persones a la llar és més elevat. De la mateixa manera, les persones entrevistades menors de 25 anys tendeixen a viure en nuclis d'entre 3 i 5 persones.

S'ha preguntat, també, el nombre de dormitoris amb què compten les diferents llars. Aquest és un indicador àmpliament utilitzat per tal de valorar si es donen situacions d'amuntegament o de sobreocupació (més de dues persones per dormitori). Cal tenir present que la seva significació no està exempta d'un cert relativisme, per factors com la diversitat de grandàries o de situacions familiars i relacionals que poden donar-se en un nucli de convivència.

La mitjana de dormitoris per habitatge coincideix amb el nombre mitjà de residents: 3. No es donen, per tant, situacions de sobreocupació sinó que, de forma més freqüent, es pot trobar infraocupació (98%), essent l'ocupació adequada un percentatge reduït. Tampoc s'han observat diferències significatives en relació a l'edat dels residents amb el temps de residència a la ciutat.

Dormitoris per habitatge

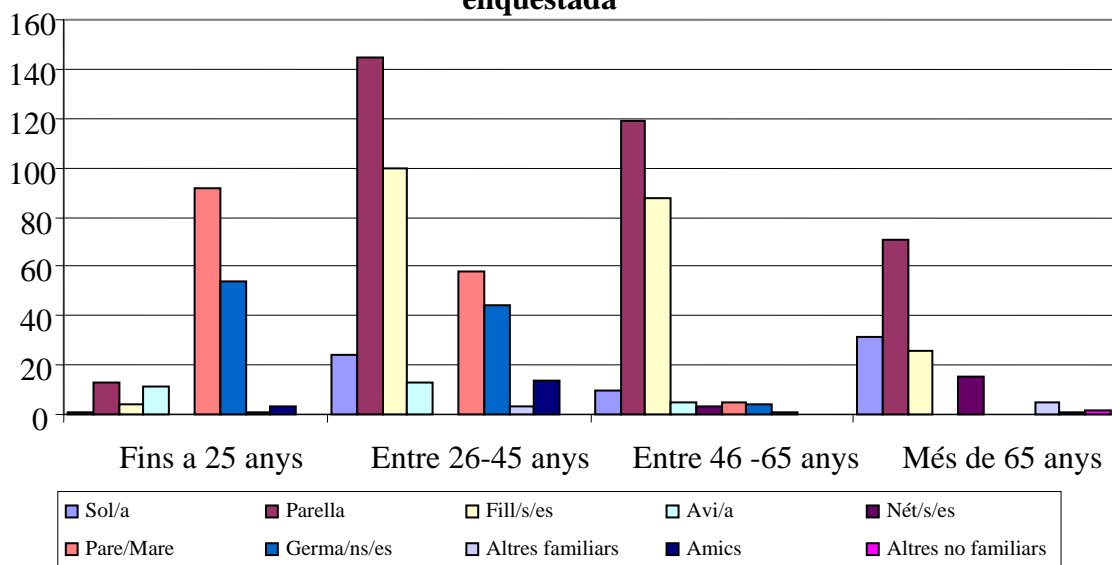
	Sexe		Anys de residència a Balaguer				Tota la vida
	Home	Dona	Menys de 5 anys	De 5 a 15 anys	De 16 a 25 anys	Més de 25 anys	
01	-	0,3	-	2,4	-	-	-
02	24,2	20	14,3	29,3	10,5	20,4	23,8
03	50	54,4	60	41,5	47,4	55,1	51,8
04	18,2	21,6	20	24,4	42,1	22,4	16,9
05	3	2	2,9	2,4	-	-	3,3
06	0,7	0,3	-	-	-	1	0,5
07	0,3	-	-	-	-	-	0,3
Ns/Nc	3,6	1,3	2,9	-	-	1	3,3
Mitjana	3,03	3,09	4,97	3,29	3,29	2,81	2,89

La situació de convivència, és a dir, quin és el marc estable de cohabitació, facilita també, informació sobre l'estructura familiar i els llaços de reciprocitat que s'estableixen entre els balaguerins. La situació més freqüent és residir amb la parella (57,5%) i amb els fills (36%). Altres relacions, condicionades a quin és el paper de la persona entrevistada en la llar, es poden observar a continuació, trobant-se entre les més comunes, també, la residència amb pares i germans.

Relació amb les persones amb qui conviu l'en trevistat/ada

	sexe		Temps de residència				
	Home	Dona	Menys de 5 anys	De 5 a 15 anys	De 16 a 25 anys	Més de 25 anys	Tota la vida
Visc sol/a	48,5	51,5	3	3	4,5	19,7	69,7
Parella	48,7	51,3	6,3	6,6	6,9	20,1	59,6
Fill/s/es	47,5	52,5	5	5,9	10	21,9	55,7
Avi/a	62,1	37,9	-	10,3	13,8	6,9	69
Nét/s/es	61,1	38,9	5,6	5,6	5,6	33,3	50
Pare/Mare	49	51	3,2	5,2	5,2	4,5	80
Germa/ns/es	52	48	6,9	5,9	3,9	3,9	78,4
Altres familiars	80	20	-	30	10	30	30
Amics	83,3	16,7	55,6	22,2	5,6	-	16,7
Altres no familiars	50	50	-	-	-	50	50

Situació de convivència en relació amb l'edat de la persona enquestada

Entre els menors de 25 anys la situació més comuna és la convivència amb els pares i germans; mentre que en la franja de la maduresa (dels 26 als 65 anys) ho és viure amb la parella i els fills. És en la franja de les persones majors de 65 anys on es troba la major proporció de persones que viuen soles, encara que la seva situació més freqüent és la convivència amb la parella.

Situació de convivència, en relació amb anys de residència a Balaguer.

	ANYS RESIDÈNCIA A BALAGUER				Tota la vida	total
	Menys de 5 anys	De 5 a 15 anys	De 16 a 25 anys	Més de 25 anys		
Sol/a	5,7	4,9	7,9	13,3	11,8	
Parella	62,9	56,1	63,2	71,4	53,3	57,5
Fill/s/es	31,4	31,7	57,9	49	31,3	36,1
Avi/a	-	7,3	10,5	2	5,1	4,8
Net/s/es	2,9	2,4	2,6	6,1	2,3	3
Pare/Mare	14,3	19,5	21,1	7,1	31,8	25,5
Germa/ns/es	20	14,6	10,5	4,1	20,5	16,8
Altres familiars	-	7,3	2,6	3,1	0,8	1,6
Amics	28,6	9,8	2,6	-	0,8	3
Altres no familiars	-	-	-	1	0,3	0,3
Total	100	100	100	100	100	100

En relació al gènere no s'observen grans diferències significatives, però es constata una major proporció d'homes que declaren compartir l'habitatge amb amics (sense vinculacions familiars), situació que és irrellevant en la variable femenina; la hipòtesi més plausible sobre aquest fet és que es tracti de persones que comparteixen pis per relació de treball o similar.

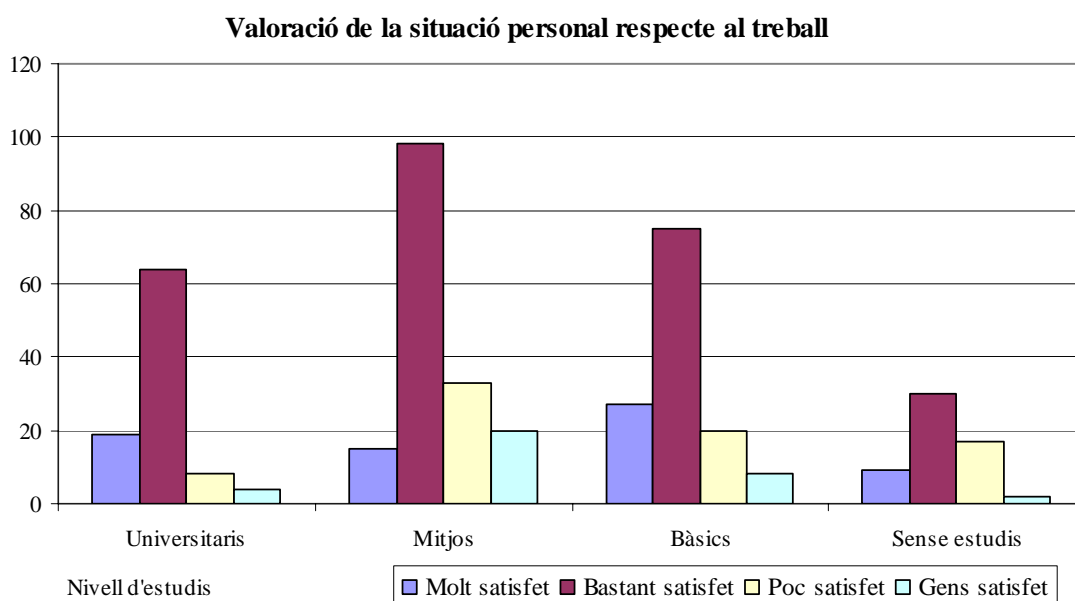
Els balaguerins, amb un 64,5% de les respostes, es mostren "satisfets" i fins i tot "molt satisfets" de la seva situació residencial i del seu habitatge en contret. De tota manera, un 20,5%, un de cada cinc, es mostra "poc" o "gens satisfet". Hi ha diferències dins la mostra, com ara que estan més satisfetes les dones que els homes i que és la població de més edat la que mostra major satisfacció, enfront a la població jove, que declara una menor complaença. No s'observen, però, diferències significatives en relació al temps de residència a la ciutat o al nivell d'estudis assolit.

És evident que el mercat de l'habitatge condiciona les respostes anteriors. Per aquest motiu se'n va demanar l'opinió. La resposta indica que una proporció molt alta creu que la situació és negativa (44%) o molt negativa (27,5%) Aquesta percepció és més present entre les persones de mitjana edat (així, en la franja dels de 25 a 45 anys, el 44,7% ho descriu com negatiu i 34,9% com a molt negatiu).

5.2.- Viure i conviure a Balaguer.

Seguint amb la situació personal de les persones entrevistats, s'ha volgut conèixer com perceben la seva situació laboral, de salut, d'oci i les relacions familiars i d'amistats. Aquestes qüestions, bàsiques en la vida personal dels individus, són definitòries i ajuden a conèixer la seva situació social.

En primer lloc, la situació laboral és percebuda com satisfactòria si es pren en consideració la mitjana (2,82, que vindria a dir que es troba propera a “bastant satisfet”). Així, les persones que defineixen la seva situació com a “poc” o “gens satisfactòria” representen només un 5,5% del total. A més, el nivell d'estudis es relaciona amb aquesta valoració ja que a mesura que s'incrementa el nivell d'estudis la percepció que la situació laboral és poc satisfactòria decreix.

L'anterior percepció es relaciona amb les oportunitats laborals existents i la valoració que es fa dels serveis adreçats als aturats. Cal dir que en ambdós casos se situen més prop de la valoració negativa que positiva. Si s'analitza les oportunitats laborals que hom creu tenir, el 46,1% dels entrevistats creu que són insuficients: el 49,5% en té una percepció “negativa” i el 15,8% “molt negativa” del mercat de treball de la població. Les dones són especialment crítiques respecte aquesta qüestió, ja que la consideren “molt negativa” en un 18%. Els més crítics són els de mitjana edat, de manera significativa els situats en la franja de 26 a 45 anys, que la taxen de “negativa” o “molt

negativa” en un 76,4% i els que tenen estudis mitjans d’entre els quals el 75,4% la consideren entre “negativa” i “molt negativa”.

Pel que fa als serveis adreçats a aturats, la resposta no presenta una situació molt millor tot i situar-se prop del que es pot considerar acceptable, amb la mitjana situada en 2,23. Novament, més crítiques són les dones (mitjana 2,28), les de mitjana edat (mitjana 2,2) i les que compten amb estudis mitjans (mitjana 2,19)².

Pel que es refereix a la salut personal, s’expressa més satisfacció apropant-se al “bastant satisfet”. També hi ha una relació clara amb el nivell d’estudis: les persones que tenen més estudis segueixen sent les que es defineixen com a més satisfetes. En aquesta ocasió l’edat també presenta diferències i expressa la lògia menor satisfacció de la gent de més edat respecte els més joves. No s’observen diferències significatives en relació al gènere.

Satisfacció respecte pròpia salut (%).

	TOTAL	EDAT				NIVELL D’ESTUDIS			
		Fins a 25 anys	Entre 26-45 anys	Entre 46 -65 anys	Més de 65 anys	Univer-sitaris	Mitjos	Bàsics	Sense estudis
Molt satisfet	15	28,7	14,6	11,6	6,9	18,3	17,3	13,8	9,6
Bastant satisfet	54,6	47,2	59,7	56,9	48,6	61,4	54,8	55,2	48
Poc satisfet	12,3	8,3	5,2	15,3	27,8	5,5	6,2	17,6	22,1
Gens satisfet	6,4	7,4	5,6	6,5	6,9	3,6	6,3	5,5	10,5
No ho coneix	7,7	2,7	10	7,2	7,8	5,4	10	6	7,6
No respon	3,7	5,5	4,4	2,1	1,7	5,6	5,1	1,6	1,9
TOTAL	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Mitjana	2,88	3,06	2,98	2,81	2,62	3,06	2,98	2,84	2,63

L’oci és una altra de les qüestions a valorar i apareix com l’esfera de menor satisfacció de les testades ja que la mitjana és troba en el punt mig entre el “poc” o el “bastant satisfet”. El grau de satisfacció augmenta amb l’edat, però s’estanca en les persones

² On 1 representaria la resposta “molt negativa”, 2 “negativa”, 3 “positiva” i 4 “molt positiva”.

majors de 65 anys. I els menys satisfets són els joves i les persones amb menor nivell educatiu; no s'observen diferències significatives, segons el gènere.

Satisfacció respecte l'oci propi (%).

	EDAT					NIVELL D' ESTUDIS			
	Total	Fins a 25 anys	Entre 26-45 anys	Entre 46 - 65 anys	Més de 65 anys	Univer-sitaris	Mitjos	Bàsics	Sense estudis
Molt satisfet	15,7	13,9	14,6	19,7	14,8	19,3	13,9	14,9	17,3
Bastant satisfet	49,4	43,5	50,8	51,1	50,4	52,3	48,1	50,8	48,1
Poc satisfet	16,6	26,9	13,8	16,1	13,9	16,5	16,8	18,8	13,5
Gens satisfet	4,8	5,6	5,3	2,9	5,2	3,7	3,4	6,1	6,7
No ho coneix	9,4	5,6	10,2	8	12,2	4,6	12,5	6,1	11,5
No respon	4,1	4,6	5,3	2,2	3,5	3,7	5,3	3,3	2,9
TOTAL	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Mitjana	2,88	2,73	2,88	2,98	2,89	2,95	2,88	2,82	2,89

Una altra qüestió clau per entendre la situació dels residents a Balaguer és com viuen les seves relacions personals, siguin d'amistat o familiars. Ambdues es converteixen en els àmbits on s'expressa major satisfacció. La satisfacció quant a l'amistat és alta, situant-se la mitjana per sobre del "bastant satisfet" (mitjana 3,25). Es destaca que són els menors de 25 anys els més satisfets (mitjana 3,39) en comparació a la resta que, dins la satisfacció, es mouen en unes mitjanes més baixes (tots ells entorn del 3,18).

Com es pot observar en la taula que segueix, la família és aquell aspecte social en el qual les persones de Balaguer estan més satisfets amb una mitjana 3,38, que clarament se situa en el "bastant" anant cap al "molt satisfet". Tot i això, les dones es declaren més satisfetes (mitjana 3,45) que els homes. Per altra banda, novament el nivell d'estudis es relaciona amb la satisfacció, mostrant-se una relació directa, és a dir, a més estudis més satisfacció. En darrer lloc mencionar que, com succeeix amb les relacions d'amistat, l'edat també es relaciona amb la satisfacció i en aquest cas són els majors de 65 anys els més satisfets (mitjana 3,43), encara que la mitjana és força alta en tots els estrats poblacionals.

Satisfacció respecte l'amistat (%).

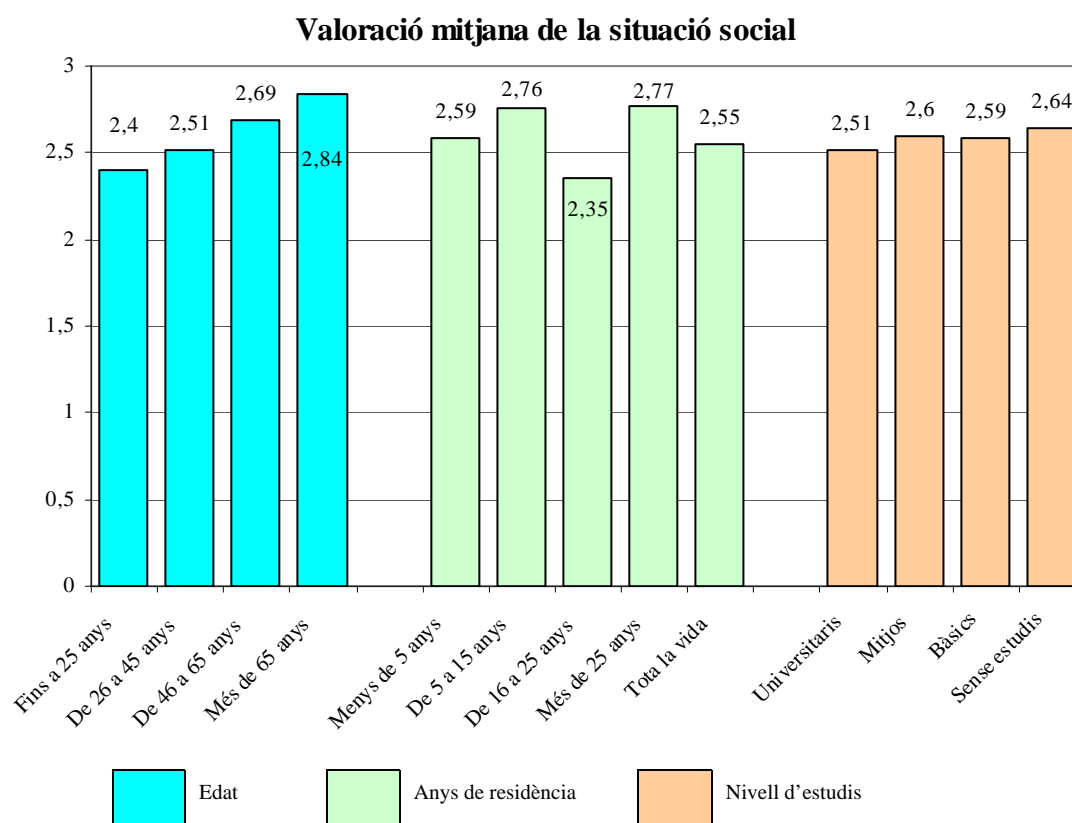
	TOTAL	EDAT				NIVELL ESTUDIS			
		Menys de 25	26 a 45	46 a 65	Mes de 65	Univer sitaris	Mitjos	Bàsics	Sense estu-dis
Molt satisfet	27,7	42,6	25,6	21,9	25,2	37,6	28,8	23,8	22,1
Bastant satisfet	49,1	38,9	49,6	55,5	50,4	43,1	46,6	55,2	51,9
Poc satisfet	4,6	4,6	2,8	5,1	7,8	1,8	2,9	6,6	7,7
Gens satisfet	1,3	1,9	1,2	0,7	1,7	1,8	1	0,6	2,9
No ho coneix	11	5,6	14,2	11,7	8,7	9,2	13	8,8	10,6
No respon	6,3	6,5	6,5	5,1	6,1	6,4	7,7	5	4,8
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Mitjana	3.25	3.39	3.26	3.18	3.16	3.38	3.33	3.19	3.10

Satisfacció respecte la família (%).

	Total	EDAT				NIVELL ESTUDIS			
		Menys de 25 anys	De 26 a 45 anys	De 46 a 65 anys	Mes de 65 anys	Univer sitaris	Mitjos	Bàsics	Sense estudis
Molt satisfet	40	40,7	38,6	38	45,2	48,6	38	41,4	33,7
Bastant satisfet	37,7	41,7	35,8	40,9	34,8	32,1	37,5	39,8	42,3
Poc satisfet	1,8	2,8	1,6	1,5	1,7	-	1	3,3	2,9
Gens satisfet	3,5	0,9	4,5	3,6	3,5	1,8	4,3	2,2	3,8
No ho coneix	8,1	4,6	11,4	7,3	5,2	8,3	10,1	5,5	7,7
No respon	8,9	9,3	8,1	8,8	9,6	9,2	9,1	7,7	9,6
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Mitjana	3,38	3,42	3,35	3,35	3,43	3,54	3,35	3,39	3,28

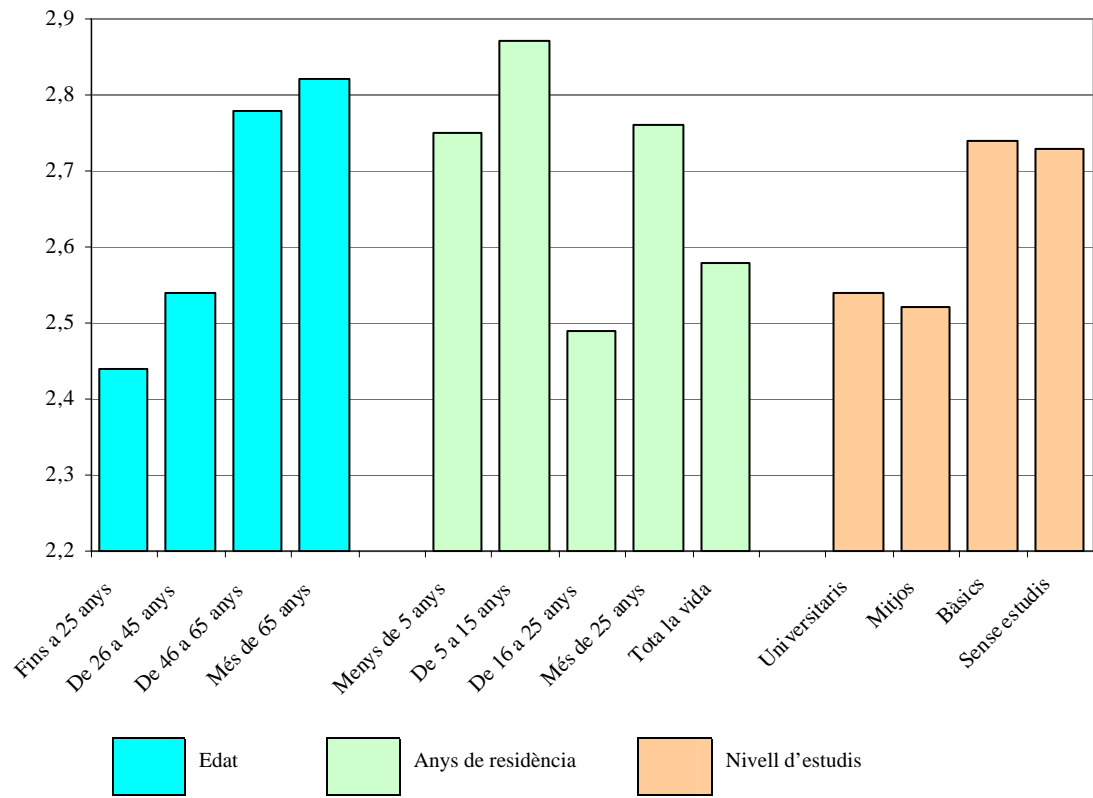
Complement de l'anterior és la valoració de la situació social, cultural, política i econòmica de Balaguer. Els entrevistats han definit, relacionat amb les variables anteriors, la situació social de entre "poc" o "bastant satisfactòria" amb una mitjana de 2,59. Però aquesta percepció no és idèntica a tots, tant l'edat, com el nivell d'estudis o el temps de residència a la ciutat expressen diferències. En referència a l'edat, es dona

una prelació clara: a més edat, valoració més positiva, que oscil·la d'una mitjana de 2,4 en els segments més joves, fins a la de 2,84 en les persones de més edat. Pel que fa al nivell d'estudis, les persones que mostren una valoració més alta són aquelles menys qualificades, és a dir, es dona una relació inversa, a més estudis, menys valoració. I, en referència al temps de residència a la ciutat, les valoracions no són unívokes, donat que la valoració més baixa la sostenen les persones amb un temps de residència mitjà a la ciutat (entre els 16 i els 25 anys). Per contra, les persones que es troben en situacions intermèdies (és a dir, les que hi duen entre 5 i 15 anys, i les que hi duen més de 25 anys) són les que sostenen una valoració més positiva. Les gràfiques següents mostren aquestes valoracions.

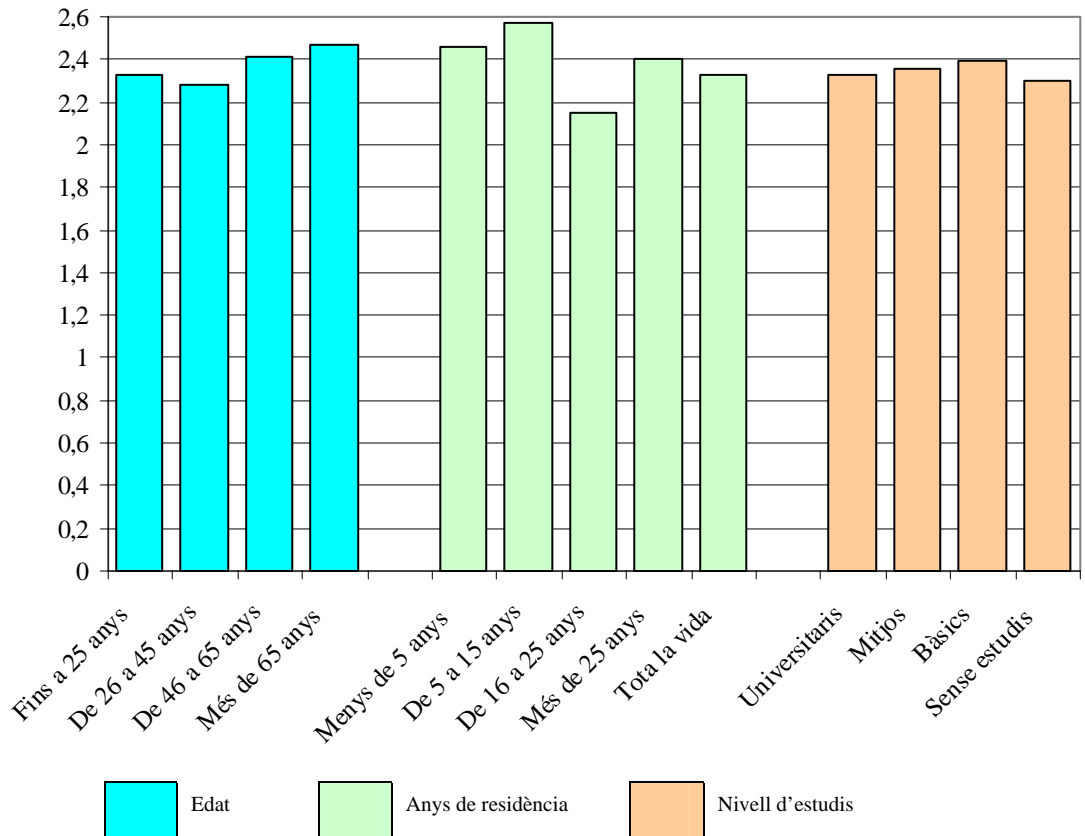

La situació cultural és la variable en què s'expressa un major grau de satisfacció (una mitjana de 2,62), enfront a les situacions econòmica i social. Tot i això, la variable de l'edat posa de manifest la necessitat de treballar per a millorar les activitats culturals per a les franges d'edat més joves, ja que els menors de 25 anys, per exemple, són els que mostren més crítics, així com les persones que gaudeixen d'un major nivell d'instrucció.

Valoració de la situació cultural

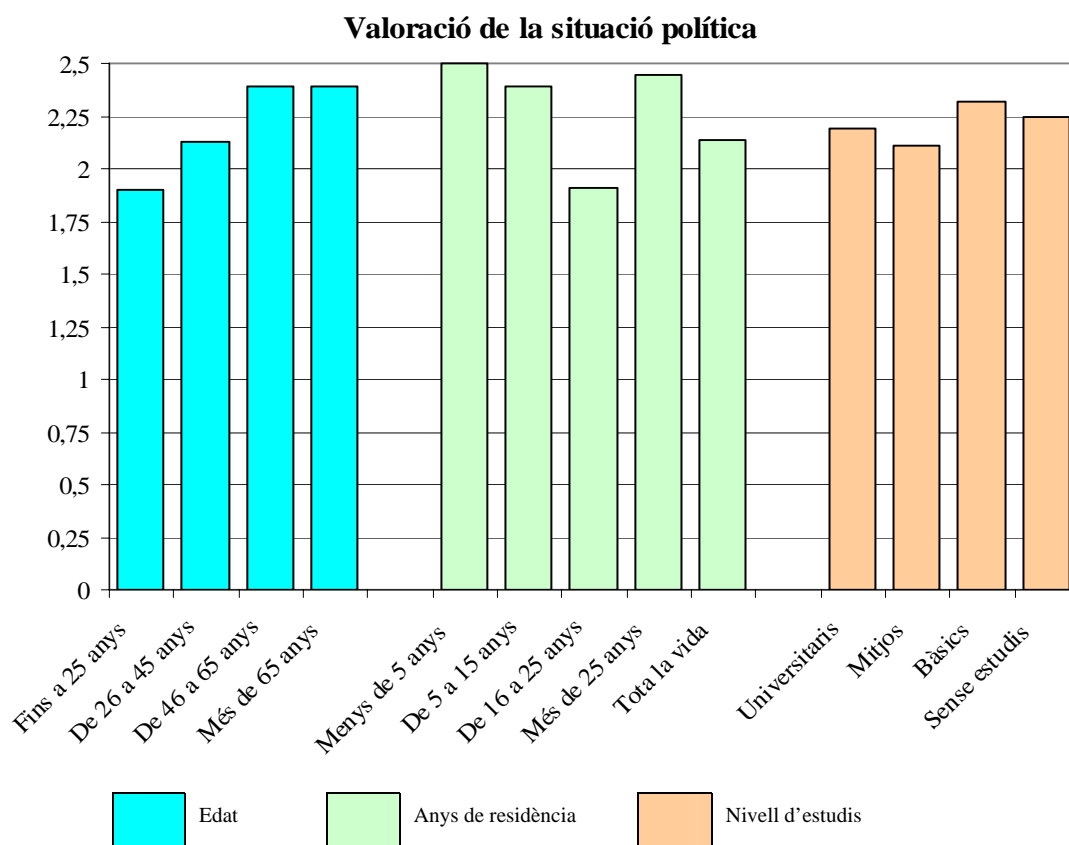

Valoració de la situació econòmica

L'aspecte econòmic redueix considerablement la valoració positiva, tot i que com es veurà tot seguit, la política és on les crítiques augmenten més. L'economia de Balaguer es percep com a millorable ja que se situen les respostes entre “poc” i “bastant satisfet” (una mitjana de 2,35). Concretament més del 51% dels entrevistats diuen estar-ne entre “poc” i “gens satisfets”. Aquesta satisfacció es relaciona amb l'edat, essent els més crítics els que es troben en la franja d'edat de 26-45 anys (edat laboral plena), així com els que duen un temps mitjà (entre 16 i 25 anys) residint a Balaguer, que són, potser, els que no han vist complides les expectatives que tenien quan van arribar-hi.

La política és el menys valorat entre els balaguerins que, amb una mitjana 2,20 situa la resposta majoritària de “poc satisfet”. Tot i no existir massa diferències internes, fet que expressa que és una opinió força compartida, cal dir que a mesura que el nivell d'instrucció s'incrementa la valoració és més negativa. El mateix que passa amb l'edat, ja que són les persones més joves les més desencisades. En referència al temps de residència a la localitat es manté la dualitat que es ve assenyalant amb altres variables: aquells que es mostren més crítics són els que duen un temps mitjà a Balaguer i, tant els de més recent arribada com els residents de més de 25 anys, són els que, amb diferència mantenen valoracions més positives.

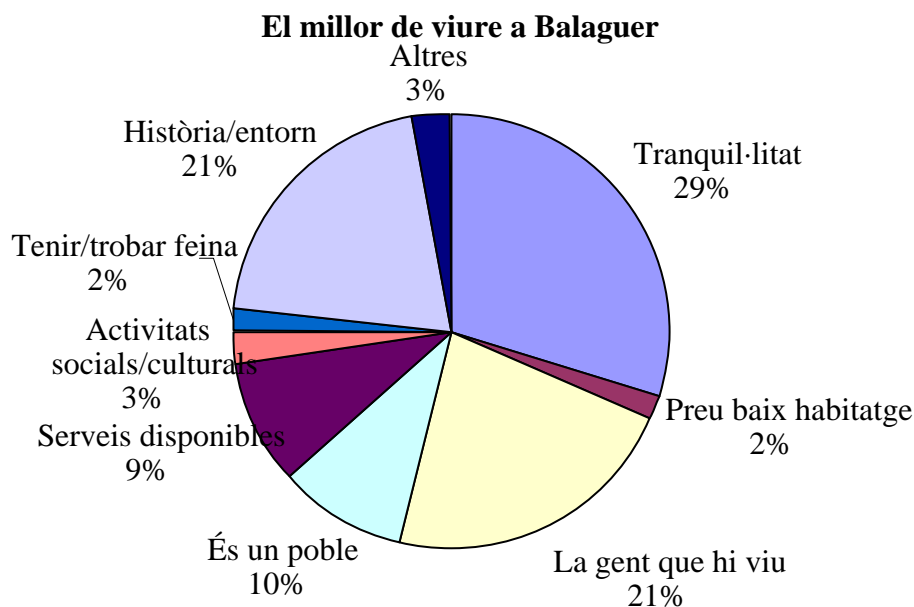

Valoració de la situació política, en relació a anys de residència.

Nivell de Satisfacció	Anys a Balaguer				Tota la vida
	Menys de 5	5 - 15	16-25	Més de 25	
Molt satisfet	-	7,3	2,6	3,1	2,3
Bastant satisfet	34,3	29,3	18,4	49	29
Poc satisfet	17,1	31,7	34,2	31,6	42,1
Gens satisfet	5,7	12,2	31,6	12,2	20,8
No s/ n c	42,9	19,5	13,2	4,1	5,9
Mitjana	2,5	2,39	1,91	2,45	2,14

Com a complement de l'anterior, i com a presentació de qüestions més concretes que es tractaran més endavant, es va preguntar a les persones sobre què creuen que és el millor i el pitjor de viure a Balaguer. La pregunta es va dissenyar per obtenir una resposta espontània i oberta, i oferia la possibilitat d'aparèixer qualsevol aspecte social, cultural, demogràfic, climàtic, etc. Ha posat de manifest que el més preuat entre els habitants és la tranquil·litat que es respira en la població. Moltes respostes de les donades (el 53% dels entrevistats s'hi refereix) d'una o altra manera diuen que s'hi viu tranquil, sense estrès, sense massa pressió de l'entorn (presses, cues, esperes...) com en altres poblacions d'un nombre d'habitants semblant o inferior. Cal dir que aquest aspecte és considerat com a prioritari per les persones que es troben en una edat mitjana (entre els 26 i els 65 anys, que ho valoren pel damunt del 50%); en canvi, les persones majors de 65 són les que més valoren qüestions relacionades amb l'entorn, la història, etc. (44,3%). La resta de qüestions positives més citades fan referència a la gent que hi viu (39%, percentatge que s'incrementa considerablement entre els menors de 25 anys fins el 48%, tal com s'observava al parlar de la satisfacció alta que tenien de l'amistat) i que és un poble (17%), resposta que també torna a abocar-nos a l'anterior tranquil·litat però també a altres qüestions de relació social, de protecció, etc.

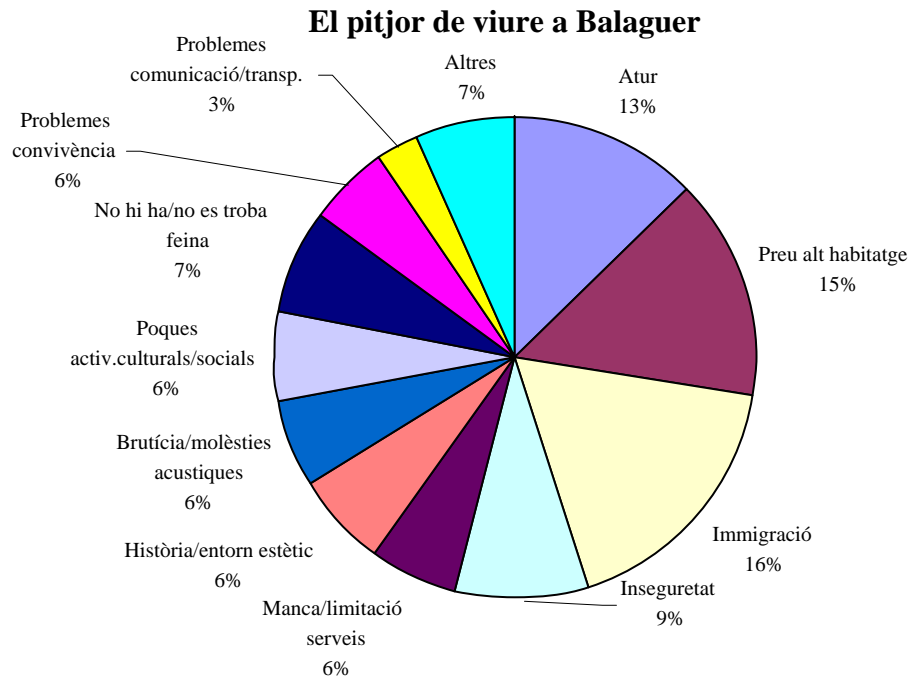
Els serveis disponibles només els esmenten un 16% dels enquestats, en molta major proporció les dones que els homes i la població jove que la de més edat. Val a dir, també, que la possibilitat de trobar feina i el baix preu de l'habitatge els esmenten majorment les persones que duen residint a la ciutat un temps menor als 5 anys (la primera en un 25% i la segona en un 11%), per contra, aquestes eleccions pràcticament desapareixen a mesura que s'incrementa el temps de residència.

El millor de viure a Balaguer.

	Edat (anys)				Anys a Balaguer				
	fins a 25	de 26-45	de 46-65	més de 65	menys de 5	de 5-15	de 16-25	Més de 25	Tota la vida
Tranquil·litat	49,1	54,1	57,7	48,7	42,9	51,2	39,5	57,1	53,8
Preu baix habitatge	5,6	6,1	-	-	11,4	4,9	5,3	3,1	2,6
La gent que hi viu	48,1	40,2	34,3	34,8	25,7	31,7	28,9	26,5	45,4
És un poble	15,7	18,7	17,5	13,9	14,3	12,2	21,1	15,3	17,7
Serveis disponibles	21,3	15,9	15,3	13	11,4	9,8	28,9	17,3	16,2
Activitats socials/culturals	5,6	1,6	5,1	8,7	-	7,3	2,6	9,2	3,6
Tenir/trobar feina	1,9	5,3	0,7	0,9	25,7	2,4	2,6	1	1
Història/entorn	30,6	32,5	42,3	44,3	28,6	34,1	34,2	39,8	36,9
Altres	3,7	5,3	2,9	2,6	5,7	14,6	7,9	3,1	2,6
Res	-	0,8	1,5	-	-	-	2,6	2	0,3
No ho sé	-	0,4	-	-	2,9	-	-	-	-

D'entre els aspectes negatius de viure a Balaguer destaquen, entre altres, la immigració, amb un 29,8 % de les respostes; el preu de l'habitatge, amb un 25,2%; l'atur amb un 21,7%; i les poques activitats culturals amb un 15,2%. Tanmateix, s'esmenta les dificultats per trobar feina o, directament la manca de feina en cinquè lloc, amb un 12%, variable que, certamen, podria considerar-se com assimilable a l'atur, amb el qual aquesta circumstància prendria un valor del 33,7%, una mica per damunt de la immigració.

L'encariment de l'habitatge, respecte al qual a nivell personal deien estar bastants satisfets, és perceput com un dels problemes socials més importants, sigui a Balaguer com en la resta de Catalunya. Però també és cert que no tothom ho veu de la mateixa forma i, curiosament, són els que duen menys temps residint a la ciutat (menys de 5 anys) els que s'hi refereixen en major grau. Cal recordar que aquest grup era també el que, amb una major proporció, encara que no massa elevada, manifestava el preu baix de l'habitatge com un dels baluards positius de la ciutat. En tot cas, sembla raonable pensar que, a causa del poc temps que hi porten, són els més afectats per l'encariment generalitzat de l'habitatge en els últims anys.

La immigració, que és percebuda com la qüestió més negativa de viure a la ciutat, l'esmenten en major grau les dones (32,1%) que els homes, la gent més gran (33%) que la més jove, les persones sense estudis (35,6%) que aquelles amb un alt nivell d'instrucció. En relació amb el temps de residència a la ciutat, novament la postura més negativa sobre aquesta qüestió la mostren les persones que hi duen residint un temps mitjà (entre els 16 i els 25 anys, en un 39,5%), que no els que hi viuen de tota la vida.

El pitjor de viure a Balaguer (1)

	sexe			Anys a Balaguer				
	total	H	D	Menys de 5	De 5 a 15	De 16 a 25	Més de 25	Tota la vida
Atur	21,7	20,2	23,3	11,4	19,5	18,4	17,3	24,6
Preu alt habitatge	25,2	24,2	26,2	34,3	29,3	31,6	19,4	24,9
Immigració	29,8	27,5	32,1	11,4	19,5	39,5	28,6	32,1
Inseguretat	15,2	10,9	19,3	5,7	7,3	21,1	10,2	17,4
Manca/limitació serveis	10,2	10,3	10,2	11,4	14,6	10,5	9,2	10
Història/entorn estètic	11	9,6	12,5	14,3	9,8	7,9	14,3	10,3
Brutícia/molèsties acústiques	9,9	10,6	9,2	8,6	7,3	7,9	17,3	8,7
Poques activ.culturals/socials	10,2	7,6	12,8	5,7	12,2	18,4	10,2	9,7
No hi ha/no es troba feina	12	13,9	10,2	8,6	7,3	13,2	11,2	12,8
Problemes convivència	9,7	10,6	8,9	17,1	14,6	-	12,2	8,7
Poca/limitada oferta comercial	0,5	0,7	0,3	-	-	-	1	0,5
Problemes comunicació/transp.	4,6	6	3,3	5,7	-	2,6	5,1	5,1
Altres	8,1	9,9	6,2	20	9,8	10,5	11,2	5,9
Res	0,7	1	0,3	-	7,3	-	-	-
No ho sap	0,3	0,7	-	-	-	-	-	0,5
No respon	1,8	2	1,6	-	9,8	-	-	1,5

El pitjor de viure a Balaguer (2)

	Edat (anys)				Nivell d'estudis			
	fins a 25	de 26 a 45	De 46 a 65	Més de 65	Univer sitaris	Mitjos	Bàsics	Sense estudis
Atur	27,8	23,6	24,8	7,8	16,5	27,4	23,2	12,5
Preu alt habitatge	24,1	31,3	25,5	12,2	35,8	24,5	22,1	20,2
Immigració	22,2	30,1	32,1	33	27,5	27,9	30,9	35,6
Inseguretat	13,9	11,4	15,3	23,5	9,2	13,9	14,4	25
Manca/limitació serveis	17,6	11	8,8	3,5	9,2	12	10,5	7,7
Història/entorn estètic	7,4	11	9,5	16,5	13,8	10,1	10,5	11,5
Brutícia/molèsties acústiques	5,6	7,3	10,9	18,3	11	8,7	6,6	17,3
Poques activ.culturals/socials	24,1	9,3	7,3	2,6	11,9	13	11	1
No hi ha/no troba feina	10,2	13,4	13,1	9,6	13,8	16,3	8,3	6,7
Problemes convivència	8,3	8,9	11,7	10,4	7,3	8,2	12,2	11,5
Poca/limitada oferta comercial	-	-	2,2	-	-	0,5	1,1	-
Problemes comunicació/transp.	2,8	5,7	2,9	6,1	6,4	4,3	3,9	3,8
Altres	5,6	6,9	10,2	10,4	8,3	6,3	9,9	8,7
Res	-	0,8	0,7	0,9	-	-	2,2	-
No ho sap	-	0,4	0,7	-	-	1	-	-
No respon	4,6	0,8	0,7	2,6	2,8	1,9	1,1	1,9

També pren significació la inseguretats, que es esmentada en quart lloc. A l'igual que abans, aquesta opinió es manifestada en major grau per les dones (19,3%) que pels homes, per les persones grans (23,5%) que pels joves o adults, per les persones sense estudis (25%) i, novament, més per les persones que hi duen residint un temps mitjà (entre els 16 i els 25 anys, en un 21%), que no els que hi viuen de tota la vida.

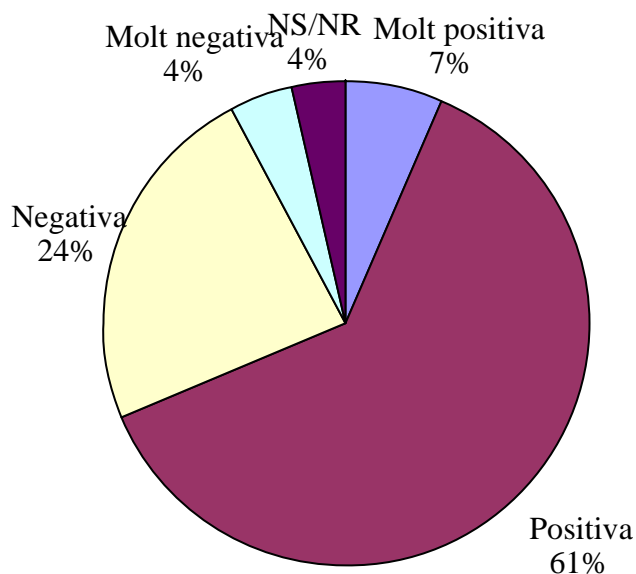
La manca d'activitats socials i culturals només és percebuda per un 10% del total i ocupa el setè lloc. És més esmentada per les dones (12,8%), els més joves (el 24,1% dels menors de 25 anys) i els que duen residint a la població entre 16 i 25 anys (18,4%). Cal recordar que els joves eren especialment crítics respecte a les activitats culturals quan es tractava els graus de satisfacció.

5.3.- Les infraestructures, els equipaments i els serveis.

A continuació s'analitza la percepció dels ciutadans sobre determinades infraestructures, equipaments i serveis de la població. S'ha demanat directament l'opinió sobre qüestions concretes amb preguntes tancades, és a dir, l'entrevistat havia de triar entre diverses possibilitats de resposta.

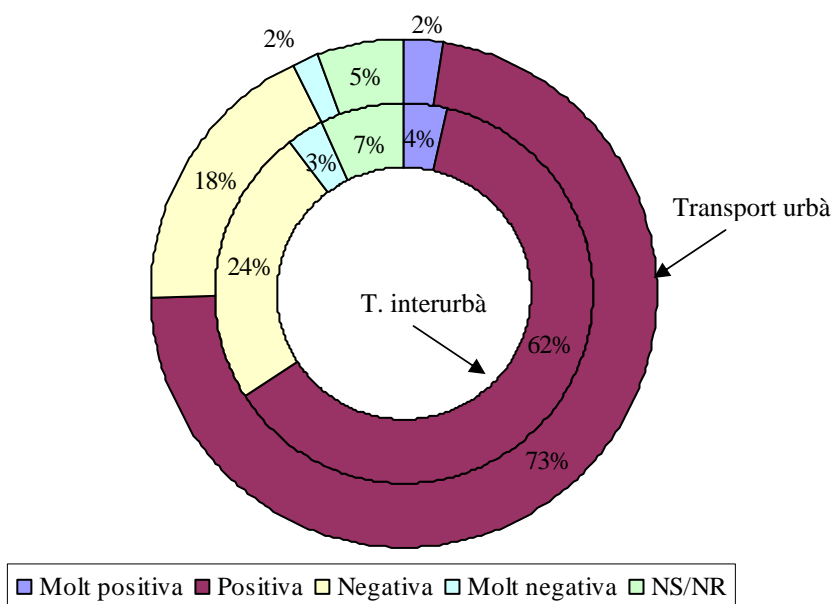
En relació a les infraestructures, s'ha volgut saber com es valoraven les de comunicació, les zones verdes i els parcs infantils. Més de la meitat dels entrevistats (61,8%) fa una valoració positiva de les infraestructures de comunicació, gairebé el 70%, i s'hi sumen els que en tenen una opinió "molt positiva" (6,8%). De tota manera, cal considerar que el 23,7% ho fa de forma "negativa" i el 4,1% de forma "molt negativa". Fruit d'això és que la mitjana se situï en una situació intermèdia, prop de la valoració positiva (2,74; essent 4 el valor més positiu i el valor 1 el més negatiu). Tot i que no existeixen grans diferències estadístiques, són persones joves les que duen menys temps residint a la ciutat i les que compten amb un menor nivell d'instrucció i valoren de forma més positiva les infraestructures amb què compta la ciutat.

Valorció de les infraestructures de comunicació

En l'apartat de les comunicacions es va preguntar pels transports interurbans. La valoració global atorgada és similar a l'anterior. La mitjana de satisfacció se situa en el 2,72, és a dir, els transports interurbans són valorats com a "positius" per un 62,3% de la població i fins i tot com a "molt positius" per un 3,6%. Al mateix temps hi ha un 23,9% que manté una opinió negativa al respecte.

Valoració dels transports urbans i interurbans

Un cop més, el grau de satisfacció augmenta amb l'edat i tendeix a decreixer conforme augmenta el nivell d'estudis. Per edats, aquells que mantenen opinions més negatives són les persones que resideixen a la ciutat de “tota la vida”, amb un 32% de valoració “negativa” o “molt negativa”.

Però és en el transports urbans on la valoració és més positiva, situant-se la mitjana clarament en positiu (2,80 sobre 4) ja que el 72,2% ho valora positivament, enfront al 18,1% que ho valora de forma negativa. Tot i que la valoració és, en termes absoluts, alta; novament són les persones més joves les que resulten més crítiques (un mitjana de 2,75), com també les persones residents a la ciutat de tota la vida (una mitjana de 2,77) i aquelles amb menor nivell d'instrucció (una mitjana de 2,74).

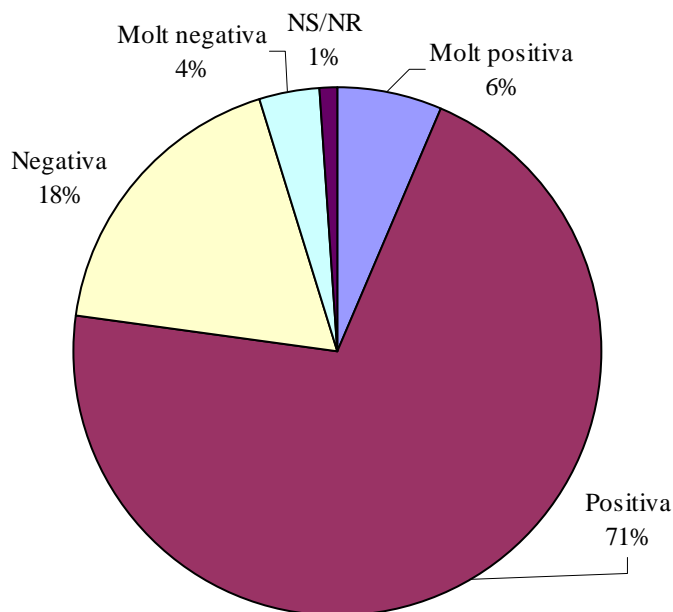
Un altre aspecte sobre el qual es va demanar l'opinió és l'entorn urbà i la imatge que ofereix. Així, temes com la neteja, l'estètica, les zones verdes i els parcs infantils van ser valorats, en conjunt, de manera positiva encara que amb diferències entre elles. Pel que fa a la neteja, es constata majorment una valoració global positiva entre els residents a Balaguer (una mitjana de 2,65), amb una proporció d'aproximadament el 60% de ciutadans que ho valoren positivament. Els que ho perceben de forma més crítica són les persones majors de 65 anys (37,4%), però, en general, la valoració és positiva.

Valoració de la neteja de l'entorn urbà de Balaguer.

	Edat				Anys a Balaguer					
	TOTAL	Menys de 25	26 a 45	46 a 65	Més de 65	Menys de 5	5 a 15	16 a 25	Més de 25	Tota la vida
Molt positiva	4,3	1,9	3,7	6,6	5,2	2,9	2,4	10,5	3,1	4,4
Positiva	59,8	66,7	62,2	59,1	49,6	68,6	56,1	63,2	55,1	60,8
Negativa	29,5	25	28,5	28,5	37,4	14,3	31,7	21,1	35,7	29,7
Molt negativa	4,3	3,7	4,1	4,4	4,3	5,7	2,4	5,3	5,1	3,8
No respon	2,2	2,8	1,6	-	3,5	8,6	7,3	-	1	1,3
Mitjana	2,65	2,69	2,67	2,69	2,58	2,75	2,63	2,79	2,57	2,66

D'una altra banda, l'estètica de l'entorn urbà és més ben valorada (una mitjana de 2,81). Els més crítics i els més positius són els grups d'entre 26 i 45 anys d'edat, i els que viuen a Balaguer "tota la vida".

Valoració de l'estètica de l'entorn urbà

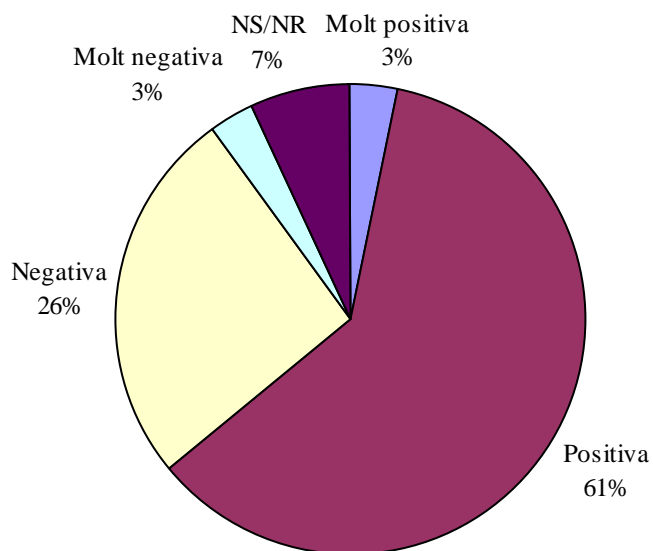
Pel que fa a les zones verdes, la valoració segueix essent positiva, però de forma més atenuada (una mitjana de 2,61), especialment entre les dones, els joves i els universitaris.

Valoració de les zones verdes de Balaguer.

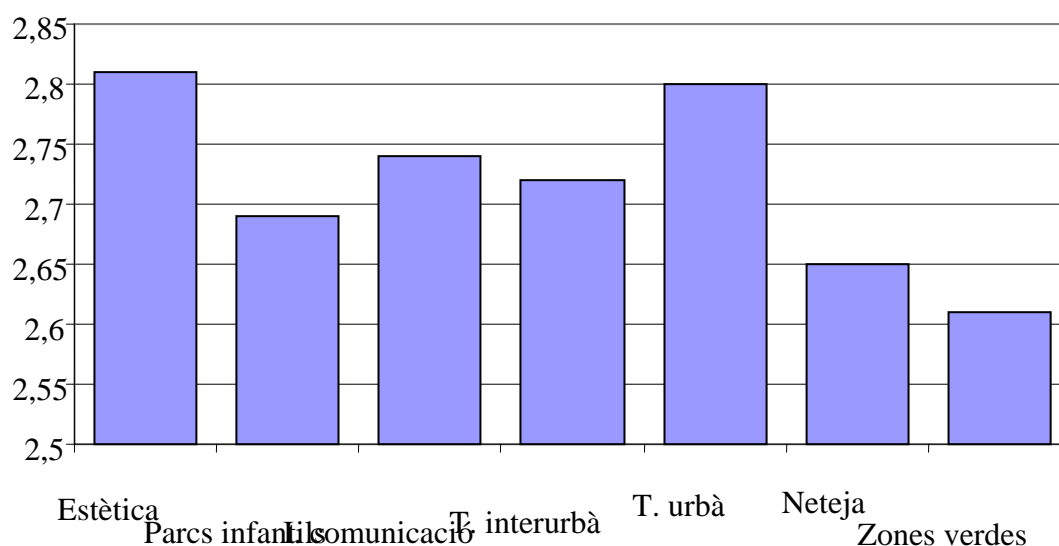
	Sexe			Edat (anys)				Nivell d'estudis			
	Total	H	D	Menys de 25	26 a 45	46 a 65	Més de 65	Univer sitaris	Mitjos	Bàsi c	Sense estudis
Molt Positiva	4,4	5	3,9	2,8	2	8	7	2,8	3,4	4,4	8,7
Positiva	54,9	58,3	51,5	43,5	57,7	48,2	67	47,7	51,4	61,9	56,7
Negativa	33,6	29,1	38	48,1	34,6	34,3	17,4	41,3	38	29,3	24
Molt negativa	4,6	4,3	4,9	2,8	4,1	7,3	4,3	6,4	5,3	3,3	3,8
No coneix/ respon	2,4	3,3	1,7	2,8	1,6	2,2	4,4	1,8	2	1,2	6,7
Mitjana	2,61	2,66	2,55	2,48	2,59	2,58	2,8	2,48	2,54	2,68	2,75

En comparació a l'anterior, la valoració dels parcs infantils existents a Balaguer millora (una mitjana de 2,69), essent les persones majors de 65 anys les que en realitzen una estimació més positiva (70,4%) i, un cop més, la valoració més negativa la realitzen les persones menors de 25 anys i aquelles amb estudis universitaris.

Valoració dels parcs infantils

Valoració mitjana de diferents serveis i infraestructures

De manera sintètica, s'observa com les infraestructures de comunicació interurbana i urbana estan ben valorades, mentre que són els serveis que es presten al ciutadà com la neteja, les zones verdes o els parcs infantils els que presenten una puntuació menor. De tota manera, la ciutadania aprova amplament l'acondicionament estètic de l'entorn urbà.

A continuació es va testar la validesa i utilitat d'alguns equipaments i serveis, així com també detectar quins es creu que manquen. Entre els primers es va preguntar sobre els equipaments juvenils, els esportius, els culturals i els associatius. Posteriorment, es va demanar l'opinió sobre els equipaments i serveis de salut i els serveis adreçats als discapacitats, a les dones, a la gent gran i als immigrants.

Els equipaments que es creuen necessaris per atendre als joves, mencionats en resposta de forma lliure i oberta pels entrevistats, posa en evidència la consideració que hi ha necessitat de locals i d'espais de trobada (53,7%) i d'activitats ludicorecreatives (29,6%). La manca de cinemes (9,8%), de parcs (4,9%) o d'instal·lacions esportives (6%) és assenyalada en molta menor proporció. En concret són les persones menors de 25 anys les que es referien, de forma unívoca, a la manca de locals i espais de trobada (47%) i d'activitats ludicorecreatives (43,4%), esmentant, en tercer lloc, la manca de cinemes (13,3%).

Necessitats de diversos equipaments (%)

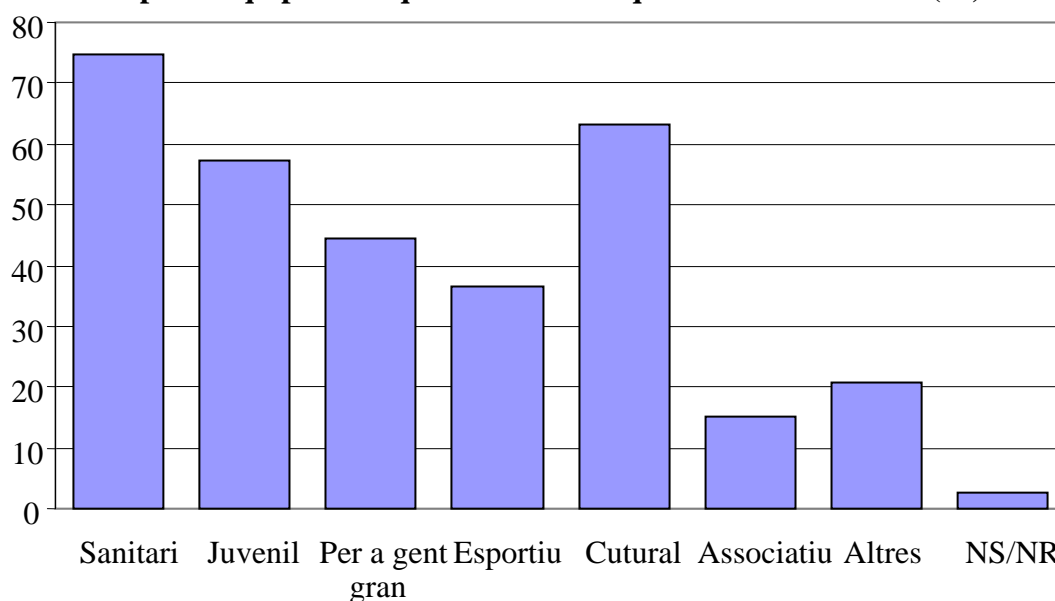
Juvenil		Esportiu		Cultural		Associatiu	
Locals/espai trobada	53,7	Instal·lacions futbol	9,5	Cinema	78,1	Centre cívic	24
Cinemes	9,8	Instal·lacions piscines	14,9	Activitats culturals/socials	12,5	Hotel entitats	15
Activitats lúdiques/recreat.	29,6	Instal·lacions pavelló	17,2	Espais trobada/dinamitza.cult.	11,5	Espais trobada	44
Parcs	4,9	Instal·lacions esportives	54,8	Res,no hi ha res a fer	0,3	Altres	20
Instal·lacions esportives	6	Potenciar.act.esport.	14	Altres	3,9	NS /NR	0,4
Potenciació esport	1,4	Altres	5	No sap/no respon	0,3		
Ludoteques/espais infants	2,9						
Altres	7,5						
No sap/no respon	0,6						

En l'àmbit esportiu, les respostes donades apunten a la necessitat de millorar les infraestructures esportives existents (54,8%), concretades en pavellons, espais per jugar al futbol i piscines.

Quant als equipaments culturals que es creuen necessaris són un cinema (78,1%) i una millor programació estable d'activitats culturals i socials (12,5%). La necessitat d'instrumentar espais de trobada l'esmenten un 11,5% dels entrevistats. I pel que fa a l'equipament associatiu, una gran part de la població torna a assenyalar novament els espais de trobada (44,1%) i també se cita la necessitat d'un centre cívic (23,7%).

En relació a la sanitat, una gran majoria (63,7%) considera que el servei més necessari és un hospital; en segon lloc, una tercera part (33%) demanda una millor dotació de professionals sanitaris per a la ciutat, i, finalment hi ha un 10,8% que demanda millors infraestructures sanitàries. En aquesta línia, quan es pregunta als balaguerins quin és l'equipament que fa més falta a la ciutat, la resposta majoritària es refereix als equipaments sanitaris, com es pot veure al gràfic, encara que també s'hi esmenten els de tipus cultural o els específics per la joventut.

Tipus d'equipament que es considera que necessita la ciutat (%)

Tanmateix, sobre els serveis de salut existents, cal constatar que una majoria de ciutadans s'hi mostra disconforme, perquè més de la meitat els valora de forma "negativa" (45,6%) i "molt negativa" (11,9%), enfront al 36,6% que els considera positius. Existeixen, però, percepcions diferents en relació a l'edat (les persones majors

de 65 anys són les que es mostren més crítiques, enfront a les menors de 25, que són les que ho valoren més positivament) i el temps de residència (les de més recent arribada són les que ho valoren més positivament, front aquells que hi duen residint més de 25 anys, que són les més crítiques).

Valoració dels serveis de salut (1)

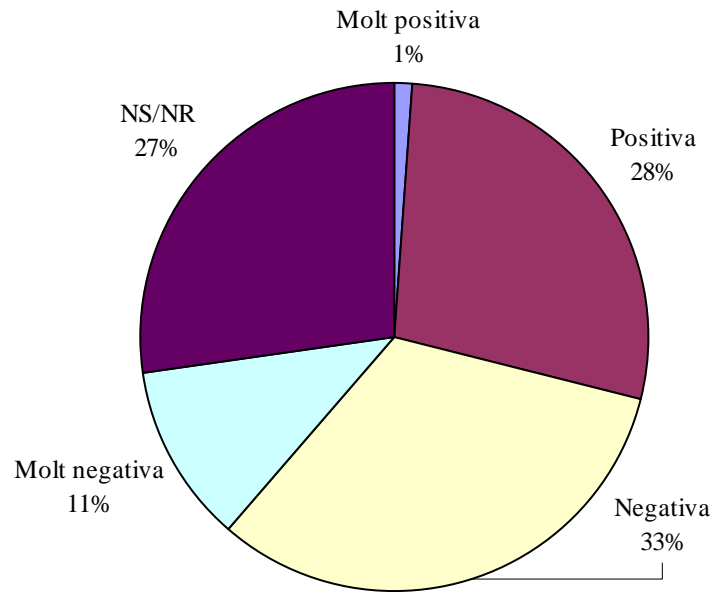
	Sexe			Edat (anys)			
	Total	H	D	Fins a 25	De 26 a 45	De 46 a 65	Mes de 65
Molt positiva	2,6	2,6	2,6	2,8	1,2	4,4	3,5
Positiva	36,6	39,4	33,8	47,2	37	35	27,8
Negativa	45,6	46,4	44,9	38	43,1	43,8	60
Molt negativa	11,9	7,9	15,7	7,4	15	14,6	6,1
No ho coneix	1,8	2,3	1,3	0,9	2,4	1,5	1,7
No respon	1,5	1,3	1,6	3,7	1,2	0,7	0,9
Mitjana	2,31	2,38	2,24	2,48	2,25	2,3	2,29

Valoració dels serveis de salut (2)

	Anys de residència					Nivell d'estudis			
	Menys de 5	De 5 a 15	De 16 a 25	Més de 25	Tota la vida	Universitat	Mitjos	Bàsics	Sense estudis
Molt positiva	2,9	2,4	5,3	1	2,8	1,8	1,9	3,9	2,9
Positiva	51,4	43,9	39,5	32,7	35,1	44	32,7	38,1	34,6
Negativa	34,3	31,7	36,8	53,1	47,7	38,5	45,7	45,9	51,9
Molt negativa	5,7	9,8	15,8	11,2	12,3	11	14,9	10,5	8,7
No ho coneix	2,9	4,9	2,6	2	1,3	3,7	2,9	0,6	-
No respon	2,9	7,3	-	-	0,8	0,9	1,9	1,1	1,9
Mitjana	2,55	2,44	2,35	2,24	2,29	2,38	2,23	2,36	2,32

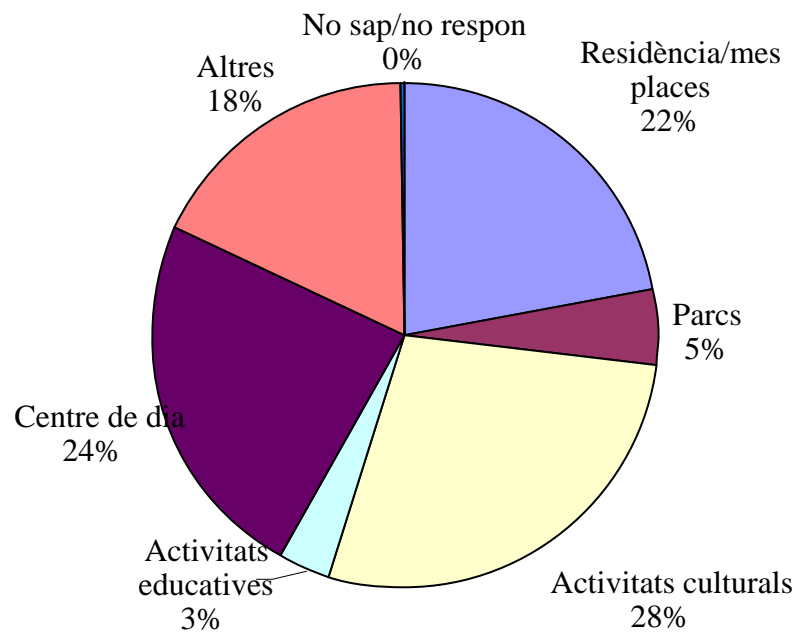
Els serveis per a discapacitats es tornen a valorar de forma discreta (una mitjana de 2,26), tot i que una quarta part dels enquestats manifesta no tenir una opinió concreta al respecte (27,3%). En aquesta ocasió, els que es mostren més crítics són els joves menors de 25 anys i els que duen un temps de residència mitjana a la ciutat (entre 16 i 25 anys).

Valoració dels serveis als discapacitats

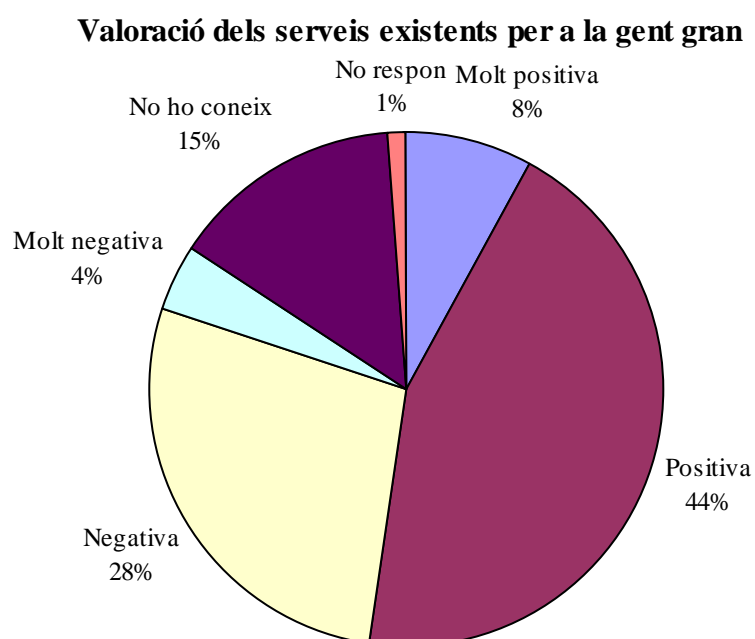
Els serveis específics per a dones es valoren millor, tot i que amb una mitjana de 2,38 sobre 4, encara no se situa dins la resposta “positiva”. Aquesta percepció és també desigual, essent les dones, les persones que tenen entre 26 i 45 anys, i aquells que no compten amb estudis reglats els més crítics.

Equipaments per a la gent gran que fan falta a la ciutat

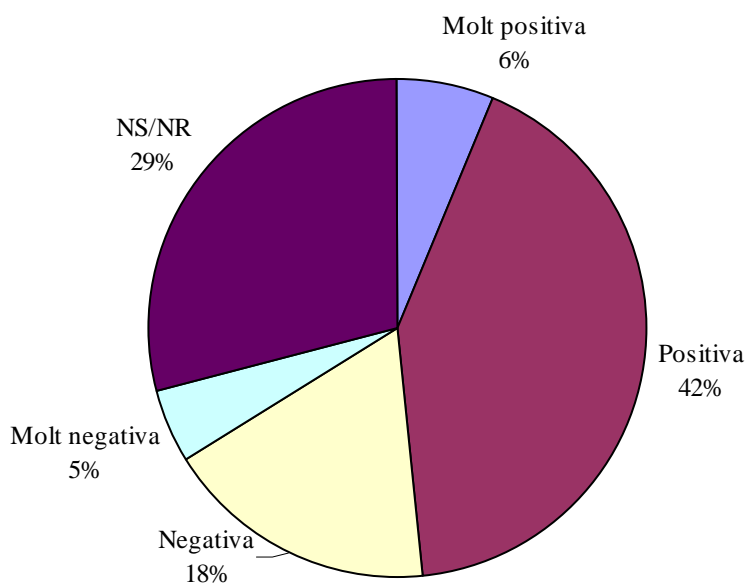
La resposta, espontània i oberta, pel que fa als equipaments necessaris per a la gent gran i la seva valoració, anuncia en primer lloc la manca d'activitats culturals (32,1%), seguida de la falta d'equipaments socio-sanitaris, com una residència (25,5%) i un centre de dia (27,7%). És una opinió força generalitzada ja que no es donen diferències significatives per edat, gènere o nivell d'estudis. De tota manera, no deixa de ser indicatiu que les persones majors de 65 anys opinin que necessiten més activitats culturals mentre que són elles mateixes les que defensen en un percentatge lleugerament més baix que la resta, amb l'excepció del grup d'edat de 26 a 45 anys, la necessitat de més places de residència.

Els serveis existents adreçats a la gent gran, en comparació, són més ben valorats (mitjana 2,67) també de forma generalitzada, encara que val a dir que són precisament les persones majors de 65 anys, aquelles que els valoren negativament en major grau (35,7% ho valora negativament, enfront al 41,7% que es pronuncia de forma positiva).

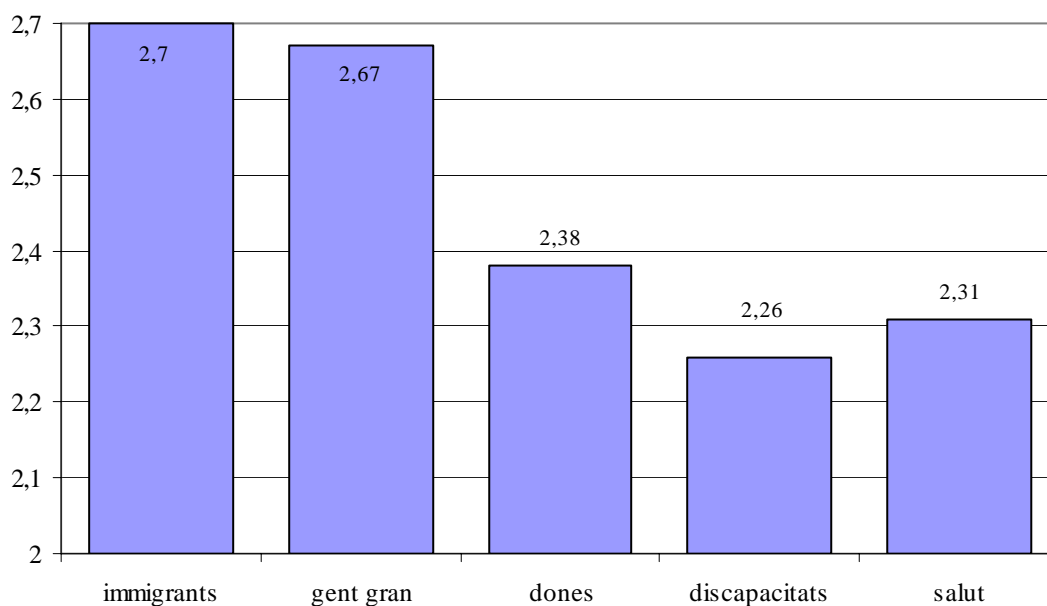

El servei que més s'apropa a la valoració positiva, sense arribar-hi, és la dels serveis específics per als immigrants (una mitjana de 2,70). En aquesta qüestió també es dona una valoració molt semblant en el conjunt dels residents, tot i que els més crítics serien aquells de més recent arribada a la ciutat (menys de 5 anys de residència), que ho valoren de forma "negativa" en un 31,4% i fins i tot "molt negativa" en un 11,4%.

Valoració dels serveis per a persones immigrants

Valoració mitjana de serveis per a:

El gràfic mostra les mitjanes de valoració que els ciutadans han realitzat sobre els serveis amb què la ciutat compta per atendre necessitats de col·lectius considerats amb situacions o problemàtiques d'atenció específica. Tenint en compte que el valor 1 correspondria a "molt negatiu" i 4 a "molt positiu", l'opinió general pot qualificar-se d'acceptable encara que pot millorar ja que cap de les valoracions assoleix la puntuació de 3 que quantificaria una valoració clarament "positiva".

Un altre dels elements de gran interès per conèixer l'estat de la ciutat a Balaguer és l'opinió que la població té sobre els serveis educatius. De manera específica es demana quin és el parer dels ciutadans sobre les llars d'infants, l'escola primària, l'ensenyament secundari obligatori, el batxillerat els cicles formatius, la formació ocupacions i l'escola d'adults. D'aquesta manera es pretén observar la totalitat del sistema educatiu.

Sobre les llars d'infants la majoria de la població en té una percepció que se situa prop del "positiu" amb una mitjana de 2,74 sobre 4. S'observa una opinió més desfavorable en les dones, que en tenen una opinió "negativa" o "molt negativa" en un 42,6%, que entre els homes, amb una opinió negativa del 26,9%. De tota manera, les opinions estan bastant dividides, ja que al mateix temps els homes tenen una opinió positiva o molt positiva del 50,3% i les dones del 46,9%. Aquesta divisió també es mostra en els grups d'edat que van dels 26 als 45 anys i dels 46 als 65 anys, encara que guanya sempre la valoració positiva que, en el cas de les persones més joves i de les més grans són clarament positives. La visió més negativa la tenen les persones que viuen a Balaguer en uns períodes d'entre 5 i 15 anys, amb una valoració negativa del 42,1%, i d'entre 16 i 25 anys, amb una valoració negativa del 34,7%. De tota manera, la valoració mitjana és de 2,51.

Valoració de les llars d'infants a Balaguer.

	Sexe		Edat (anys)				Anys a Balaguer (anys)				Tota la vida	
	H	D	Fins a 25	De 26 a 45	De 46 a 65	Més de 65	Menys de 5	De 5 a 15	De 16 a 25	Més de 25		
Molt positiva	2	2	2,8	0,8	4,4	0,9	-	4,9	-	-	-	2,6
Positiva	48,3	44,9	55,6	43,1	43,1	50,4	37,1	51,2	36,8	45,9	48,2	48,2
Negativa	21,9	32,1	20,4	26,4	34,3	26,1	14,3	19,5	42,1	34,7	25,6	25,6
Molt negativa	5	10,5	7,4	10,2	5,8	4,3	5,7	12,2	5,3	9,2	7,4	7,4
No ho coneix	22,5	10,2	13	19,5	12,4	17,4	42,9	12,2	15,8	10,2	15,9	15,9
No respon	0,3	0,3	0,9	-	-	0,9	-	-	-	-	0,3	0,3
Mitjana	2,61	2,43	2,62	2,43	2,53	2,59	2,55	2,56	2,38	2,41	2,55	2,55

Amb una mitjana de 2,75, l'escola primària es percep una mica millor, essent novament els més crítics les persones d'edats compreses entre els 26 a 45 anys (una mitjana de 2,65), les que duen residint a la ciutat un temps de més de 25 anys i les persones amb estudis universitaris i/o mitjans.

Valoració de l'escola primària a Balaguer

	Total	Edat (anys)				Anys a Balaguer				Tota la vida
		Fins a 25	De 26 a 45	De 46 a 65	Més de 65	Menys de 5	De 5 a 15	De 16 a 25	Més de 25	
Molt positiva	3,3	6,5	1,2	5,8	1,7	-	7,3	2,6	-	4,1
Positiva	61,1	66,7	56,1	61,3	67	37,1	61	55,3	68,4	62,3
Negativa	16,3	15,7	19,1	16,8	10,4	17,1	14,6	26,3	16,3	15,4
Molt negativa	4	3,7	5,3	3,6	0,9	2,9	2,4	-	5,1	4,4
No ho coneix	14,7	7,4	17,5	12,4	18,3	42,9	12,2	13,2	10,2	13,6
No respon	0,7	-	0,8	-	1,7	-	2,4	2,6	-	0,3
Mitjana	2,75	2,82	2,65	2,79	2,87	2,6	2,86	2,72	2,7	2,77

La valoració mitjana de l'ESO, un 2,82 sobre 4, resulta la millor de tots els cicles educacionals, juntament amb el batxillerat, que obté la mateixa puntuació. De fet, un 62,9% de les persones enquestades la valoren positivament, enfront a un 13,8% que la valora de manera negativa. Els que la valoren millor són les persones que resideixen a Balaguer des de fa entre 5 i 15 anys, amb un 70,7%, els universitaris, amb un 70,6%, i els més joves, amb un 68,5 %. Els que la valoren pitjor, amb un 23,7% de les respostes que indiquen "negativa" o "molt negativa", són aquelles persones que porten residint a la ciutat entre 16 i 25 anys.

Valoració de l'Ensenyament Secundari Obligatori (ESO) a Balaguer

	Edat (anys)				Anys a Balaguer				Tota la vida
	Fins a 25	De 26 a 45	De 46 a 65	Més de 65	Menys de 5 anys	De 5 a 15 anys	De 16 a 25 anys	Més de 25 anys	
Molt positiva	7,4	0,4	6,6	1,7	-	4,9	2,6	-	4,4
Positiva	68,5	61,4	62	62,6	31,4	70,7	65,8	61,2	65,4
Negativa	14,8	15,4	13,1	10,4	11,4	9,8	21,1	12,2	14,4
Molt negativa	2,8	2,8	1,5	-	2,9	2,4	2,6	2	1,5
No ho coneix	5,6	19,9	16,8	24,3	54,3	12,2	7,9	23,5	14,1
No respon	0,9	-	-	0,9	-	-	-	1	0,3
Mitjana	2,86	2,74	2,89	2,88	2,63	2,89	2,74	2,78	2,85

Com s'apuntava anteriorment, el batxillerat segueix la mateixa línia d'acceptació però sense ser valorat en positiu (una mitjana de 2,82), tot i que, en aquest tram les més crítiques són les persones més joves (menors de 25 anys) i aquelles que duen residint a la ciutat entre 16 i 25 anys.

Valoració del batxillerat a Balaguer

	Edat (anys)				Anys a Balaguer				
	Fins a 25	De 26 a 45	De 46 a 65	Més de 65	Menys de 5 anys	De 5 a 15 anys	De 16 a 25 anys	Més de 25 anys	Tota la vida
Molt positiva	8,3	0,8	7,3	3,5	-	4,9	2,6	-	5,6
Positiva	63,9	65	57,7	60,9	34,3	63,4	68,4	62,2	64,6
Negativa	19,4	12,2	17,5	7,8	11,4	4,9	18,4	16,3	13,8
Molt negativa	4,6	2,4	3,6	-	2,9	4,9	-	-	3,1
No ho coneix	3,7	19,1	13,9	27	51,4	19,5	10,5	20,4	12,8
No respon	-	0,4	-	0,9	-	2,4	-	1	-
Mitjana	2,79	2,8	2,8	2,94	2,65	2,88	2,82	2,79	2,84

El cicles formatius, amb una mitjana de 2,54 sobre 4, evidencien un retrocés en la valoració i aquells que hi mantenen opinions més desfavorables són precisament les persones amb estudis mitjans, que tenen una opinió negativa en un 29,3%, i els joves menors de 25 anys, que en un 35,2%% mantenen la mateixa opinió. És a dir, la valoració més negativa la realitzen dos dels col·lectius que possiblement tenen un major coneixement directe de la temàtica.

Valoració dels cicles formatius a Balaguer

	Edat (anys)				Anys a Balaguer				
	Fins a 25	26-45	46-65	Mes de 65	Menys de 5 anys	De 5 a 15 anys	De 16 a 25 anys	Més de 25 anys	Tota la vida
Molt positiva	3,7	0,4	4,4	2,6	-	4,9	-	-	3,1
Positiva	39,8	46,3	41,6	39,1	28,6	46,3	47,4	36,7	44,9
Negativa	35,2	21,1	22,6	13	14,3	26,8	26,3	21,4	22,6
Molt negativa	11,1	9,3	5,1	0,9	2,9	4,9	7,9	4,1	8,5
No ho coneix	8,3	22	26,3	41,7	54,3	17,1	18,4	34,7	20
No respon	1,9	0,8	-	2,6	-	-	-	3,1	1
Mitjana	2,4	2,49	2,61	2,78	2,56	2,62	2,48	2,52	2,54

Una valoració similar, amb una mitjana del 2,54, rep la formació ocupacional, encara que, en aquest cas, hi ha una proporció elevada de la població que manifesta no conèixer prou bé aquest recurs com per a poder-se definir (34,1% de la població. Entre

els que s'hi pronuncien, s'observa una certa polarització dels que mantenen opinions positives o negatives, al voltant del 30% cadascuna, i un major sentit crític entre els joves menors de 25 anys i les persones amb estudis mitjans, és a dir, els dos col·lectius que també s'assenyalava anteriorment.

Valoració de la formació ocupacional a Balaguer

	Edat (anys)				Anys a Balaguer				
	Fins a 25	De 26 a 45	De 46 a 65	Més de 65	Menys de 5	De 5 a 15	De 16 a 25	Més de 25	Tota la vida
Molt positiva	1,9	1,6	2,9	1,7	-	2,4	5,3	1	2,1
Positiva	35,2	36,6	35,8	27,8	31,4	34,1	34,2	35,7	34,4
Negativa	32,4	25,6	25,5	18,3	14,3	34,1	26,3	23,5	26,2
Molt negativa	3,7	3,3	4,4	0,9	2,9	7,3	2,6	3,1	2,8
No ho coneix	26,9	31,7	31,4	48,7	51,4	19,5	31,6	34,7	34,1
No respon	-	1,2	-	2,6	-	2,4	-	2	0,5
Mitjana	2,48	2,55	2,54	2,63	2,59	2,41	2,62	2,55	2,55

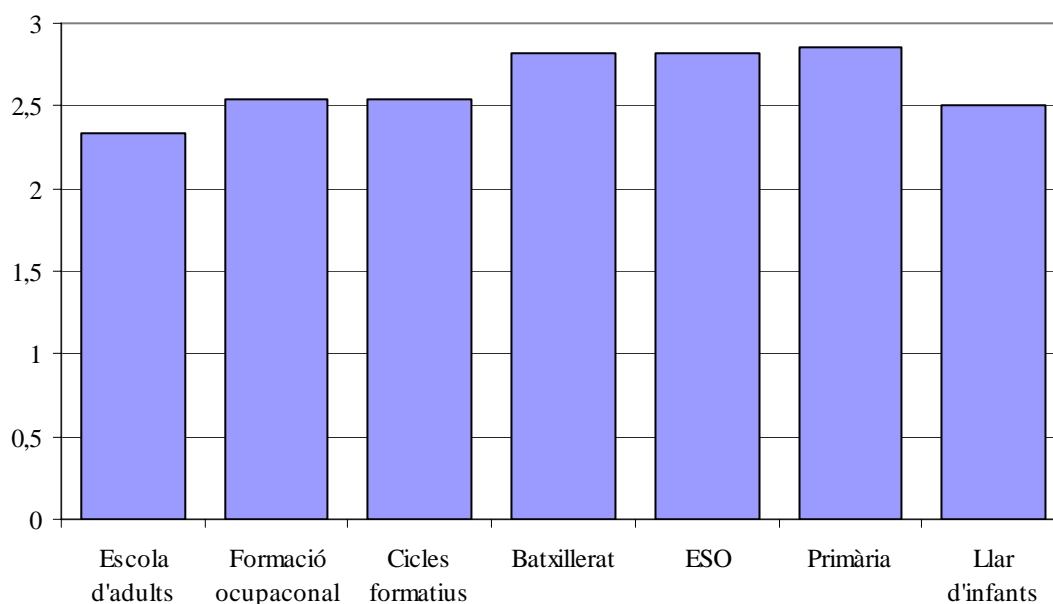
I, en darrer lloc, destaca que la formació d'adults és aquell camp educacional en el qual els balaguerins mostren un major desconeixement ja que hi ha un 40% de la població que manifesta no conèixer-lo. S'ha de tenir en compte que és entre les persones de més de 65 anys, les persones sense estudis i les que fa menys de 5 anys que resideixen a la ciutat, que són els col·lectius susceptibles de gaudir-ne, el seu desconeixement és superior al 50%. Aquells que sí manifesten una opinió en fan una valoració discreta, amb una mitjana de 2,34 i, en concret, un 26,7% tenen una valoració negativa, front el 21,6% que es reflecteix en positiu.

Valoració de la formació d'adults a Balaguer

	Edat	Anys a Balaguer					Nivell d'estudis	
	Més de 65 anys	Menys de 5	De 5 a 15	De 16 a 25	Més de 25	Tota la vida	Bàsics	Sense estudis
Molt positiva	-	-	-	-	1	1,3	0,6	-
Positiva	20	20	31,7	15,8	15,3	23,1	18,2	20,2
Negativa	19,1	11,4	24,4	23,7	24,5	29	22,7	18,3
Molt negativa	2,6	8,6	4,9	15,8	1	4,9	6,6	1,9
No ho coneix	55,7	60	31,7	44,7	55,1	41,3	50,8	56,7
No respon	2,6	-	7,3	-	3,1	0,5	1,1	2,9
Mitjana	2,42	2,29	2,44	2	2,39	2,36	2,26	2,45

En conjunt, la valoració dels processos i serveis educatius de Balaguer mostra una percepció bastant positiva. Es pot considerar, però, que a banda de millorar en alguns dels nivells, especialment pel que fa a la llar d'infants, la formació ocupacional, i els cicles formatius, cal millorar la informació sobre l'educació d'adults i, en tot cas, adaptar-la a les necessitats canviants d'una població que es troba en un període de gran transformació.

Valoració mitjana de l'educació a Balaguer

5.4.- El temps lliure dels balaguerins

En general, les activitats per a realitzar en el temps lliure acostumen a estar orientades a una gran diversitat d'interessos i possibilitats de la població. De tota manera, cal tenir en compte que els hàbits de la població han anat canviant. I d'aquesta manera hi ha un 1,6% de les persones enquestades que declaren espontàniament no tenir temps lliure, a qui cal sumar un 8,2 % que declara que opta per “no fer res”. La gran diversitat de les respostes ha portat a agrupar en la categoria “altres” un 11,5% de les opinions recollides.

Les activitats més freqüents entre els que manifesten tenir temps lliure són, per aquest ordre, veure la televisió (70%); passejar amb amics i/o amigues (57,7%); anar al bar o

local de copes (47,6%); escoltar música (42,2%); llegir la premsa (39,2%); anar al cinema (32,1%) i fer esport (30,6%). Activitats com les relacionades amb l'oci cultural, la xarxa d'internet o anar de compres tenen una freqüència molt baixa, en concret del 4,1%, 1,6% i 1,3%, respectivament.

La gran majoria de les activitats es realitzen al domicili i a la pròpia ciutat. Així, el 92,4% declaren que van de copes o al bar al mateix Balaguer, mentre que anar al cinema és una activitat que es realitza a Lleida, en un 92,3% dels casos ja que a Balaguer no hi ha actualment cap sala de projecció en funcionament.

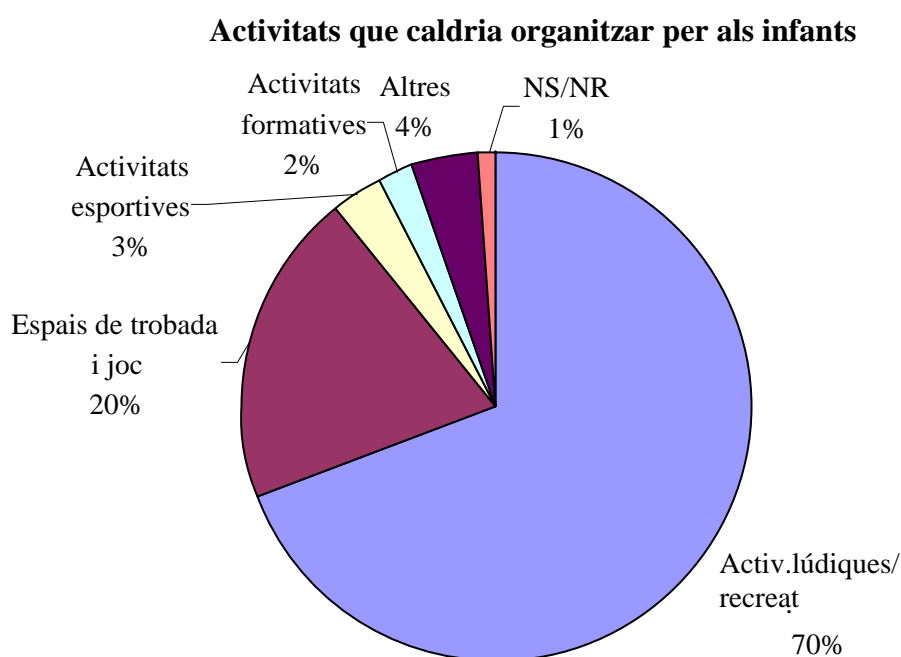
També s'ha recollit la informació que orienta a un ús diferent del temps d'oci segons el gènere. Així, els homes declaren en un 55,3% que van al bar, mentre que només un 40% de les dones utilitzen d'aquesta manera el seu temps lliure. Les dones, per la seva banda, opten, en major proporció que els homes, per passejar amb les amistats (61,6%) i la lectura (31,1%).

Activitats de lleure dels balaguerins

	Sexe			Edat (anys)			
	Total	H	D	Fins a 25	De 26 a 45	De 46 a 65	Més de 65
No fer res	8,2	7,3	9,2	13,9	5,3	5,1	13
Anar al bar/copos	47,6	55,3	40	71,3	57,7	27,7	27,8
Passejar amb amics	57,7	53,6	61,6	72,2	57,7	46,7	57,4
Veure la televisió	70	70,5	69,5	71,3	69,1	67,9	73,9
Llegir premsa	39,2	41,4	37	36,1	41,5	41,6	34,8
Llegir llibres	26,7	22,2	31,1	33,3	29,3	24,8	17,4
Escoltar música	42,2	40,1	44,3	70,4	48,4	27,7	20
Fer esport	30,6	31,8	29,5	56,5	39,4	13,1	8,7
Anar al cinema	32,1	31,5	32,8	52,8	45,5	16,1	3,5
Assistir a tallers	4,3	1,7	6,9	6,5	3,3	2,2	7
Internet/informàtica	1,6	1,3	2	6,5	1,2	-	-
Estudiar	3	2	3,9	6,5	2,8	2,2	0,9
Bricolatge	0,3	0,7	-	-	0,8	-	-
Jardineria/hort	1,2	1	1,3	-	0,4	2,2	2,6
Anar de compres	1,3	0,7	2	1,9	1,6	1,5	-
Teatre/activitats culturals	4,1	3,3	4,9	2,8	2	5,8	7,8
Altres	11,5	10,3	12,8	11,1	9,3	13,9	13,9
No en tinc	1,6	0,7	2,6	-	2,4	2,2	0,9
No sap/no respon	1,5	1,7	1,3	0,9	1,6	0,7	1,7

En canvi, analitzant les respostes segons l'edat s'observa com els joves incrementen, comparativament, les respostes en anar de bars i copes (71,3%), anar a passejar amb amics i/o amigues (72,2%), escoltar música (70,4%), fer esport (56,5%) i anar al cinema (52,8%). Els majors de 65 anys presenten una significació molt més baixa que la mitjana en el fet d'anar al bar o de copes (un 27,8%), fer esport (un 13,1%) o anar al cinema (un 16,1%). Les activitats principals són veure la televisió i passejar amb les amistats.

De la mateixa manera, la relació amb el nivell d'estudis també mostra unes opcions diferents. Així, els universitaris són aquells que declaren en major grau dedicar el seu temps d'oci a la lectura (44% de llibres i 50,5% de premsa) a escoltar música, anar al cinema i fer esport, tot i que també són, de tots els grups, els que declaren el gust per anar als bars i a prendre copes. Per contra, les persones sense estudis són els que, de tots els grups i en major grau, declaren el gust per no fer res en el seu temps lliure (15,4%) i també manifesten, en menor grau que la mitjana, el gust per sortir de copes, fer esport o escoltar música. S'observa, per tant, una relació inversa del nivell d'estudis amb activitats com fer esport, l'afecció per la lectura i la música o anar al cinema; encara que l'assistència a tallers i cursos es esmentada majorment per les persones amb un nivell d'estudis baix.

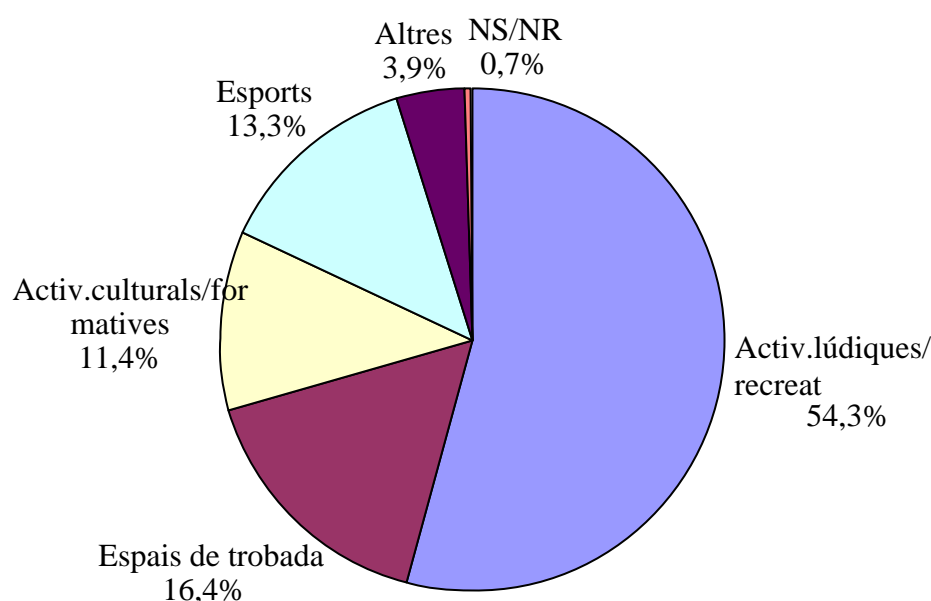

També es va demanar quines activitats es creia que feia falta instrumentar per als diferents col·lectius socials de la ciutat: infants, joves, adults, gent gran, dones, homes i immigrants. Aquestes qüestions, a més d'ajudar a definir el que hom considera necessari, permet introduir un element que es tractarà en l'apartat següent: la participació social. La qüestió que es formulà, amb resposta completament lliure, identifica quines activitats caldria organitzar per a afavorir la participació dels esmentats col·lectius.

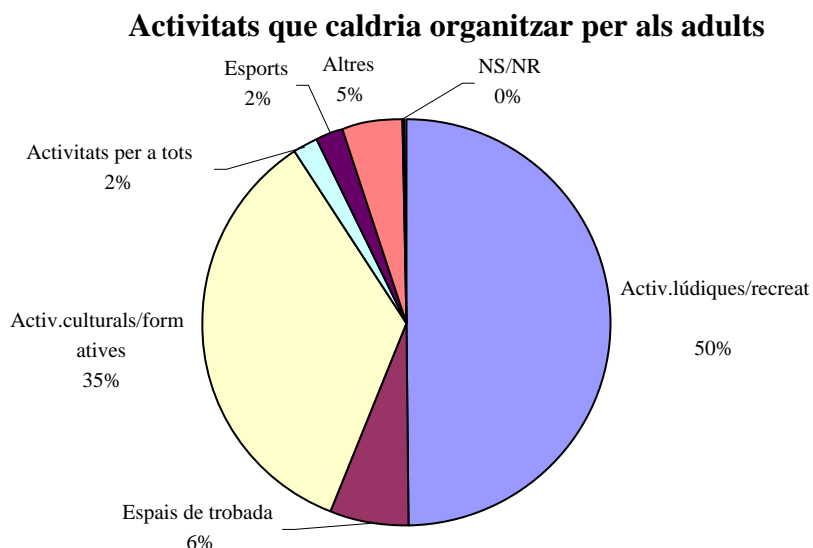
Les activitats que hom manifesta necessari organitzar per als infants són, sota un ampli consens, lúdiques (70%) i, a força distància, la creació d'espais de trobada i joc (20%) i activitats esportives (3%). Aquesta preferència es manté en tots els grups d'edat i tampoc s'observen diferències significatives pel que fa al nivell d'instrucció dels enquestats.

Quant a activitats per a joves, es reitera l'àmplia preferència per l'organització d'activitats lúdiques i recreatives (54,3%), a molta distància se situen la necessitat d'espais de trobada (16,4%) o les activitats de caire esportiu (13,4%) i culturals i formatives (11,4%). Dins del substrat de les persones més joves (menors de 25 anys) es manté, igualment, el mateix ordre de preferència.

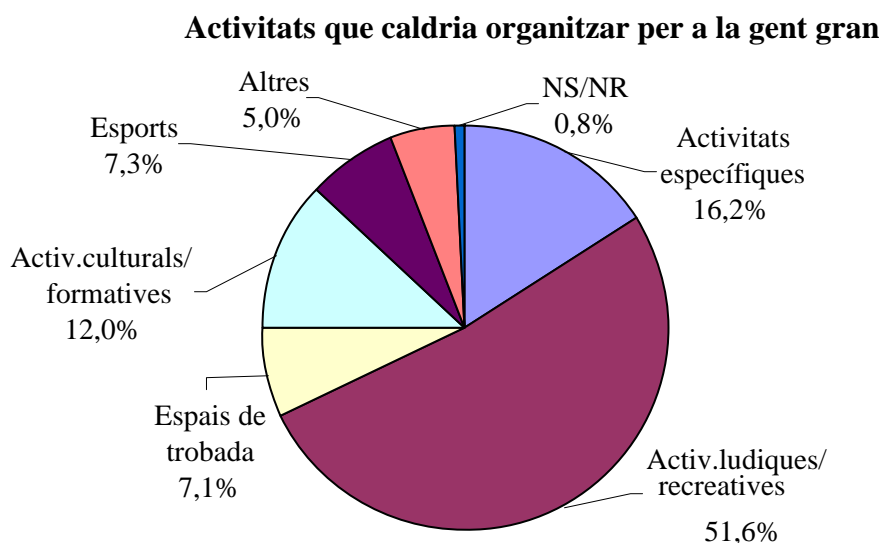
Activitats que caldria organitzar per als joves

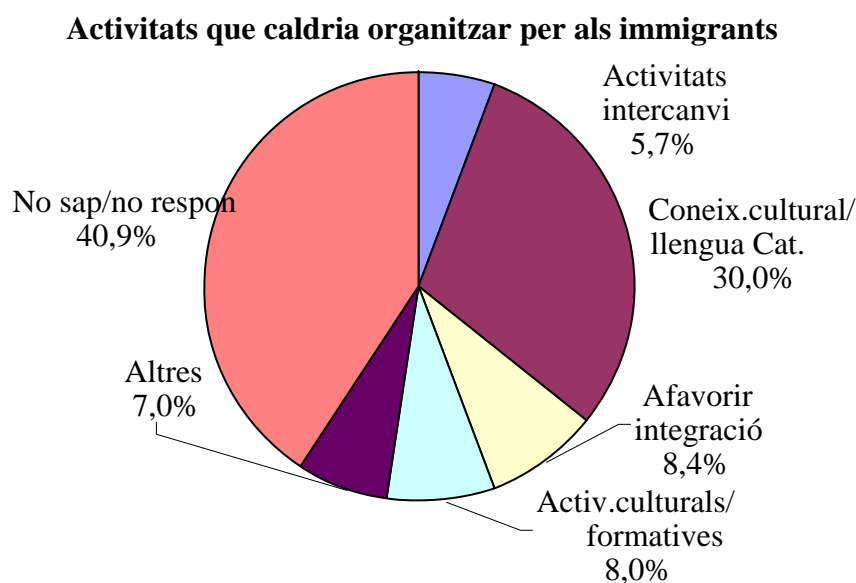
Respecte als adults, tot i que les activitats ludicorecreatives segueixen essent les més esmentades (55,6%), apareixen amb força les activitats formativoculturals (38,8%), faltant la resta de propostes en un marc testimonial. Internament la mostra no es diferencia de forma significativa.

Les activitats que cal organitzar per a la gent gran, indiquen una resposta majoritària sobre l'organització d'activitats ludicorecreatives (51,6%) i que les de caire formativocultural són reclamades per solament un 12% de la població. També destaca, amb un 16,2%, la necessitat d'organitzar activitats específiques per a la gent gran. Novament, no apareixen diferències estadísticament significatives entre els diferents estrats.

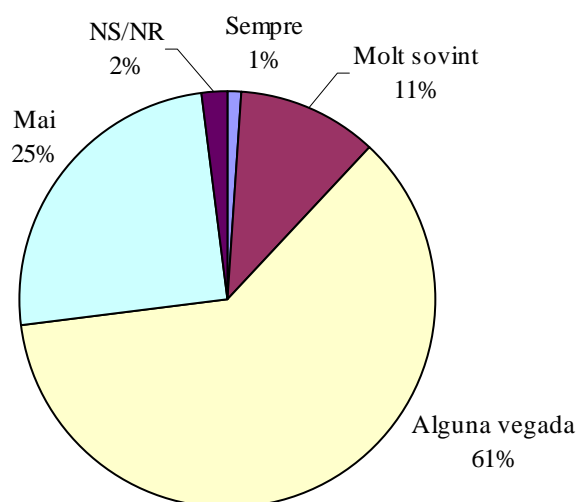
Sobre les activitats que caldria organitzar específicament per a les persones immigrants cal dir que un 41% de les persones enquestades no han respost fet que indica la desconeixença sobre el tema o el no voler respondre. Entre aquells que sí s'han manifestat en destaca una preferència per activitats relacionades amb la coneixença de la llengua i els trets culturals catalans (30%) i, a molta distància, la necessitat d'instrumentar activitats de caire cultural i formatiu (8,4%). Cal indicar que, entre les persones que duen un temps de residència a la ciutat inferior als 5 anys, la no-resposta s'ha donat solament en un 14,3% del total i que s'hi observa una major dispersió de resposta, ja que les activitats que es proposen oscil·len entre: la coneixença de la llengua i els trets culturals catalans (37%), les activitats “d'interrelació” (17%) i les activitats tendents a “afavorir la integració” (17%). Destaca el fet que aquest sector de població no deu tenir temps lliure per a dedicar a l'oci perquè no hi ha propostes de realitzar activitats lúdico-recreatives.

5.5.- La participació social dels balaguerins

Un dels vessants del temps d'oci és la participació ciutadana, és a dir, la participació en activitats socials i culturals de la comunitat. Els motius que porten a participar-hi o a inhibir-s'hi són orientadores d'un sentiment comunitari que és fonamental de conèixer per a poder desplegar un PDC ja que constitueixen un indicador del caliu social i de les relacions ciutadanes en l'àmbit comunitari.

Assistència a activitats socials i culturals

El gràfic mostra que només un 1% de la població declara una assistència permanent a aquest tipus d'activitats, mentre que la majoria, un 61% manifesta assistir-hi solament "alguna vegada". Cal afegir que un 25% declara no assistir-hi "mai". La variable del gènere informa que les dones, en un 12,5% enfront al 8,6% dels homes, asseguren anar-hi "molt sovint". D'altra banda, l'assistència augmenta amb l'edat, un 29% dels joves declara "no anar-hi mai", mentre que les persones grans, en un 2,6%, la freqüència més alta, declaren anar-hi "sempre". El nivell d'estudis també indica diferències, ja que un 37,5% de les persones sense estudis declaren que no hi van "mai". Per tant, una primera lectura portaria a jutjar que la situació demana fer un esforç per atreure homes, els joves i, especialment, aquells que no tenen estudis o els tenen bàsics.

Entre els que no hi van sempre, els motius per no fer-ho es distribueixen entre: la no complaença en el tipus d'activitats ofertades (48,7%, entre els quals destaquen especialment els més joves); la manca de temps (43,8%; principalment esmentat pels que tenen entre 26 i 64 anys i els que tenen més nivell d'estudis); i la desconeixença (27,8%, principalment aduït per persones entre 26 i 45nys i les que compten amb estudis mitjans). Finalment, destacar que un 44,4% de les persones majors de 65 anys esmenten problemes físics com a causa de la baixa o nul·la assistència.

Motius de la nul·la o poca assistència a activitats socials i culturals a Balaguer.

	Sexe		Edat (anys)				Nivell d'estudis			
	H	D	Fins a 25	De 26 a 45	De 46 a 65	Més de 65	Univer sitaris	Mitjos	Bàsics	Sense estudis
No m'agrada el que fan	49	48,5	61	54	35,3	40,7	50,9	56,7	38,1	47,5
No puc (físicament)	10,1	15	2,8	3,3	11,3	44,4	1,9	5,5	14,8	34,3
No tinc temps	44,6	43	35	53	55,6	17,6	63	47,8	43,2	17,2
No conec activ. realitzen	27,4	28,3	26	34	21,8	23,1	30,6	35,8	20,5	21,2
No tinc diners	0,3	-	-	-	0,8	-	-	-	0,6	-
Falta amb qui anar-hi	0,7	-	-	-	1,5	-	-	0,5	0,6	-
Em fa mandra	1,4	1	-	0,8	2,3	1,9	-	1	2,3	1
Altres	0,3	0,7	-	-	1,5	0,9	0,9	-	1,1	-
NS/NR	2	3,1	5,6	1,7	3	0,9	5,6	2	2,8	-

S'ha demanat els motius de no assistir-hi més altres membre de la família. La falta de temps, especialment pels que tenen infants a casa, el desconeixement de les activitats i el fet que no agrada el que s'oferta són els motius principals que han adduït. Respecte als joves els motius són els mateixos tot i que principalment no s'hi va per no agradar el que es fa. Pels adults, les activitats no es farien per la manca de temps, com s'ha indicat anteriorment, i pel desconeixement de les activitats. En darrer lloc, en les activitats adreçades a la gent gran el principal argument de no assistència són els problemes físics (51%), seguit de la desconeixença (24%) i el desgrat (24%).

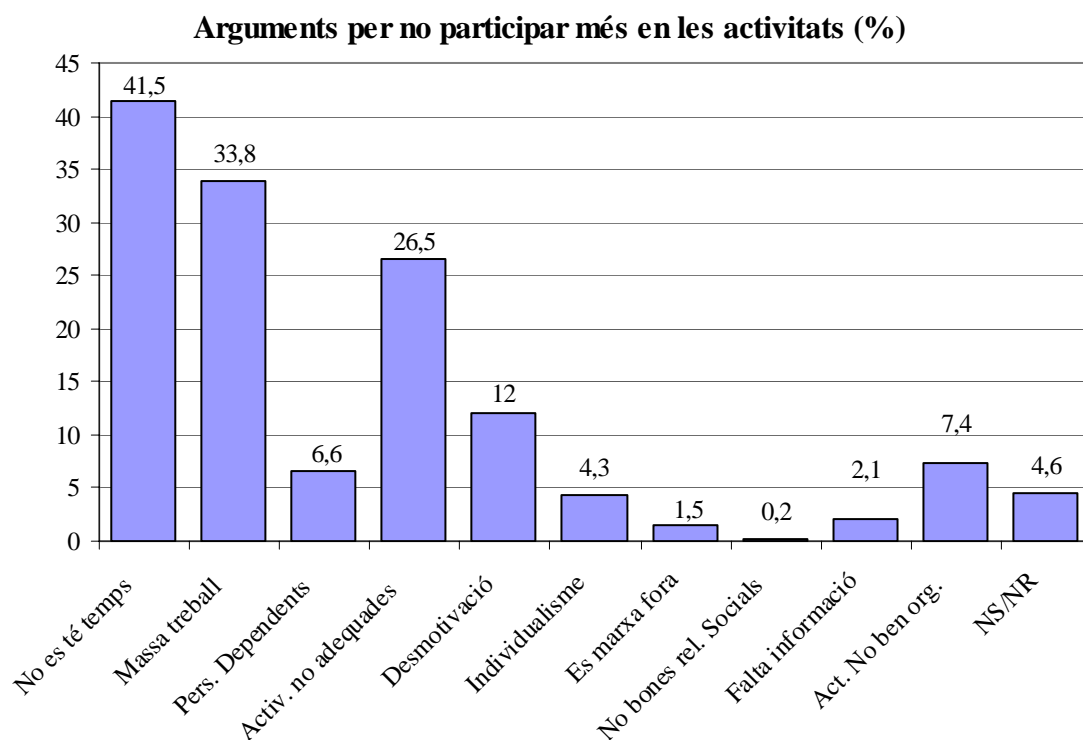
Es participa prou en les activitats que s'organitzen?

	Sexe		Edat (anys)				Nivell d'estudis			
	H	D	Fins a 25	De 26 a 45	De 46 a 65	Més de 65	Univer sitaris	Mitjos	Bàsics	Sense estudis
Si	47,4	41,3	32,4	39,8	47,4	61,7	43,1	38,5	49,2	48,1
No	39,4	42,6	53,7	43,1	41,6	24,3	39,4	48,6	40,3	28,8
NS/NR	13,2	16,1	13,9	17,1	10,9	13,9	17,4	13	10,5	23,1

Tanmateix l'autopercepció dels propis ciutadans sobre el seu grau de participació en les activitats que s'organitzen es troba dividida entre aquells que afirmen que sí (44,3%) i els que creuen que no (41%), als quals cal agregar un 14,7% que no té una opinió

definida. El grup més crític correspon a les dones (el 42% diu que no es participa prou) i les persones amb estudis mitjans (el 49% diu que no es participa prou). També els joves (53% diu que no es participa prou), enfront a les persones de més edat (només el 24% diu que no es participa prou).

Es constata que els motius pels quals es creu que no participen més es relacionen força amb el que diuen que els passa a ells mateixos. Així, el 41,5% creu que és la manca de temps i el 34% diu que és l'excés de treball o que s'està massa ocupat (7%). En els tres casos la qüestió central és la manca de temps donada la càrrega laboral, familiar... que es té. Per altra banda, un percentatge gens menyspreable, 26,5%, reitera que les activitats no són adequades. Es tracta principalment de les persones situades en la franja de menys edat, fins als 45 anys. Altres respostes menys freqüents però no per això menys interessants són que el 12% creu que la gent està desmotivada o que és individualista i es tanca (4%).

Una altra forma de participació social és l'associacionisme, que és un element que es considera molt important per al desenvolupament d'un PDC. Val a dir, d'entrada, que l'associacionisme està força ben valorat entre els balaguerins (la mitjana és 2,93 que es situaria prop de la valoració positiva). Però també és cert que el 72% dels enquestats no

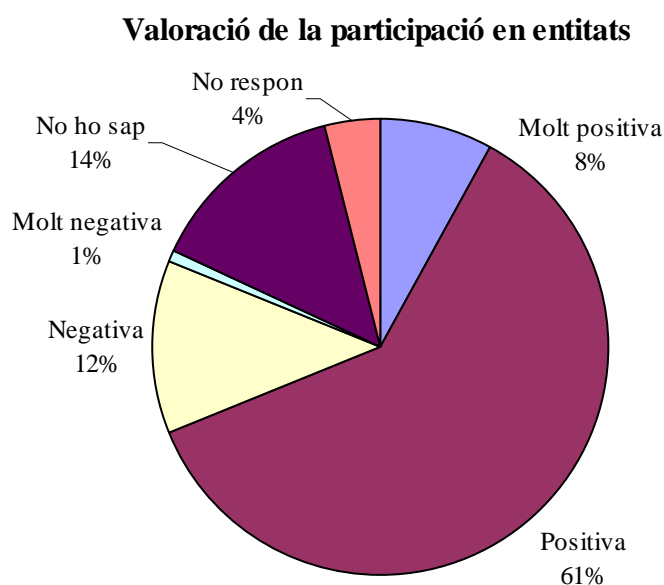
pertany a cap associació i la resta es diversifica de forma considerable, com s'indica en la taula que es mostra a continuació.

Associacions a les quals pertany l'entrevistat.

	Total	Sexe		Edat				Nivell d'estudis			
		H	D	Fins a 25	De 25 a 45	De 46 a 65	Més de 65	Universitari	Mitjos	Bàsics	s/est.
Càrites	1,2	0,7	1,6	2,8	-	2,2	0,9	-	1,9	1,7	-
Creu Roja	4,4	3,3	5,6	4,6	2,4	5,8	7	4,6	5,3	3,9	3,8
Associació de veïns	0,5	0,3	0,7	0,9	0,4	0,7	-	1,8	0,5	-	-
Entitat esportiva	3,6	6,3	1	2,8	6,5	2,2	-	2,8	5,8	3,3	-
Entitat cultural	3,6	3	4,3	1,9	3,3	2,9	7	3,7	3,8	2,2	5,8
Organització laboral	1,3	1	1,6	-	2	2,2	-	2,8	2,4	-	-
Organització educativa	2,8	2,6	3	4,6	2,8	3,6	-	6,4	2,9	2,2	-
Organització gènere	1	-	2	-	-	2,2	2,6	-	1,9	1,1	-
Organització edat	0,5	0,3	0,7	-	-	1,5	0,9	-	0,5	0,6	1
Organització immigrant	0,5	0,7	0,3	0,9	0,4	0,7	-	-	0,5	0,6	1
Altres	1,8	1,7	2	-	3,7	1,5	-	4,6	2,9	-	-
A cap	72,2	73,8	70,5	76,9	68,7	67,2	81,7	62,4	64,4	78,5	86,5
NS/NR	8,2	7,6	8,9	4,6	11,4	9,5	2,6	12,8	9,1	7,2	3,8

L'actitud més favorable a l'associacionisme la tenen les persones amb estudis universitaris. Tanmateix, les persones de les franges mitjanes d'edat (entre els 26 i els 65 anys) són més propicis a pertànyer a associacions que les més joves (el 76% dels menors de 25 anys no pertanyen a cap associació) i els de més edat (el 81,7% dels situats en aquesta franja no pertany a cap associació). En relació al gènere, les dones pertanyen en major grau a entitats de caire sociocultural i els homes, majorment, a entitats esportives (6,3%).

En demanar la valoració sobre els aspectes positius o negatius que implica la participació ciutadana en entitats i associacions, la resposta és positiva, com s'observa en el gràfic.

Motius per a creure que la participació en entitats és positiva.

	Total	Edat (anys)				Nivell d'estudis			
		Fins a 25	De 26 a 45	De 46 a 65	Més de 65	Univer sitaris	Mitjos	Bàsics	Sense estudis
Potència participació	10	15,9	9,7	6,9	8,5	13,3	13	5,3	7,4
Potència la relació	60,1	53,7	62,4	60,4	62	68	55,2	57,6	70,4
Defensa inter- ressos de grup	27,7	26,8	28,5	28,7	25,4	29,3	38,3	15,9	20,4
Fas activ. que agraden	18,6	18,3	21,2	15,8	16,9	17,3	19,5	19,7	14,8
Dinamitza	9,1	6,1	7,9	8,9	15,5	5,3	9,1	11,4	9,3
Permet ajudar altres persones	7,2	8,5	7,3	6,9	5,6	9,3	7,8	6,8	3,7
Permet conèixer coses	2,4	3,7	1,2	2	4,2	1,3	1,3	1,5	9,3
Altres	1,7	2,4	0,6	4	-	1,3	0,6	3	1,9
NS/NR	1,2	1,2	1,8	1	-	1,3	1,3	1,5	-

Entre les que en varen realitzar una valoració positiva (60%), l'argument més comú és veure-ho com una forma de potenciar la relació entre les persones (60%), potenciar la participació (10%), permetre organitzar i fer activitats que agraden (19%), dinamitzar i participar (9%), i permetre ajudar els altres (7,2%), tots ells defineixen el vessant més

social. Per altra banda, permet defensar els interessos de grup (28%). Es pot observar com hi ha dos grans tipus de raonaments: els personals-socials (de caire lúdic i de solidaritat intergrup, les relacions socials que es poden donar fent activitats que plauen) i els personals-particulars (la defensa d'interessos del propi endogrup); a grans trets cap el primer s'hi decantarien el 75% dels enquestats i cap el segon el 25% restant.

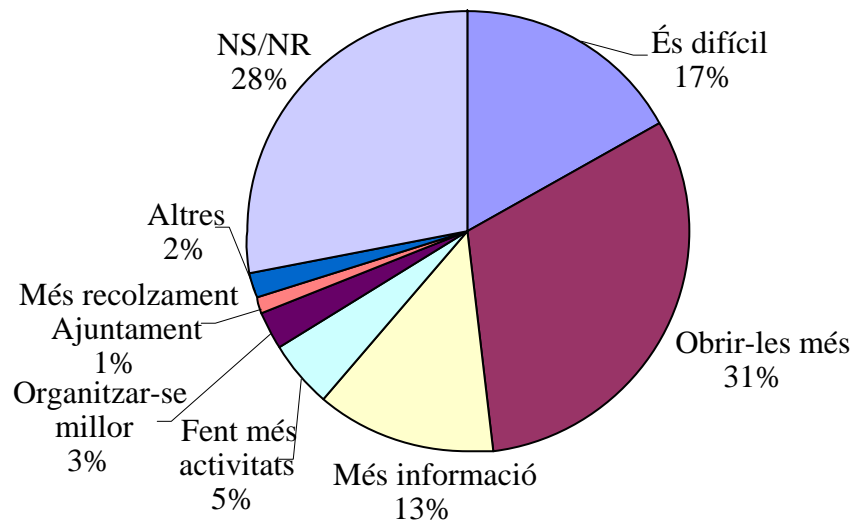
Per altra banda, entre els que manifestaven una opinió negativa o reticent a l'associacionisme (12%), els principals motius per ser crítics és per considerar que defensen els interessos d'uns pocs (44,3%) i que no organitzen res (43%). Es pot observar com el que abans es tenia per positiu per una altra part de població és el que no veuen bé. A més a més, s'utilitzen arguments com que no dinamitzen (20%) ni es promou prou la participació interna (9%).

Motius per a creure que la participació en entitats és negativa.

	Edat (anys)					Nivell d'estudis			
	Total	Fins a 25	26-45	46-65	Mes de 65	Univer sitaris	Mitjos	Bàsics	Sense estudis
No es poten particip. interna	8,9	8,3	9,3	-	18,2	20	6,3	5,6	7,7
No organitzen res	43	16,7	46,5	76,9	18,2	46,7	37,5	61,1	30,8
Defensa interessos d'uns pocs	44,3	58,3	44,2	30,8	45,5	40	62,5	11,1	53,8
No dinamitza	20,3	25	20,9	-	36,4	20	12,5	22,2	30,8
No serveix gaire	3,8	8,3	-	-	18,2	6,7	3,1	-	7,7
Altres	1,3	-	-	7,7	-	-	3,1	-	-
No sap/no respon	3,8	8,3	4,7	-	-	6,7	6,3	-	-

Finalment, es va demanar sobre què creuen que s'hauria de fer per potenciar la participació en les entitats. La resposta més freqüent és no saber-ho (31%), a més d'un altre percentatge que, senzillament, ho valora com a difícil (16,6%). Entre aquells que aporten propostes, majoritàriament s'afirma que cal obrir més les entitats a la participació (19,3%, més el 15,8% que diu que cal "obrir-les més"). També hi ha la consideració d'que cal una major informació i difusió del que es fa (14,5%).

Què es pot fer per motivar la participació a les entitats?

5.6.- Balaguer i la immigració.

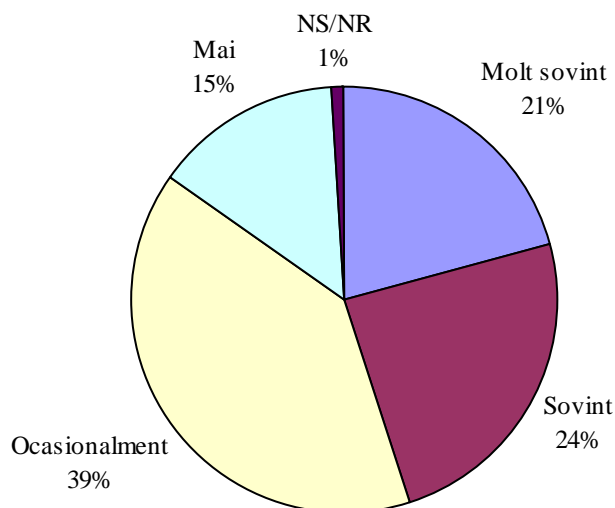
El darrer bloc s'ha dedicat a conèixer una mica més a fons les interaccions que es produeixen entre les persones autòctones i les nouvingudes. En una diagnosi comunitària, i tal com han anat orientant algunes de les respostes, es fa necessari dedicar un espai específic a aquesta temàtica per tal de percaçar elements que permetin establir estratègies per millorar la convivència ciutadana i intervenir en allò que els balaguerins consideraven com el fet més negatiu de la seva ciutat: la immigració.

En primer lloc es pot afirmar que les relacions de la majoria de la població amb les persones d'origen immigrant són ocasionals (una mitjana de 2,51)³. Les característiques de la nova immigració, principalment la diversitat cultural que representa i la rapidesa del seu increment, no ajuden a establir processos d'interacció estables. La mateixa població immigrada, amb característiques legals i econòmiques molt específiques, acostuma a presentar poca estabilitat laboral i residencial, principalment en els primers temps de l'arribada, i aquest fet representa una dificultat afegida a l'establiment de relacions que vagin més enllà de les relacions laborals. Un exemple d'aquest fet pot ser la diferència que hi ha en les respostes ofertes els homes i les dones. Els homes hi tenen

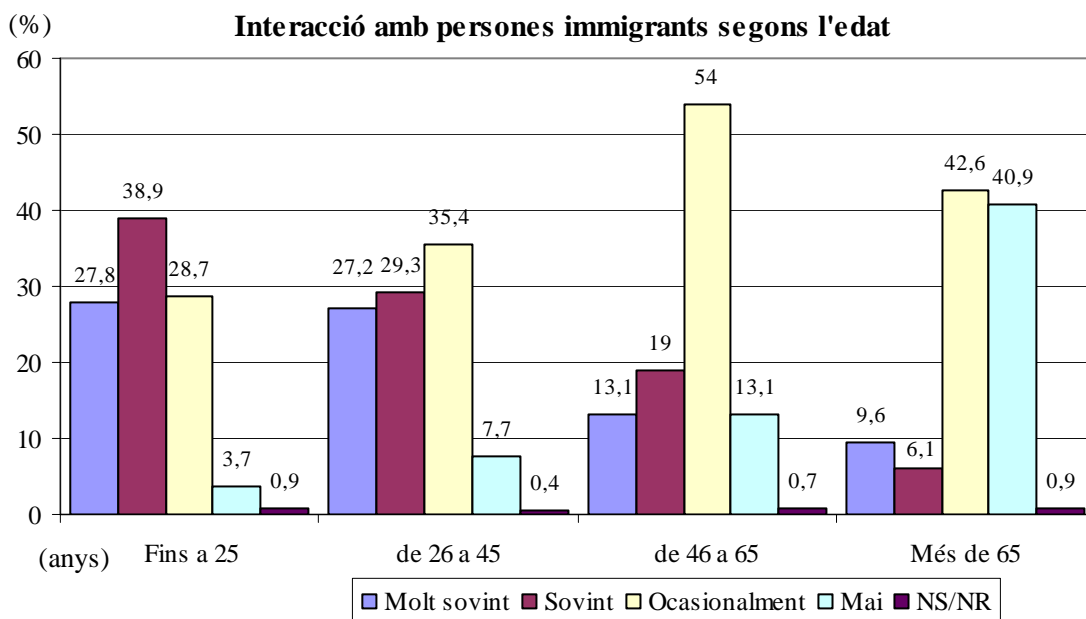
³ Es recorda que 4 equival a "molt sovint", 3 a "sovint", 2 a "ocasionalment" i 1 equival a "mai".

més contacte “molt sovint” i “sovint”, un 47,1% en total enfront al 33% de les dones, mentre que són més les dones que declaren no tenir-ne “mai”, un 16,4% front al 12,9% dels homes.

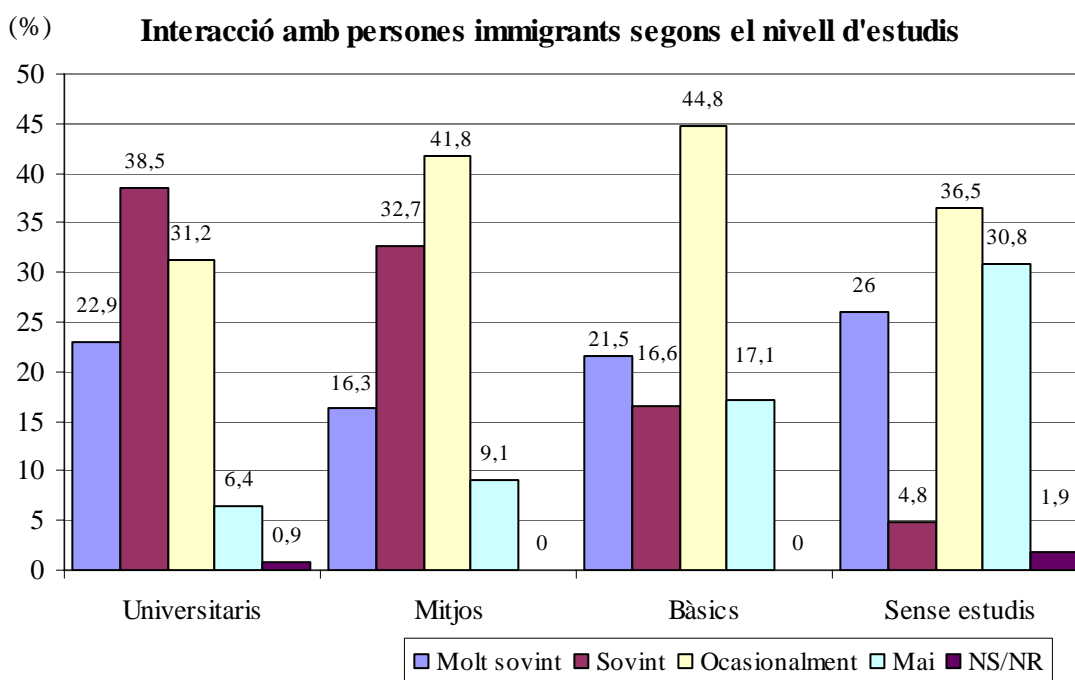
Interacció amb persones immigrants

Tanmateix la relació que s'estableix amb aquest col·lectiu no és homogènia per a tots els grups i estrats poblacionals. Així, aquells que declaren mantenir-hi un contacte més sovint són els joves i la interacció minva en relació directa amb l'edat, fins a arribar a quotes molt baixes. Un 40% de les persones majors de 65 anys declara no tenir-hi cap mena de contacte i més d'un 42% declara tenir-ne només de manera ocasional.

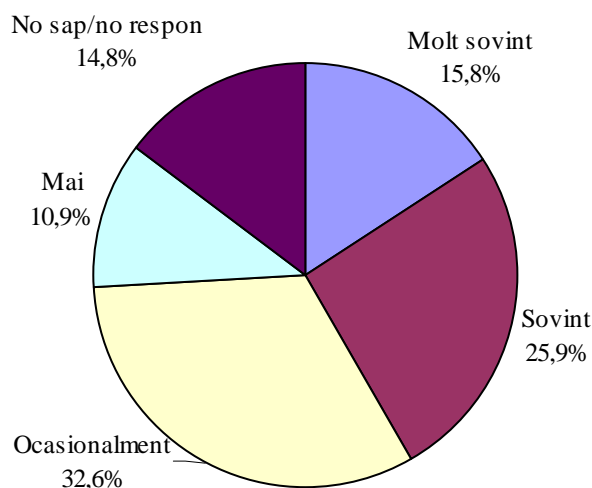
També es pot establir una relació amb el nivell d'estudis. Apareix una relació directa entre aquesta variable i el tenir contactes amb immigrants de forma que entre els que tenen estudis universitaris la mitjana és 2,8, entre els que els tenen mitjos 2,6, entre els que els tenen bàsics 2,4 i entre els que no en tenen 2,3).

De tota manera, i tal com es pot observar al gràfic, la comparació de la freqüència dels contactes en relació al nivell d'estudis permet observar diferències significatives i, de vegades, curioses. A part que siguin els que tenen estudis universitaris el que declaren més tenir contacte “molt sovint” i “sovint”, en un 61,4% de les respostes, no deixa de sorprendre que siguin les persones sense estudis les que declaren tenir contacte “molt sovint” en primer lloc i, al mateix temps són les que més declaren no tenir-hi contacte “mai”. Cal observar que el col·lectiu de les persones sense estudis és, de ben segur, el més heterogeni de tots els que s'han format com a categories de la mostra ja que aquí s'hi ha d'incloure des de persones grans autòctones fins a immigrants recent arribats. Una confirmació d'aquest fet és que les persones amb menys de cinc anys de residència són les que declaren tenir contactes amb els immigrants “molt sovint” en un 74,3% de les respostes, mentre que aquesta proporció minva fins al 10% en aquelles persones que viuen a Balaguer des de fa més de 25 anys.

A les persones a qui es va enquestar també se'ls va preguntar si altres persones de la família mantenien contacte amb immigrants. Tot i que la mitjana augmenta fins al 2,55, les dades es repeteixen amb proporcions més baixes. El que augmenta de manera considerable és el “no ho sap/no respon”.

Interacció d'altres membres de la família amb persones immigrants

Partint de la idea que el contacte amb el nou col·lectiu d'immigrants no es pot considerar elevat, tot i que ja representen al voltant del 18% i que, com s'ha vist abans, es considera el problema principal de Balaguer, gairebé $\frac{3}{4}$ parts dels entrevistats (el 73,5%) consideren necessari organitzar activitats de relació entre autòctons i immigrants, enfront al 18% que no ho considera necessari.

Aprofundint en l'enquesta, s'observa com són els més joves els que ho manifesten amb major rotunditat, ja que responen afirmativament el 77,8% dels menors de 25 anys i el 79,7% dels que en tenen entre 26 i 45. Curiosament, són aquests dos els grups que afirmen tenir-hi més contacte. A més, són els recent arribats els que més veuen aquesta necessitat, ja que així ho afirma el 85,7% dels que duen menys de 5 anys a Balaguer, mentre que els que s'hi pronuncien més en contra són els que duen una residència a la ciutat de entre 16 i 25 anys. En darrer lloc mencionar que els que no compten amb estudis són els que menys veuen aquesta necessitat (26,9%).

Necessitat d'organitzar activitats específiques de relació autòctons i immigrants

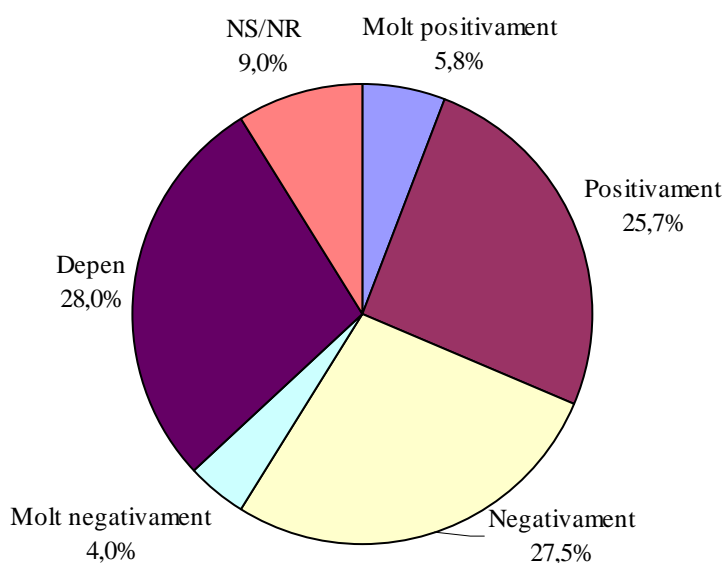
(%)

		Si	No	No ho sap	No respon
Total		73,5	18	7,1	1,5
Sexe	Home	73,5	18,5	7,9	-
	Dona	73,4	17,4	6,2	3
Edat	Fins a 25 anys	77,8	16,7	3,7	1,9
	De 26 a 45 anys	79,7	14,6	4,5	1,2
	De 46 a 65 anys	68,6	22,6	8,8	-
	Mes de 65 anys	62,6	20,9	13,9	2,6
Temps de residència	Menys de 5 anys	85,7	14,3	-	-
	De 5 a 15 anys	78	14,6	7,3	-
	De 16 a 25 anys	60,5	28,9	7,9	2,6
	Més de 25 anys	75,5	14,3	8,2	2
	Tota la vida	73,3	17,7	7,4	1,5
Nivell d'estudis	Universitaris	78,9	11,9	5,5	3,7
	Mitjos	81,7	12,5	5,8	-
	Bàsics	70,7	23,2	5,5	0,6
	Sense estudis	55,8	26,9	14,4	2,9

Pel que fa a fomentar activitats que portin a una major relació entre els diferents grups d'immigrants, gairebé una tercera part respon afirmativament (62%) i un 23,4% diu que no. Novament els que més responen afirmativament són els de més nivell educatiu: 70% dels universitaris i 67% dels d'estudis mitjans davant els 58% dels de bàsics i el 48% dels que no en tenen. També responen més afirmativament els que porten menys temps de residència a la ciutat, un 77,1% els que hi porten menys de 5 anys, i un 73,2% els que hi porten entre 5 i 15 anys. Novament, el grup de les persones que porten entre 16 i 25 anys, amb un 42,1%, i els que hi porten més de 25 anys, amb un 27,6%, són els que els ofereixen una resposta més negativa.

La influència de la immigració en la ciutat es valorada de forma força ambivalent pels enquestats. Així, mantenen força proporcionalitat els que ho valoren positiva o molt positivament, amb els que, per contra, ho valoren negativa o molt negativament, com s'observa en el gràfic.

Influència de la immigració a la ciutat

D'aquesta manera, aquells que consideren que la immigració és positiva o molt positiva per la ciutat constitueixen el 31,5% del total enfront als que pensen que és negativa o molt negativa que formen igualment el 31,5%. Al mateix temps es constata la significació d'un ambivalent "depen" que constitueix el 28% del total. La visió més negativa prové del grup de persones amb més edat, un 41,7% ho considera negatiu, i els que resideixen a Balaguer de tota la vida, amb un 30% de respostes negatives. Per contra, entre els més joves una tercera part ho veu positiu, de la mateixa manera que els que tenen estudis universitaris. No deixa de ser significatiu, també, el fet que entre els que porten menys de 5 anys residint a Balaguer i els que hi porten entre 5 i 15 anys, la valoració de la influència de la immigració sigui considerada com a "positiva" o "molt positiva" en un 60% de les respostes.

Entre els que creuen que aquesta influència és positiva o té aspectes positius destaca el fet que cobreixen llocs de treball no volguts (54%), fan augmentar la natalitat (17,5%), consumeixen (15,8%), cotitzen a la seguretat social (16,9%), i propicien un cert enriquiment cultural (14,4%). En aquest sentit sembla que fins i tot a nivell social es vol aprofitar el fet migratori encara que no sembla que agradi massa tenir-lo a casa, tal com s'ha vist anteriorment.

Motius pels quals la immigració té influència positiva.

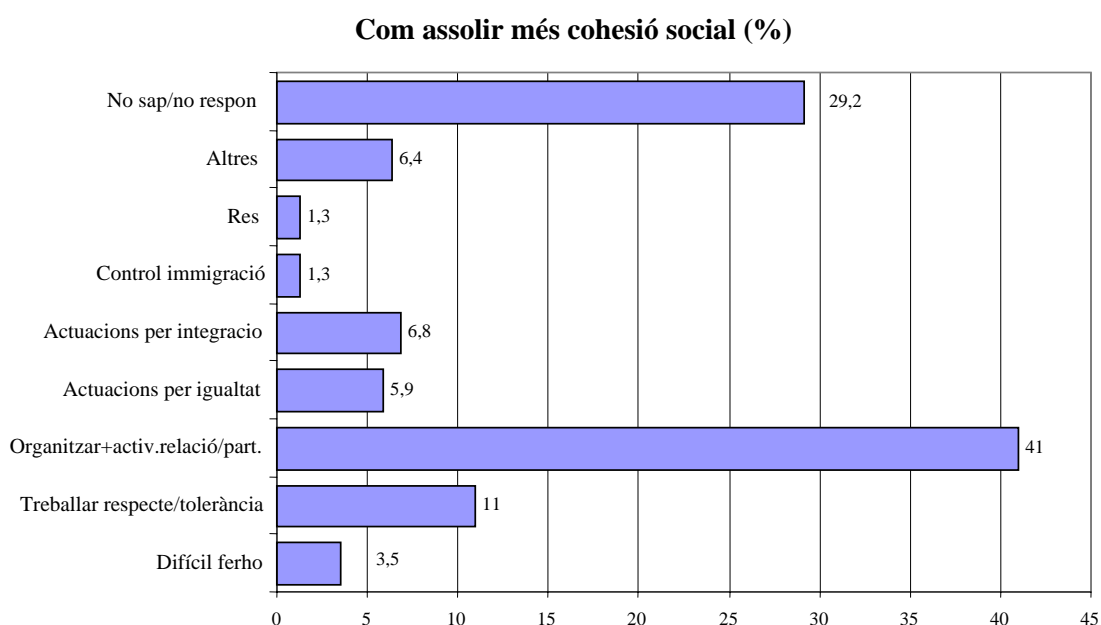
	Edat (anys)				Nivell d'estudis				
	Total	Fins a 25	De 26 a 45	De 46 a 65	Més de 65	Univer sitaris	Mitjos	Bàsics	Sense estudis
Cobreix.llocs treb.no volgut	54	56,5	53,8	50,6	57,1	50	54,2	52	65
Consumeixen	15,8	16,1	14,8	18,5	14,3	19,7	12,7	16	20
Augmentar natalitat	17,5	17,7	17,8	21	10,2	22,4	14,1	21	12,5
Cotitzen Seguretat Social	16,9	14,5	18,3	18,5	12,2	17,1	14,8	21	15
Desenvolupament econòmic	4,4	3,2	4,1	7,4	2	3,9	3,5	8	-
Enriquiment cultural	14,4	19,4	18,9	7,4	4,1	22,4	15,5	10	5
No conflictius	0,8	1,6	-	2,5	-	-	1,4	1	-
Donen vida/idees	2,2	1,6	3,6	-	2	1,3	2,8	2	2,5
Altres	5,8	4,8	4,7	6,2	10,2	6,6	2,8	10	5
No sap/No respon	10,8	8,1	11,2	12,3	10,2	11,8	9,9	10	15

D'altra banda, la influència negativa de la immigració vindria motivada amb respostes com: porten conflictes violents (33,5%) i conflictes culturals (29%); tenen prioritat en la concessió de beques escolars (26%) i en pisos de protecció oficial (21%) i prenen feina (22%). Les respostes revelen, per tant, dos ordres diferents: els de la competència per recursos escassos i els conflictes socioculturals fruit de la interacció social.

Motius la immigració té influència negativa.

	Total	Sexe		Edat (anys)			
		H	D	Fins a 25	De 25 a 45	De 46 a 65	Més de 65
Prenen feina	21,6	26,6	17,2	21,4	17,9	14,8	36,8
Prioritat en pisos socials	21,3	19,5	22,9	28,6	22,1	15,9	21,1
Prioritat beques escolars	25,8	25,4	26	23,2	32,1	20,5	22,4
Porten conflictes culturals	29,1	26	31,8	23,2	30,7	29,5	30,3
Porten conflictes violents	33,5	37,9	29,7	37,5	25	33	47,4
Massa nombrosos	3,9	4,1	3,6	1,8	4,3	4,5	3,9
No s'esforcen per integrar-se	11,9	13,6	10,4	14,3	15	11,4	5,3
Increment sensació inseguretat	3	4,7	1,6	3,6	1,4	3,4	5,3
Concentració residencial	0,6	-	1	-	1,4	-	-
Prenen recurs.socials/educat.	8,3	9,5	7,3	5,4	7,9	14,8	3,9
Altres	6,9	6,5	7,3	8,9	7,1	8	3,9
No sap/no respon	10,2	7,1	13	8,9	13,6	9,1	5,3

Finalment, es va preguntar als balaguerins sobre la manera d'aconseguir una major cohesió ciutadana. De la mateixa manera que es van pronunciar sobre la necessitat d'organitzar actes per afavorir la relació entre els autòctons i els immigrants, la primera resposta, amb un 41% molt destacat per damunt de la resta, es refereix a l'organització d'altres activitats de relació i participació. També s'ha dit de realitzar accions per afavorir un clima de respecte i tolerància, en un 11%, o actuar per la integració dels immigrants, en un 6,8%. Destaca, però, el fet que quasi una tercera part, el 29,2%, de la població enquestada no es pronuncia al respecte.

Entre les respostes, s'observa el fet que qui demana un control de la immigració com a mesura per a fomentar la cohesió és, en un 2,9%, les persones que porten menys de 5 anys a la ciutat. Aquest subgrup, juntament amb els majors de 65 anys, són els que menys responen a la pregunta.

Destaca, també, el fet que les diferències de gènere siguin significatives en propostes concretes. Per exemple, només un 0,7% de les dones diuen que no s'ha de fer res, enfront al 2% dels homes. En canvi, les dones superen als homes en propostes de treballar per la participació i pel respecte. També és interessant constatar que són els universitaris el que tenen una major percepció que el repte és difícil, al mateix temps que, juntament amb els que tenen estudis bàsics, són els que més advoquen per un control de la immigració

Actuacions necessàries per cohesionar la societat de Balaguer.

	Edat (anys)				Anys a Balaguer				
	Menys de 25	De 26 a 45	De 46 a 64	Més de 65	Menys de 5	De 5 a 15	De 16 a 25	Més de 25	Tota la vida
Diffícil fer-ho	-	6,1	2,2	2,6	2,9	4,9	5,3	5,1	2,8
Treballar pel respecte /tolera	10,2	10,6	12,4	11,3	8,6	19,5	13,2	9,2	10,5
Mes acti. de relació/particip	53,7	40,2	40,9	31,3	40	48,8	31,6	36,7	42,6
Actuacions per la igualtat	3,7	8,1	6,6	2,6	5,7	4,9	10,5	4,1	5,6
Actuacions per a la integració	4,6	8,1	6,6	6,1	8,6	4,9	5,3	6,1	7,2
Control immigració	1,9	0,8	0,7	2,6	2,9	-	2,6	2	1
Res	0,9	1,2	2,9	-	8,6	-	2,6	2	0,3
Altres	6,5	6,1	7,3	6,1	2,9	4,9	2,6	7,1	7,2
NS/NR	25,9	24,8	27	43,5	31,4	22	28,9	30,6	29,5

En definitiva, la radiografia obtinguda a partir de l'enquesta ha permès observar alguns dels elements que identifiquen la societat balaguerina i, d'aquesta manera, poder actuar en conseqüència. El fet d'haver obtingut un nivell elevat de respostes en la majoria de les preguntes plantejades, pot ser un indicador que, si més no, és una societat que no viu d'espallles a la seva realitat. I aquest és un bon punt de partida.

6.- Conclusions i propostes.

6.1.- Plantejaments previs.

Els Plans de Desenvolupament Comunitari (PDC) neixen com a part d'una estratègia de prevenció i lluita contra els processos d'exclusió social i per donar resposta a les necessitats creixents i variables de la societat. Per tant, són intervencions de caràcter social i comunitari que han d'involucrar tots els agents socials per impulsar una societat cohesionada.

Aplicat a la localitat de Balaguer, el Pla té com a finalitat específica la millora de la cohesió social d'una comunitat que experimenta un lent procés de fragmentació des de fa dècades i que, en aquests moments, es troba inserida en un nou procés transformació important i ràpid, on es poden generar noves situacions de fractura social.

Per a la realització de l'estudi es va plantejar una doble metodologia, quantitativa i qualitativa, per poder copsar millor tots els aspectes de la realitat social de Balaguer i començar a fer conèixer a la població en general el propòsit de realitzar un PDC. La combinació de les enquestes pautades, de les entrevistes en profunditat i els grups de discussió ha permès analitzar els diferents aspectes de la societat balaguerina i ha propiciat, al mateix temps, un inici de participació àmplia de la seva població.

Una vegada analitzades les dades de l'estudi, les conclusions a què s'arriba es poden organitzar en tres blocs. Un primer bloc urbà, sobre la ciutat en si mateixa; un segon bloc social, sobre la població que viu en aquesta ciutat; i un tercer bloc d'organització social, on es tracta sobre les entitats, associacions i les organitzacions institucionals. Tots tres blocs, però, es relacionen entre ells de manera que es fa difícil separar-los sense fer referència als altres. La societat i la seva organització a diferents nivells condicionen l'espai que habiten, el transformen. Però, a la vegada, l'espai també condiona i fomenta la reproducció d'aquelles condicions socials que l'han creat. Per tant, malgrat es presenten en tres blocs, cal entendre que hi ha una relació estreta entre ells i que s'han de tenir en compte els tres blocs en qualsevol actuació que es pretengui dur a terme.

6.1.1.- La ciutat.

Balaguer és una ciutat que es podria considerar "dual". Per un costat és un centre de serveis per a la resta de la comarca, i, per una altra banda, és una ciutat parcialment dependent de les economies exteriors des de la crisi econòmica que va viure als anys noranta. Aquesta dualitat, però, es deixa sentir en altres elements.

Com a ciutat, es troba en un procés de creixement i d'expansió urbanística i demogràfica, de la mateixa manera que es produeix en d'altres ciutats de la mateixa categoria a Catalunya. L'increment de població dels darrers anys es realitza, però, en base a una onada migratòria que té com a característica principal la diversitat cultural dels seus integrants. Malgrat que Balaguer ha triplicat la seva població al llarg del segle XX, el seu creixement ha estat més o menys lent en llargs períodes i això ha permès que les onades migratòries que havia experimentat, principalment a la segona meitat del segle XX, anessin essent més o menys integrades i s'acabessin sentint balaguerins. Però aquesta integració no ha estat total i això es deixa sentir en la seva organització espacial i social. Part de les respostes que s'han obtingut al llarg de l'estudi mostren que la divisió de la societat en cinc estaments, de què es parlava al capítol tercer, segueix essent una realitat

Però aquesta només és una part de la dualitat urbana de Balaguer. Ja fa anys que la ciutat està immersa en un procés d'abandonament del Centre Històric i va optar per

creuar el riu. Avui, la dualitat urbana de Balaguer es viu en un Centre Històric deteriorat en gran part, i en un procés de transformació parcial a l'ombra del Pla de Barris que s'hi està desenvolupant. L'altra cara de la moneda és el nou Balaguer, al marge esquerra del riu, on la ciutat conviu entre aquelles zones que es van anar desenvolupant en els anys cinquanta i seixanta del segle XX i les noves àrees d'expansió urbana.

La "dualitat" de l'espai urbà també es trasllada a la gent que hi viu. La segregació residencial fonamentada en el preu de l'habitatge i en les característiques de la fàbrica urbana ha creat espais, especialment els més antics, que molta gent de Balaguer té com en un forat en el seu imaginari urbà. El barri dels gitanos, per exemple, és un espai molt poc o quasi gens transitat per la resta de balaguerins.

Per tant, un altre element de la dualitat, tal com es recull del que s'ha exposat fins ara, és el temps. Balaguer conviu entre un ahir, que vol recuperar-se com a part del patrimoni urbà i cultural de la ciutat, i un avui en què la transformació urbana no deixa espai per una recuperació plena d'aquest patrimoni.

Aquests processos espacials, temporals i socials dificulten la integració plena dels balaguerins en les estructures existents. La nova migració estrangera, que aporta les seves peculiaritats i els seus propis interessos, necessita temps i solucionar la seva situació econòmica. També necessita una confluència d'actituds, la pròpia i la de la societat d'acollida, per a mirar de crear ponts de relació. De la mateixa manera, la societat d'acollida també precisa de temps per acceptar els canvis. Però només amb les actituds necessàries, desenvolupades des de tots els estaments socials, es pot escurçar un temps que no es pot allargar tota la vida.

Així, doncs, des del nivell urbà, cal tenir en compte diversos elements per actuar. El primer és no oblidar la història que hi ha al darrere. La recuperació del Balaguer històric és un element important. Avui compta amb les accions del Pla de Barris, però no és l'única opció a desenvolupar. Cal que la societat d'acollida tingui en compte que si abandona espais, aquests seran ocupats per persones generalment amb menys recursos econòmics i es seguirà augmentant la segregació social de l'espai urbà. I la recuperació de la història pot esdevenir un actiu important en la diversificació de l'economia de la

ciutat i, al mateix temps, pot ser un element per generar una interacció entre tots els balaguerins.

Balaguer, com a ciutat, pot desenvolupar una triple intervenció:

- econòmica, per millorar les infraestructures i satisfer les noves demandes urbanístiques, socials i culturals. Una part de la intervenció econòmica passa per millorar la competitivitat dels serveis públics i del comerç.
- social, per integrar els canvis en la vida quotidiana dels residents. En l'aspecte social cal integrar els diferents grups d'edat en els processos urbans, però també cal que participi tota aquella gent que avui viu a Balaguer i que, per formar part d'una comunitat necessiten sentir que es compta amb ells.
- urbanística, per integrar els nous espais en construcció, les noves parts de la ciutat, amb els espais ja existents, buscant maneres d'evitar la degradació de determinats espais i intentant recuperar tots els que avui ja estan degradats urbanísticament i social.

6.1.2.- La societat.

Els canvis que ha viscut la ciutat han afectat també la societat que hi viu. Hi ha tres elements a destacar:

- D'una banda hi ha la diversitat social i la composició de la població. Als efectes d'una immigració estrangera quantitativament significativa i que s'ha produït en un temps relativament curt, cal sumar-hi els efectes dels processos sociodemogràfics de la societat balaguerina tradicional. Aquests efectes es concentren, d'una banda, en una baixa taxa de natalitat, i de l'altra, en un procés d'envelliment que, encara que en l'actualitat està frenat i en procés de lleu disminució, té un nombre d'efectius considerable.
- La divisió social que es percep a partir de les respostes del treball de camp. Aquesta divisió no afecta només el col·lectiu gitano, assentat a Balaguer des de fa centenars d'anys, inclou també als nous immigrants. De fet, les respostes a l'enquesta ja mostren que la immigració és el pitjor de viure a

Balaguer, fins i tot per davant del preu de l'habitatge i de l'atur. I aquesta resposta és significativa. Primer perquè si és cert que el preu de l'habitatge ha assolit uns nivells preocupants per a una gran part de la població, l'atur a Balaguer es pot considerar estructural. Però el fet que se citi la immigració com a primer problema indica que hi ha una rasa que separa dues parts de la societat que conviu en un mateix terme municipal però que, sovint, no comparteix massa espais.

Aquesta divisió social permet tornar a parlar de la societat dual a què es feia referència anteriorment. A Balaguer sembla que s'ha reproduït des de fa molt de temps una divisió entre balaguerins i gitanos, que cal no oblidar que també són balaguerins. I aquest element de dualitat s'ha anat desplaçant, temporalment, amb cada onada migratòria. Al final, sembla que el col·lectiu gitano forma part de la ciutat com una realitat que hi és però que si no se la mira no és visible i el problema es trasllada a la nova immigració. De fet, la falta de relació amb les persones immigrades no deixa de reflectir aquesta situació.

- El tercer element a destacar és la dinàmica social que es veu reflectida en una quantitat respectable d'associacions i entitats. Aquestes institucions, més o menys participatives, són un vehicle de relació i integració social i poden constituir la base per al desenvolupament de noves actituds socials.

De fet, aquests tres elements es poden observar en les respostes donades al que es considera millor i pitjor de viure a Balaguer. Mentre que d'una banda el més ben valorat és, per aquest ordre, la tranquil·litat, la gent que hi viu i la història i l'entorn, no deixa de sorprendre que sembla que cap d'aquests tres elements sigui real. Per exemple, la inseguretat és el quart element citat com a negatiu de viure a Balaguer, i pel que fa a la gent que hi viu, es mostra una resposta que es pot considerar xenofòbica per no entrar en la consideració en què es té al col·lectiu gitano. I sobre la història i l'entorn, és pot considerar que si no es va en compte es pot perdre a causa de les transformacions que porten implícites les actuacions de la Llei de Barris, de l'abandonament social i econòmic de parts molt centrals del Centre Històric i del deteriorament d'altres espais

del mateix Centre Històric on pel moment no hi ha actuacions previstes en la Llei de Barris.

La dualitat que serveix de fil conductor de la diagnosi es torna a deixar notar en els nivells de satisfacció dels balaguerins. Mentre que la situació política es considerada insatisfactòria per una gran part de la població –l'enquesta es va realitzar abans de les eleccions-, la valoració de la situació econòmica produeix un empat en el que guanya la falta de satisfacció si es compten els gens satisfets i els molt satisfets. En canvi, en les valoracions sobre cultura i societat, els balaguerins es consideren satisfets, malgrat la importància dels que hi estan en contra. En aquest sentit, resulta evident que cal treballar en la millora de l'autoestima i de la satisfacció general d'una societat que s'està transformant molt de pressa.

6.1.3.- L'organització social.

Sense que s'hagi entrat a valorar les institucions, tot allò que es relaciona amb la política és en el que estan menys satisfets els balaguerins, especialment els que hi han residit tota la vida. Altra vegada, els efectes de la immigració són presents en aquesta valoració. L'actuació política no aconsegueix despertar l'interès de les persones i, en canvi, el que "es veu" orienta una part de la població a pensar en un tractament discriminatori amb relació als autòctons. La possible solució d'aquest desencontre passa per a fer una acció més didàctica i per a fer públic un debat que en aquests moments queda mig amagat al mateix temps que allunya la població de la participació en la vida democràtica de la societat. En el mateix ordre de coses, cal entendre que les vicissituds polítiques han generat una situació que no permet a l'administració local donar resposta adequada al conjunt dels problemes i de noves necessitats generades per un creixement poblacional ràpid i complex.

Una altra expressió de l'organització social, sovint més fruit de la iniciativa dels ciutadans que de la participació institucional, és l'associacionisme. Aquest és un dels aspectes més positius de Balaguer: l'elevat nombre i la diversitat d'associacions i entitats i la valoració que en fan els ciutadans. Les persones enquestades creuen que l'associacionisme és una forma de potenciar la relació entre les persones, de dinamitzar la població, de donar sortida a inquietuds i promoure activitats socials i culturals. De

tota manera hi ha un contrasentit, ja que la participació popular en aquestes associacions és baixa i la gran majoria de les persones enquestades han declarat no pertànyer a cap associació. De la mateixa manera, les persones entrevistades també han declarat aquesta problemàtica. Els arguments que es donen és que no responen als objectius que els impulsen (no fan res, no dinamitzen, no fan participar...) i defensen interessos particulars. Sembla que la imatge que tenen algunes d'aquestes associacions és de grup tancat, on és difícil accedir i poder participar, mentre que des d'altres es parla del poc interès de la població a participar en l'organització d'activitats. En aquest sentit cal suposar que els canvis que s'estan produint a la societat obliguen a plantejar-se un altre model de participació o d'incentivació a la participació. Tot i que una part important declara que és un repte difícil.

En el nivell més individual també s'observa un nivell baix de la participació. De fet, un percentatge força elevat de la població reconeix que només va alguna vegada a les activitats que s'organitzen. La falta de temps i el no interès en el que s'organitza són les respostes de les persones que declaren no anar mai a aquests actes. Ja no es tracta només de si les activitats estan adreçades a determinat tipus de persones, per exemple, per edats joves, o per a gent gran. Sembla que cal anar més enllà i saber què motiva a la població, quins interessos tenen i realitzar processos d'atracció per adaptar les organitzacions als canvis socials que s'estan produint.

En moltes respostes també s'ha mencionat la falta de relació social, que s'identifica amb la necessitat de disposar d'espais de trobada. La falta d'interès per les activitats que s'organitzen pot tenir causes molt diverses, però un element que sembla que apareix clar és un "divorci" entre els interessos de les associacions i una part significativa de la població. La creació d'espais de trobada podria permetre la creació d'iniciatives emergents que facilitarien una major identificació de la població amb les activitats de lleure, d'oci, culturals, etc.

De l'anàlisi de les informacions obtingudes se'n desprèn, també, la idea d'una desmotivació de la població. La falta d'esperit reivindicatiu, la millora formal dels elements de participació ciutadana, un paper proteccionista per part de l'administració, en bona part a causa del mateix sistema polític són elements que perjudiquen la participació popular en determinats àmbits. D'altra banda, aquest mateix paper

proteccionista és reivindicat des del teixit associatiu i des de la població en general. Però al mateix temps, els canvis en la vida personal i familiar acompanyen una desmotivació que s'empara en la falta de temps lliure i en la dificultat de casar els horaris. La coordinació entre entitats i associacions es presenta com una via de debat per motivar una participació ciutadana que és bàsica per al funcionament del Pla de Desenvolupament Comunitari.

6.2.- Propostes.

Amb relació a les conclusions extretes de l'anàlisi de la informació obtinguda, les accions que es proposen han de tenir en compte dues premisses bàsiques:

- són una proposta inicial, que es pot aplicar en diverses fases depenent de cada proposta, i no han de ser restrictives per a possibles noves propostes que sorgeixin en el procés de desenvolupament del Pla. Es tracta, per tant, d'una aportació d'idees que, només en començar a implementar el PDC, han de deixar pas a les propostes que sorgeixin de la pròpia societat balaguerina.
- han de comptar amb la participació del conjunt de la societat, establint un canal de diàleg on tothom s'hi pugui sentir identificat. Si bé hi haurà algunes entitats i associacions que seran senyeres en el procés, s'ha d'aconseguir motivar i implicar el conjunt del teixit associatiu i facilitar l'organització de noves associacions d'interessos que puguin emergir en el procés.

A partir d'aquests criteris, i tenint en compte la complexitat social de la societat de Balaguer, s'orienten tres grans línies principals per començar a treballar en el Pla de Dinamització Comunitària.

- Primera línia: l'acció municipal.

El Pla d'Acció Comunitària és una eina que neix des de l'administració i ha de comptar amb la cooperació plena dels representants populars. Des de l'Ajuntament es poden endegar un conjunt d'accions encaminades a facilitar el desenvolupament del Pla i a

evitar, mitjançant l'acció política, la fractura d'una societat que es transforma ràpidament.

Entre les accions encaminades a facilitar el Pla hi ha la necessitat de crear aquell teixit institucional que serveixi com a base per a l'entesa i la coordinació de la societat i, de manera especial, de les associacions i entitats que treballen a Balaguer. En aquest sentit, la possibilitat de facilitar espais de trobada, d'intercanvi i de coordinació esdevé un primer pas per donar suport a les iniciatives populars. També ha de trobar eines per estimular la participació de les associacions i entitats, que han d'actuar com una de les bases del Pla, per poder estimular el conjunt de la població.

Entre les accions de tipus polític, hi ha la necessitat de seguir treballant en tots aquells aspectes de la vida pública que l'Ajuntament té al seu càrrec. Des de les accions urbanístiques, que han de permetre crear una ciutat que faciliti la convivència o potenciar espais en desús o en risc social, fins a aquelles accions de suport als col·lectius menys afavorits, es necessita una acció política que sigui explicada de manera força didàctica. D'aquesta manera, a més de millorar les condicions de la ciutat, s'evitarà la consolidació d'un sentiment de frustració en aquelles parts de la població que se senten perjudicades pels canvis que està vivint la societat. Des de l'Ajuntament també es pot iniciar una acció política encaminada donar vida als carrers de la ciutat, estimulants l'ús conjunt de l'espai. Així, aspectes com la sensació de seguretat, il·luminació, trànsit, etc., són aspectes que corresponen a l'administració local.

El Pla de Barris ha de ser un inici per a pensar la ciutat de manera que es puguin evitar processos que portin a situacions com la viscuda. I això es pot realitzar des de plantejaments urbanístics i econòmics tant com des de plantejaments socials.

Per desenvolupar un paper tan complex, cal trobar els recursos econòmics, personals i socials, i només l'Ajuntament parteix d'una posició suficientment potent i sòlida per aconseguir-ho. En aquest sentit, l'administració ha d'intentar implicar en el PDC els empresaris que tenen negoci a Balaguer perquè col·laborin en els processos que puguin facilitar totes les activitats d'integració social que es puguin dur a terme en el Pla. Cal dir que aquests també s'hi veuran beneficiades.

- Segona línia: el teixit associatiu.

Les entitats i associacions són una de les eines bàsiques per promoure el Pla i aconseguir que tingui l'èxit desitjat. Nascudes de la pròpia societat o animades per les institucions, són un dels vehicles existents per canalitzar aspiracions i per organitzar l'anomenada "societat civil". La seva participació en el Pla ha de ser encoratjada des de l'inici i han de ser, cadascuna des del seu àmbit d'actuació, els primers focus de desenvolupament de les accions que es generin.

Balaguer compta amb dues bases que poden ser útils per al desenvolupament del teixit associatiu i que poden aportar la seva experiència. La fira d'entitats i l'IMPIC, cadascuna des del seu camp d'acció, poden adaptar-se per, mentre segueixen amb les seves activitats, convertir-se en la base d'una coordinació d'entitats. Tal com s'ha exposat anteriorment, avui en dia hi ha dues mancances que s'haurien d'intentar solucionar en la mesura del possible:

- la manca de coordinació entre les entitats.
- la poca participació en l'organització de les associacions i en la celebració dels actes que s'organitzen.

Cal assenyalar que aquestes mancances no afecten per igual totes les associacions i entitats. Hi ha diverses accions inicials en què es pot implicar el teixit associatiu:

- Han de ser informades de l'existència del Pla, del que es pretén i del paper que hi haurien de jugar.
- Han d'analitzar quin paper poden desenvolupar en la realització del Pla, fent autocrítica de les seves accions, de la seva organització i de la manera en què es pot millorar la relació que existeix entre cada associació i el públic en general.
- Ha d'estimular-se la coordinació entre les entitats. Aquesta coordinació ha de ser útil en tres aspectes: treure un major rendiment de les activitats

organitzades, treballar en una finalitat conjunta, planificar les accions per evitar una acumulació en el temps i l'espai i fer-ne una difusió acurada.

Les entitats i associacions han de ser obertes al públic i han de ser conscients dels canvis que s'estan vivint en una societat en transformació. D'aquesta manera poden adaptar-se, obrir-se a les noves necessitats socials i actuar com a estimuladores de la participació ciutadana. I la coordinació pot servir per a realitzar aquesta anàlisi dels processos de canvi en què elles mateixes participen.

Per aquesta raó es proposa la creació del que es pot anomenar "taules sectorials" on s'agrupin aquelles associacions i entitats que tinguin elements en comú, com per exemple les associacions culturals o de l'esport infantil. L'anàlisi social del seu camp d'acció i la coordinació de les activitats no ha d'anar en detriment de la seva activitat, ni anar en detriment de la seva pervivència com a entitat o associació. No es tracta de competir per un públic o uns recursos que poden anar en expansió, sinó de complementar la feina que realitza cadascuna i d'analitzar conjuntament els possibles problemes que els afectin i pensar en línies d'actuació conjunta.

A més a més, algunes d'aquestes taules sectorials, com per exemple la d'esports infantils, pot convertir-se en un element actiu que, de manera conjunta, sigui interlocutora per coordinar-se amb els educadors físics que treballen a les escoles i centres educatius del municipi. Es pot fer el mateix en la taula d'entitats i associacions culturals, implicant el món escolar, la biblioteca i altres agents actius a la ciutat. Un tercer exemple són les associacions de veïns, que poden relacionar-se amb altres taules sectorials per coordinar els esforços i incrementar la seva presència en la societat.

A partir de les taules sectorials es pot treballar en la constitució d'una taula única d'entitats i associacions, amb representats de cadascuna de les taules sectorials. Aquesta taula única ha de servir per coordinar l'acció cívica que realitzen i potenciar les seves possibilitats d'incidir en la societat. L'IMPIC pot ser un element positiu en aquest sentit, encara que des del teixit associatiu hi ha el comentari que no fa aquest paper. És present que cada taula té una incidència diferent en la societat balaguerina, però algunes d'elles, potser les més actives, poden convertir-se en les impulsores d'aquest procés i anar integrant la resta d'associacions i entitats. Les taules sectorials i la taula única

poden esdevenir una eina de participació ciutadana, però a més poden convertir-se en un interlocutor d'àmbit municipal i comarcal.

En col·laboració amb l'Ajuntament es poden crear com a mínim dos camps d'acció:

- D'una banda la creació d'un hotel d'entitats, que hauria de servir per transformar i potenciar la sinergia entre les entitats i associacions. La proximitat entre cadascuna ha de facilitar un estímul creador de noves accions al mateix temps que es mantenen aquelles accions tradicionals que fins avui han funcionat bé. La possibilitat de comptar amb un hotel d'associacions i entitats ha de servir, també, per animar la creació de noves associacions que puguin participar en el procés del Pla.
- De l'altra, cada entitat i associació, o cada taula sectorial, pot elaborar un pla d'actuació que impliqui el conjunt de la societat i el mateix nucli urbà. Les associacions de veïns poden elaborar un pla de barri on s'escolti la seva veu, organitzada, en totes aquelles intervencions que afectin el barri.

L'existència de la fira d'entitats és un pas que ja està fet i que pot servir de base per a millorar la coordinació i el treball conjunt. La organització de la fira ja suposa un principi d'acords mínims per a treballar de manera conjunta. D'aquí en pot sortir una guia d'entitats, element bàsic i necessari per a saber amb què i amb qui es pot comptar a Balaguer per a organitzar activitats de tot tipus.

Una activitat que es pot organitzar, sempre que es vegi la possibilitat, és la de crear la setmana, o el mes, de les entitats. La idea, que pot complementar l'anterior o substituir-la, implica la celebració d'activitats al carrer o en determinats punts de la ciutat durant un cap de setmana. Cada setmana es pot realitzar un conjunt d'activitats monotemàtiques. Per exemple, la primera setmana poden ser els grups esportius; la segona, les associacions de veïns; la tercera, les associacions socials; la quarta, les entitats culturals, etc. La finalitat és donar-se a conèixer sense esperar que el públic hi vagi, sinó anant a realitzar activitats on ja hi ha el públic. Això dinamitza i atreu més persones.

Aquestes dues propostes són, senzillament, idees que les entitats i associacions han de discutir. La base d'aquesta feina de les entitats és la d'iniciar un procés de coordinació entre elles, tant de forma sectorial com global, i la d'iniciar un procés de reflexió intern, en el cas que no existeixi, que porti a plantejar-se la qualitat i l'atractivitat de les activitats que realitzen.

- Tercera línia: l'acció social.

L'acció social ha de servir per posar en contacte els diferents grups culturals i trencar un aïllament que només produeix recels. Hi ha tot un conjunt d'actuacions que poden orientar a la creació, o la intensificació, del contacte intergeneracional i intercultural.

S'ha exposat anteriorment que la societat de Balaguer està experimentant una doble transformació. La transformació de determinats aspectes socials i la immigració són dues realitats que afecten el conjunt de la societat catalana, i a Balaguer es viuen de manera intensa, especialment la segona. La dinamització comunitària ha de tenir en compte aquesta realitat i, a part de les accions que es puguin realitzar des de les entitats, o com a complement, es pot endegar un conjunt d'activitats que afectin els diferents sectors de la societat.

Seguint les indicacions genèriques dels PDC i pel que s'extreu de l'anàlisi de la informació obtinguda de l'estudi de Balaguer, el que s'anomena acció cívica ha d'encaminar-se a crear unes dinàmiques de cohesió social. A continuació es proposen unes accions que s'orienten a determinats grups de la societat per iniciar la creació d'uns vincles que han d'anar enfortint-se amb el pas del temps i amb la diversificació d'activitats. Aquestes accions es conceben, inicialment, per a quatre grups: la gent gran, els joves, les dones i els immigrants. Són accions que integren en diferents nivells els quatre grups i que s'entenen com l'inici d'unes dinàmiques.

- Gent gran.

La taxa d'envelliment de Balaguer se situa al voltant del 16%. Aquesta dada seria més important si no hi hagués l'aportació de joves i adults que acompanya el fenomen migratori que està experimentant. Pel que s'ha observat, la gent gran disposa de serveis

específics que, en general, tenen una bona acceptació per part dels usuaris malgrat que es considera que falten equipaments com una residència pública i un centre de dia i millorar els serveis per a les persones grans que viuen soles.

De tota manera, el capital humà i cultural d'aquest sector de la població ha de ser utilitzat en la dinamització comunitària. La gent gran és la dipositària de moltes experiències i del coneixement d'una ciutat que avui ja ha canviat. I aquest patrimoni humà es pot utilitzar com agent actiu en el PDC.

Les accions en què poden participar, d'entrada, poden ser les següents:

- Formar i organitzar les persones que tenen condicions de salut en millor estat per fer de guies voluntaris del patrimoni cultural de la ciutat. Ells coneixen la història i l'evolució de Balaguer en les darreres dècades. Poden ser persones encarregades d'explicar la ciutat als col·lectius de nouvinguts, als infants i fins i tot a grups de turistes que puguin visitar la ciutat.
- Organitzar sessions d'intercanvi d'experiències amb els infants del municipi. A més d'explotar la possibilitat de fer de narradors de contes en activitats amb la canalla, es pot organitzar activitats, involucrant les escoles i els centres educatius en què persones grans expliquin com era ser infant i jove en el seu temps, mentre que els infants actuals exposen les seves vivències actuals. Aquesta és una activitat orientada a l'intercanvi intergeneracional que es pot ampliar a joves i a col·lectius de diferents orígens.

Aquestes dues activitats permeten quatre accions cíviques de cohesió social:

- la possibilitat de potenciar la identitat balaguerina entre el col·lectiu i estendre-la a la resta de la població.
- potenciar el sentiment de ser útil a persones que es troben fora dels circuits econòmics de la ciutat, especialment del seu món laboral.
- actuar de referents per a col·lectius de persones nouvingudes explicant que la ciutat i la societat tenen unes tradicions i una vida social que se'ls ofereix com a possibilitat d'integració.
- afavorir l'inici d'un contacte intergeneracional que pot ser profitós per als dos col·lectius.

Aquestes dues activitats es poden complementar amb altres accions com, per exemple, sessions de cuina amb receptes tradicionals (per exemple, a l'hora de fer panellets a l'escola hi pot participar la gent gran) o amb un estímul a participar en el voluntariat social com fer companyia a avis que estan sols en col·laboració amb persones d'altres grups d'edat. Al mateix temps, són activitats que generen una coordinació entre diferents entitats, depenent de l'acció proposada (des del casal de la gent gran, fins a les AMPES, a entitats i associacions de tipus cultural, etc.). En l'actualitat, a les ciutats catalanes hi ha un sentiment d'actuació cap a la gent gran de tipus paternalista. Incorporar-los al PDC pot ser un estímul per aquestes persones tant des del punt de vista personal com col·lectiu. Una manera de començar seria la de proposar una associació de la gent gran que fos capaç d'entrar en contacte amb altres entitats i associacions per a gestionar ells mateixos les activitats que també els agradaria fer.

- Joves.

La societat actual genera unes actituds protectores en relació amb determinats col·lectius. I en relació amb els joves aquest fet ha anat desembocant en un cert rebuig, el que s'ha qualificat, en ocasions, com a "passotisme". I en canvi, la gent jove té moltes energies, moltes idees i ganes de fer coses. En pàgines anteriors ja s'ha vist que els joves constitueixen un dels grups d'edat que menys participen en els actes que s'organitzen. I que el motiu és el desinterès que tenen per allò que se'ls ofereix. També s'ha dit que necessiten un espai per a poder desenvolupar les seves activitats.

En aquesta situació, una proposta d'intervenció és la creació d'un espai, o espais, on puguin passar el temps de lleure i organitzar-se ells mateixos. La idea de crear un espai multifuncional on siguin ells mateixos els que s'encarreguin d'organitzar les activitats que siguin del seu interès ha de servir per a iniciar un procés d'organització dels joves, al marge de les activitats que ja existeixen i que s'haurien de complementar.

A partir d'una base organitzativa, els joves poden ser uns interlocutors vàlids amb les altres associacions i entitats, poden ser un element a tenir en compte pels estaments públics i poden desenvolupar activitats i actituds que afavoreixin la integració intergeneracional i interètnica. S'hauria de tractar d'un espai integrador, on es pugui forçar la convivència entre joves de diferents cultures, aprofitant la seva coneixença en

els centres educatius, per exemple. L'espai hauria d'estar supervisat per un equip d'educadors socials que aconsellaria, ajudaria a organitzar i tindrien la responsabilitat del seu funcionament. La funció d'un educador social, coneixedor de les accions d'educació no formal, o d'un equip de monitors que treballin amb els joves, pot ser bàsic per al bon funcionament de la iniciativa.

Aquests espais, i les activitats que realitzen, poden actuar de base per a la complementarietat d'accions amb altres associacions i entitats que treballen, si més no d'una manera parcial, amb els joves. És important, però, no oblidar que els joves han de tenir la possibilitat de participar activament en la concepció i organització de l'espai i de les seves activitats. També cal tenir en compte que la gent jove és la que menys se sent identificada amb les activitats que es proposen, tal com es pot observar en els resultats de l'enquesta. La creació d'espais per a joves podria ser una plataforma per iniciar processos d'organització entre ells que poguessin fer sentir la seva veu.

- Dones.

La dona ha estat i continua essent un dels pilars de la societat tot i els canvis que la condició femenina ha experimentat en els darrers decennis. La seva incorporació al món laboral l'ha convertida en un element més actiu socialment parlant mentre continua tenint un paper bàsic en la societat i en l'estructura familiar.

A Balaguer ja hi ha associacions de dones i, com a mínim una d'elles és prou activa com per endegar la fira d'entitats, entre altres actuacions. A partir d'aquesta associació, o d'altres amb qui es puguin coordinar, com per exemple la part femenina d'una associació d'immigrants, es poden iniciar activitats de relació. La finalitat és que la participació femenina pot ajudar a trencar barreres culturals. En aquest sentit, una acció puntual per iniciar la participació de les dones en el PDC pot ser la creació, o la potenciació, d'una associació destinada a fomentar l'intercanvi d'experiències. Hauria de poder integrar diferents grups d'edat i diferents orígens culturals.

La intenció és doble. D'una banda, es tracta de potenciar espais i motius de contacte, especialment l'intercultural, vigilant de no actuar de manera segregadora per motius de gènere, econòmics, d'origen o culturals. D'altra banda, es tracta de trobar punts de contacte que permetin iniciar accions que poden anar més enllà dels simples tallers i

entrar en processos de formació que permetin a la dona ser una part encara més activa de la societat. Han de ser els interessos de les participants els que marquin les accions integradores a realitzar. Temes com l'educació de la dona i el seu paper en la societat, la integració de la dona immigrant, els maltractaments, la salut, etc., poden ser elements per iniciar, o mantenir, un conjunt d'activitats encaminades a trencar barreres socials i culturals. En aquest sentit, les activitats que es realitzin poden entrar en coordinació amb activitats d'altres entitats presents i actives en la societat balaguerina. Un exemple poden ser les AMPES, l'escola de música, les associacions de veïns, etc. El paper d'institucions socials, com Càritas o Creu Roja o, també, les associacions d'immigrants, ha de ser important per potenciar la participació de les dones nouvingudes.

Tenint en compte la diversitat social i cultural que hi ha a Balaguer, la feina de les dones per a realitzar un treball per a la integració es veu com a molt necessària. La imatge dels diferents col·lectius de dones separades a la vorera quan van a buscar la canalla a la sortida de l'escola no resulta massa encoratjadora. I aquest pot ser un inici d'actuació.

- Immigració.

La immigració és un dels elements que més ha ajudat a transformar el teixit social de les ciutats catalanes en els darrers anys. La velocitat i la intensitat de l'onada migratòria que estem vivint, sumades a la diversitat cultural que comporta i als motius econòmics que l'han ocasionada, genera una situació on es fa difícil parlar de receptes per a la integració i per a la millora de la cohesió social.

La immigració s'ha presentat massa sovint com un problema sense entrar a veure els aspectes positius que pot comportar. Les dinàmiques que s'han generat, alimentades sovint per la manera de tractar el fenomen pels mitjans de comunicació de masses i per la mateixa administració, orienten a una creació de barreres culturals que dificulten l'intercanvi, la comprensió i la integració social. En els pobles i ciutats de Catalunya sembla que hi hagi dues societats que compartimenten l'espai i que no tenen res a veure l'una amb l'altra.

Les activitats que es proposen, com a accions inicials, van encaminades a crear ponts de contacte entre aquestes dues parts de la societat. El PDC ha de preveure, necessàriament, la inserció social de les diferents comunitats, tot potenciant les

identitats en contacte: ni l'immigrant ha de perdre els seus orígens culturals, ni la societat autòctona ha de veure disminuir la seva pròpia cultura.

Tenint en compte que la persona immigrant generalment ha de solucionar primer els seus problemes econòmics i legals, la cohesió social no entra com a una de les seves prioritats inicials. Però evidentment, la cohesió social i la participació en la comunitat vénen de la mà de la inserció laboral. De fet, cal mirar-ho tot com a components d'un mateix procés. I per tant cal treballar en la inserció mentre s'aconsegueix un nivell de vida digne.

Una de les activitats que es poden realitzar és la intensificació de cursos de llengua i de formació ocupacional que han de servir als homes i a les dones. Cal fer un esforç per adaptar aquests cursos a les necessitats horàries. Els resultats han de ser l'acceleració dels processos d'integració tot ajudant a establir ponts de contacte entre les dues comunitats.

Un segon aspecte que convé treballar és la integració de les associacions d'immigrants a les taules sectorials que s'han mencionat anteriorment. En aquest sentit cal impulsar la creació d'associacions en aquelles comunitats que en cara no en tenen. La vehiculació de les seves inquietuds a través de les associacions pot obrir portes canalitzades a la participació i a la integració necessàries per a una cohesió social.

En les activitats proposades per als grups anteriors ja s'ha presentat unes orientacions que afecten el tema de la immigració. Es tracta de potenciar un canvi d'actitud, també en la societat d'acollida, i començar a treballar com a bons amfitrions. A continuació es proposa tres accions orientades a la població immigrant amb relació a la comunitat d'acollida.

- La primera s'arrela en les dues anteriors línies de treball i insisteix en el fet que s'ha anat manifestant al parlar-ne. Les actuacions municipals i aquelles que sorgeixin del teixit associatiu han de prendre en consideració la diversitat cultural, i la immigració en particular. L'acció conjunta, coordinada i continuada és el que finalment resultarà més efectiu.

- La segona és la creació d'una taula de la immigració que sigui el punt de trobada dels diferents col·lectius (no només immigrants) i que serveixi per analitzar les seves necessitats i les possibilitats de les seves aportacions. Aquesta taula d'immigrants ha de servir, també, com a eina bàsica de confluència entre les associacions d'immigrants, l'administració i les entitats i associacions. S'hauria de reunir periòdicament i analitzar la realitat de la immigració per proposar punts de contacte entre uns col·lectius que arriben i una societat d'acollida que, en part, és reticent a la seva arribada.
- La tercera suposa l'establiment de vies de comunicació a partir de la taula proposada en el punt anterior, en col·laboració amb les associacions d'immigrants, però també com a part de l'acció social dels immigrants amb relació al PDC. En aquesta línia, cal establir accions encaminades a donar a conèixer la realitat de la immigració i les aportacions culturals que les persones nouvingudes poden fer. La finalitat ha de ser la motivació per incidir en l'intercanvi d'experiències personals i col·lectives, ja que només a partir del coneixement mutu de les persones es pot establir un procés de cohesió social.

Finalment, cal insistir en el fet que les propostes que es presenten s'han d'entendre com a accions que s'han de desenvolupar com a processos que al seu torn generaran altres accions, assentant les bases perquè es puguin crear processos emergents des de la pròpia societat. En aquest sentit, s'aconsella iniciar els treballs d'implantació del PDC pel teixit associatiu, que ha de ser el que permeti endegar una dinàmica a la qual s'hi afegixi el conjunt de la societat.

Fi